

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА**

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

МОГИЛА ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 342.9 (477)

ДИСЕРТАЦІЯ

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МАТЕРІАЛЬНО-
ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ О.В. Могила

Науковий керівник: **Кобко Євген Васильович**, доктор юридичних наук, професор

Київ – 2025

АНОТАЦІЯ

Могила О. В. Адміністративно-правові засади матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2025.

У роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає в тому, щоб з'ясувати сутність адміністративно-правових засад матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану, на основі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення правових та організаційних заходів провадження відповідної діяльності.

Обґрунтовано, що матеріально-технічне забезпечення Національної поліції слід розглядати у широкому та вузькому значенні. Так, у широкому значенні матеріально-технічне забезпечення – це сукупність передусім адміністративно-правових, а також інших суспільно-правових відносин, однією зі сторін яких є органи й підрозділи Національної поліції України, що виникають з питань набуття, володіння, використання, розподілу й управління державним майновими ресурсами, необхідними для виконання поліцейських завдань і функцій. Відповідно до вузького значення, матеріально-технічне забезпечення поліції – це внутрішньоорганізаційний напрям адміністративної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, спрямований на формування майнової та ресурсної основи діяльності органів і підрозділів Національної поліції України, передусім у межах коштів Державного бюджету України, а також управління державним майном та контроль за його цільовим використанням.

До складових матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану зараховано: забезпечення приміщеннями, спорудами, іншими місцями та ділянками для виконання поліцейських завдань і функцій; забезпечення зброєю, спеціальними засобами та спорядженням, а також боєприпасами; забезпечення одностроєм; транспортне забезпечення; забезпечення комп'ютерною, офісною, іншою технікою та майном.

З'ясовано, що принципи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це суспільно осмислені, науково обґрунтовані та розчинені в законодавстві керівні, базові положення, які визначають і скеровують правове регулювання суспільно-правових відносин та поведінку їх учасників, що виникають у сфері реалізації процедур і заходів матеріально-технічного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції України в контексті дії на території держави або окремих її територіях, правового режиму воєнного стану. Виокремлено коло відповідних принципів та надано їм змістову характеристику.

Встановлено, що адміністративно-правове регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану становить комплексний, цілеспрямований, організаційний вплив норм адміністративного права на суспільно-правові відносини, що забезпечується інструментами державного примусу на ці відносини публічної влади й управління, які виникають у контексті реалізації операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції в період введення та дії на території України правового режиму воєнного стану.

Визначено завдання адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах воєнного стану, а саме: а) упорядкування адміністративних

правовідносин, які виникають у сфері матеріально-технічного забезпечення поліції в умовах воєнного стану; б) формування засад відповідальності суб'єктів такого забезпечення; в) створення системи адміністрування матеріально-технічного забезпечення поліції; г) забезпечення гарантій професійних прав, інтересів і безпеки особового складу поліції; д) сприяння взаємодії та співробітництву Національної поліції України з іншими суб'єктами з питань матеріально-технічного забезпечення.

Наголошено, що функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це система напрямів, за якими відбувається реалізація цілей цього механізму та загалом правового впливу на суспільно-правові відносини публічної влади й управління, які виникають у контексті здійснення операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення поліції. Систему цих функцій становлять: охоронна, координаційна, інтеграційна та стратегічно-еволюційна функції.

Аргументовано, що координація – це засіб забезпечення злагодженої та ефективної взаємодії, що ґрунтується на адміністративному підпорядкуванні єдиному центру, координатору, який спрямовує підпорядкованих йому учасників співробітництва. Ієрархія зв'язків інституційної системи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану передбачає можливість та право одних учасників відносин у цій сфері впливати на дії інших, визначати вектор їх роботи, окреслювати проблеми, які потребують оперативного розв'язання.

Акцентовано увагу на тому, що Кабінет Міністрів України забезпечує спрямування та координацію виконавчої гілки влади, складовою якої є Національна поліція України, зокрема й під час дії правового режиму воєнного стану. Цей орган відповідальний за проведення державної політики у сфері матеріально-технічного забезпечення правоохоронного сектору взагалі та Національної поліції України зокрема. Саме

підзаконними документами визначено правовий статус інших центральних органів виконавчої влади, які слугують суб'єктами досліджуваного різновиду адміністративної діяльності Національної поліції України.

Зазначено, що формами адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану є такі: розробка та видання нормативних актів; встановлення дозволів і заборон; взаємодія з місцевою владою та приватними організаціями, підприємствами, установами; міжнародне співробітництво; інформаційне забезпечення процесів матеріально-технічного забезпечення; логістичне забезпечення поліції.

Доведено, що взаємодія Національної поліції з Міністерством внутрішніх справ України щодо матеріально-технічного забезпечення становить врегульовану нормами адміністративного права спільну, взаємоузгоджену діяльність вказаних суб'єктів, яка спрямована на планування, забезпечення, використання та контроль за ресурсами, які необхідні поліції для належного виконання її функціональних завдань, що здійснюється в межах визначених компетенції та повноважень.

Відмічено, що порядок взаємодії Національної поліції з МВС щодо матеріально-технічного забезпечення передбачає сукупність визначених нормами чинного законодавства послідовних дій організаційного, управлінського, економічного характеру, які мають здійснити вказані суб'єкти задля забезпечення поліції всіма необхідними ресурсами. Виокремлено ключові етапи вказаного порядку та надано їм змістову характеристику.

Підкреслено, що планування є важливим етапом взаємодії Національної поліції з Міністерством внутрішніх справ у сфері матеріально-технічного забезпечення. Саме на цьому етапі узгоджуються потреби поліції з можливостями та пріоритетами державної політики у сфері безпеки. Планування передбачає оцінку майбутніх викликів, а також подальше

прогнозування необхідного рівня ресурсів та формування конкретних пропозицій щодо їх обсягів і напрямів використання.

Констатовано, що крім очевидних проблем, пов'язаних із браком коштів, зумовлених значними витратами на оборону, на сьогодні проблемними питаннями матеріально-технічного забезпечення Національної поліції є такі: значна залежність від імпорту обладнання; ускладнення логістики, що обумовлено відсутністю авіаперевезень всередині країни, а також блокуванням окремих важливих логістичних вузлів; збільшення кількості матеріально-технічних втрат поліції через масштабні обстріли й окупацію територій; недосконалість системи планування та обліку матеріальних ресурсів; нерівномірний розподіл ресурсів між підрозділами Національної поліції, особливо на прифронтових територіях, та тих, що знаходяться в глибокому тилу; відтік кваліфікованих спеціалістів (інтендантів, логістів) до інших силових структур; високий рівень корупційних ризиків; неефективне використання наявних ресурсів; відсутність належного контролю за реальним станом техніки та її використанням.

Обґрунтовано, що в умовах правового режиму воєнного стану вдосконалення контролю за матеріально-технічним забезпеченням Національної поліції України має бути пріоритетом, оскільки йдеться не лише про ефективне використання ресурсів, а й фактично про гарантування обороноздатності країни, безпеки громадян і стійкості правоохоронної системи.

З'ясовано, що загальними кроками щодо вдосконалення бухгалтерського обліку в Національній поліції в умовах правового режиму воєнного стану мають бути: 1) встановлення гнучких процедур документування, особливо в частині евакуації, пошкодження або втрати майна внаслідок бойових дій; 2) запровадження спеціальних облікових режимів для підрозділів, які діють у прифронтових або деокупованих

районах; 3) обов'язкова ідентифікація джерел фінансування та майна: бюджетне, гуманітарне, оперативне – з відповідним розмежуванням в обліку; 4) підготовка персоналу до роботи в надзвичайних умовах – евакуація, відновлення даних, робота з пошкодженими обліковими системами.

Констатовано, що ефективність матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах режиму воєнного стану характеризує ступінь відповідності обсягів, якості, своєчасності та безперервності надання матеріально-технічних ресурсів і засобів (озброєння, транспорту, засобів зв'язку, спорядження, паливно-мастильних матеріалів тощо) фактичним потребам органів і підрозділів Нацполіції для виконання ними завдань (визначених законодавством України) під час здійснення своєї поточної діяльності, зокрема в умовах правового режиму воєнного стану, з урахуванням принципів верховенства права, законності, оперативності, безпеки, раціонального використання ресурсів, міжвідомчої координації тощо.

Аргументовано положення про те, що оцінювання ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану становить систематичний процес збору, аналізу та інтерпретації інформації щодо ступеня відповідності обсягів, своєчасності, якості й доцільності надання матеріальних ресурсів, техніки та обладнання фактичним потребам підрозділів поліції в умовах підвищеної загрози з метою визначення результативності забезпечення, виявлення недоліків і прийняття обґрунтованих управлінських рішень для підвищення спроможності виконання службових завдань.

Виокремлено кількісні та якісні критерії ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану.

Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, адміністративна діяльність, Національна поліція; принципи, правовий режим, воєнний стан,

адміністративно-правове регулювання, завдання, функції, система, суб'єкт, форми, методи, взаємодія, удосконалення, правові заходи, організаційні засади, критерії, ефективність.

SUMMARY

Mohyla O.V. Administrative and legal framework for logistics support of the National Police under martial law. – *Professional scientific paper as manuscript.*

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Legal Sciences, specialty 12.00.07 – «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2025.

The Thesis provides a theoretical generalization and a new solution to the scientific task, which is to clarify the essence, content and disclosure of the administrative and legal framework for logistics support of the National Police under martial law, on the basis of which to develop proposals and recommendations aimed at improving legal and organizational measures for implementing relevant activities.

It is substantiated that logistics support of the National Police should be considered in a broad and narrow sense. Thus, according to the broad approach, logistics support is a set of, first of all, administrative and legal, as well as other social and legal relations, one of the parties to which is the bodies and units of the National Police of Ukraine arising from the acquisition, possession, use, distribution and management of State property resources necessary for the performance of police tasks and functions. According to a narrow understanding, logistics support of the police is an internal organizational area of administrative activity of specially authorized entities aimed at forming the property and resource basis for the activities of the bodies and units of the National Police of Ukraine, primarily within the funds of the State Budget of Ukraine, as well as managing state property and controlling its intended use.

It is established that the constituent elements of the logistics support of the National Police under martial law include: provision of premises, structures, other places and areas for performing police tasks and functions; provision of weapons,

special means and equipment, as well as ammunition; provision of uniforms; transportation; provision of computer, office and other equipment and property.

It is found that the principles of logistics support of the National Police under martial law are socially meaningful, scientifically grounded and dissolved in legislation guidelines and basic provisions defining and guiding the legal regulation of social and legal relations and the behavior of their participants arising in the field of implementation of procedures and measures for logistics support of bodies and units of the National Police of Ukraine under the legal regime of martial law in the territory of the State or its separate territories. The range of relevant principles is identified, as well as the substantive description of them is provided.

It is concluded that administrative and legal regulation of logistics support of the National Police under martial law is a comprehensive, purposeful, organizational impact of administrative law provisions on public legal relations, which is ensured by the instruments of State coercion on public legal relations of public authority and management arising in the context of implementation of operations and procedures for logistics support of the National Police bodies and unit during the period of martial law.

It is proved that the tasks of the administrative and legal mechanism of logistics support of the National Police of Ukraine under martial law include: a) streamlining administrative legal relations arising in the field of logistics support of the NPU under martial law; b) forming the principles of responsibility of the actors of such support; c) creating a system of administration of logistics support of the police; d) ensuring guarantees of professional rights, interests and safety of police personnel; e) facilitating.

It is emphasized that the functions of the administrative and legal mechanism of logistics support of the National Police under martial law are a system of areas which are used to implement the objectives of this mechanism and, in general, to have a legal impact on the public and legal relations of public

authority and management arising in the context of operations and procedures for logistics support of the police. The system of these functions includes: security, coordination, integration and strategic and evolutionary functions.

It is argued that coordination is a means of ensuring coordinated and effective interaction based on administrative subordination to a single center, a coordinator who directs the participants of cooperation subordinate to it. The hierarchy of relations of the institutional system of logistics support of the National Police under martial law provides for the possibility and right of some participants to influence the actions of others, to determine the vector of their work, and to outline the problems which need to be promptly resolved.

It is emphasized that the CMU provides direction and coordination of the executive branch of government, of which the National Police of Ukraine is a part, including under the legal regime of martial law. This body is responsible for implementing the State policy in the field of logistics of the law enforcement sector in general and the NPU in particular. It is the by-laws of the Cabinet of Ministers of Ukraine which define the legal status of other central executive authorities which are the subjects of the type of administrative activity of the National Police under study.

It is established that the forms of the administrative and legal mechanism for logistics support of the National Police under martial law are as follows: development and issuance of regulations; establishment of permits and prohibitions; interaction with local authorities and private organizations, enterprises, institutions; international cooperation; information support of logistics support processes; logistics support of the police.

It is proved that the interaction of the National Police of Ukraine with the Ministry of Internal Affairs of Ukraine regarding logistics support is a joint, mutually coordinated activity of these entities regulated by administrative law, which is aimed at planning, provision, use and control of the resources required by

the police for the proper performance of its functional tasks, and which is carried out within the limits of the defined competence and authority.

It is noted that the procedure for interaction between the National Police and the Ministry of Internal Affairs with regard to logistics support is a set of organizational, managerial, economic, etc. actions determined by the current legislation which should be carried out by these entities to provide the police with all the necessary resources. The key stages of this procedure are highlighted and provided with a substantive description.

It is emphasized that planning is an important stage of interaction between the National Police and the Ministry of Internal Affairs in the area of logistics. It is at this stage that the needs of the police are aligned with the capabilities and priorities of the state security policy. Planning involves an assessment of future challenges, as well as further forecasting of the required level of resources and the formation of specific proposals for their amount and use.

It is stated that in addition to the obvious problems with the lack of funds due to significant defense expenditures, today the problems of logistics support of the National Police are as follows: significant dependence on imports of equipment, which in turn is done with the help of foreign partners; complication of logistics; increase in the number of material and technical losses of the police; imperfection of the system of planning and accounting of material resources; uneven distribution of resources between the units of the National Police; high level of corruption.

It is substantiated that under the legal regime of martial law, improving control over the logistics support of the National Police of Ukraine should be a priority, since it is not only about the efficient use of resources, but also about actually guaranteeing the country's defense capability, security of citizens and stability of the law enforcement system.

It is noted that the general steps to improve accounting in the National Police under the legal regime of martial law should be: 1) establishment of flexible

documentation procedures, especially in terms of evacuation, damage or loss of property as a result of hostilities; 2) introduction of special accounting regimes for units operating in the frontline or de-occupied areas; 3) mandatory identification of sources of funding and property: budgetary, humanitarian, operational – with appropriate distinction in accounting; 4) training of personnel to work in emergency conditions – evacuation, data recovery, work with damaged accounting systems.

It is found that the efficiency of logistics support of the National Police of Ukraine under martial law characterizes the degree of compliance of the amount, quality, timeliness and continuity of provision of logistics resources and means (weapons, transport, communications, equipment, fuel and lubricants, etc.) with the actual needs of the bodies and units of the National Police to perform their tasks (defined by Ukrainian legislation) in the course of their current activities, including under martial law.

It is noted that assessing the effectiveness of logistics support of the National Police under martial law is a systematic process of collecting, analyzing and interpreting information on the degree of compliance of the volume, timeliness, quality and expediency of providing material resources, machinery and equipment with the actual needs of police units under conditions of increased threat, with a view to determining the effectiveness of provision, identifying shortcomings and making sound management decisions to improve the performance.

Quantitative and qualitative criteria for the effectiveness of logistics support of the National Police under martial law are highlighted.

Keywords: logistics, administrative activity, National Police; principles, legal regime, martial law, administrative and legal regulation, tasks, functions, system, actor, forms, methods, interaction, improvement, legal measures, organizational principles, criteria, efficiency.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Могила О. В. Щодо визначення адміністративно-правового регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в сучасних умовах. *Юридична наука*. 2019. № 8. Т. 2. С. 132–136.

2. Могила О. В. Функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. С. 562–564.

3. Могила О. В. Система суб'єктів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану та їх адміністративно-правовий статус. *Право та державне управління*. 2022. № 3. С. 446–451.

4. Могила О. В. Поняття матеріально-технічного забезпечення як внутрішньо-організаційного напрямку адміністративної діяльності Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *KELM*. 2023. № 7(59). С. 431–434 (Республіка Польща).

5. Могила О. В. Поняття принципів матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Вип. 1. С. 243–247.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Могила О. В. Завдання адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції. *Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12–13 серп. 2020 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2020. С. 132–134.

7. Могила О. В. Складові матеріально-технічного забезпечення як внутрішньоорганізаційного напрямку адміністративної діяльності

Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Науково-практичні засади розвитку юридичної науки на сучасному етапі державотворення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 лют. 2023 р.).* Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2023. С. 117–120.

8. Могила О. В. Зміст адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 лют. 2024 р.).* Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2024. С. 171–173.

ЗМІСТ

ВСТУП	18
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	28
1.1. Поняття та складові матеріально-технічного забезпечення як внутрішньоорганізаційного напрямку адміністративної діяльності Національної поліції в умовах режиму воєнного стану	28
1.2. Принципи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану	44
1.3. Адміністративно-правове регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану	57
Висновки до розділу 1	70
РОЗДІЛ 2. ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	78
2.1. Завдання, функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану	78
2.2. Система суб'єктів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану та їх адміністративно-правовий статус	91

2.3. Сутність форм та методів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану.....	106
2.4. Поняття та порядок взаємодії Національної поліції з МВС щодо матеріально-технічного забезпечення.....	118
Висновки до розділу 2	133
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	141
3.1. Правові та організаційні заходи вдосконалення матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану.....	141
3.2. Критерії ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану.....	156
Висновки до розділу 3	167
ВИСНОВКИ	174
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	181
ДОДАТКИ	208

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Створення Національної поліції України супроводжувалося низкою подій, які стали історичними в контексті боротьби нашої країни за незалежність і територіальну цілісність. У лютому 2022 року поліція стикнулася із безпрецедентним за всю історію незалежності викликом, обумовленим повномасштабною війною та введеним у зв'язку з цим правовим режимом воєнного стану. За таких умов важливим завданням законодавця стало не лише створення належного нормативно-правового підґрунтя для діяльності поліції, а й її ефективного матеріально-технічного забезпечення.

В умовах воєнного стану матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України набуває виняткового значення, оскільки безпосередньо впливає на здатність цього органу правопорядку ефективно виконувати свої функції, зокрема в частині підтримання громадського порядку, охорони об'єктів критичної інфраструктури, захисту прав і свобод громадян, протидії диверсіям та ворожим агентурним мережам. У кризових ситуаціях, коли країна стикається із зовнішньою збройною агресією, поліція постає не лише як гарант внутрішньої безпеки, а й як важливий елемент загальнонаціональної системи оборони, що взаємодіє з військовими формуваннями та іншими правоохоронними органами. Отже, беззаперечним є той факт, що належне матеріально-технічне забезпечення – це основа мобільності, оперативності та стійкості поліції.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Окремі проблемні питання, пов'язані із забезпеченням діяльності Національної поліції України, у своїх наукових працях розглядали: О. М. Бандурка, О. М. Бортник, С. В. Васюк, В. В. Гаркуша, Ю. В. Гаруст, Є. А. Гетьман, А. Г. Гончар, О. В. Джафарова, Є. В. Дуліба, З. Р. Кісіль, О. Ф. Кобзар, Є. В. Кобко, М. В. Кочеров, В. І. Курило, А. А. Манжула, О. М. Музичук, О. О. Панова, Я. А. Пащенко, В. В. Середа, Є. Ю. Соболев, Л. В. Сорока,

В. І. Фелик, В. С. Шапіро, Р. В. Шаповал, С. О. Шатрава, Д. В. Швець, О. О. Юхно, Х. П. Ярмачі та багато інших. Водночас, попри значний теоретичний доробок, у науковій літературі питання адміністративно-правових засад матеріально-технічного забезпечення Національної поліції саме в умовах правового режиму воєнного стану залишається недостатньо опрацьованим.

Таким чином, наявність низки прогалин і недоліків правового та організаційного характеру, пов'язаних з адміністративно-правовими засадами матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану, а також відсутність комплексних монографічних досліджень, присвячених вказаній проблематиці, обумовлюють актуальність і своєчасність представленої дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Стратегії людського розвитку, затвердженої Указом Президента України від 2 червня 2021 року № 225/2021; Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, затвердженого Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023; Стратегії зовнішньополітичної діяльності України, схваленої Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 448/2021. Крім того, дисертацію підготовлено відповідності до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета та завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів учених, норм чинного законодавства та практики його реалізації, встановити сутність та узагальнити особливості адміністративно-правових засад матеріально-

технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану, на основі чого надати пропозиції і рекомендації, спрямовані на вдосконалення правових та організаційних заходів цього забезпечення.

Досягнення поставленої мети зумовлює потребу у вирішенні таких завдань:

- визначити поняття та виокремити складові матеріально-технічного забезпечення як внутрішньоорганізаційного напрямку адміністративної діяльності Національної поліції в умовах режиму воєнного стану;

- окреслити принципи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану;

- схарактеризувати адміністративно-правове регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану;

- встановити завдання та функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану;

- розкрити систему суб'єктів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану та їх адміністративно-правовий статус;

- з'ясувати сутність форм і методів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану;

- визначити поняття та схарактеризувати порядок взаємодії Національної поліції з МВС України щодо матеріально-технічного забезпечення;

- окреслити правові та організаційні заходи вдосконалення матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану;

– встановити критерії ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану.

Об'єктом дослідження є правові відносини, які виникають у процесі матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану.

Методи дисертаційного дослідження. Науково-методологічне підґрунтя дисертаційної роботи становить сукупність загальноправових і спеціальних методів наукового пізнання. Зокрема, застосування логіко-семантичного й аналітичного методів дало змогу визначити поняття та виокремити складові матеріально-технічного забезпечення як внутрішньоорганізаційного напрямку адміністративної діяльності Національної поліції в умовах режиму воєнного стану (підрозділ 1.1), а також удосконалити поняття та розкрити порядок взаємодії Національної поліції з МВС України щодо матеріально-технічного забезпечення (підрозділ 2.4). Структурно-логічний і системно-функціональний методи надали можливість окреслити принципи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану (підрозділ 1.2); схарактеризувати адміністративно-правове регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану (підрозділ 1.3); з'ясувати сутність форм і методів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану (підрозділ 2.3). Щоб встановити завдання та функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану (підрозділ 2.1) та визначити адміністративно-правовий статус системи суб'єктів адміністративно-

правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану (підрозділ 2.2) було використано метод документального аналізу. Окреслити правові й організаційні заходи вдосконалення матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану (підрозділ 2.2) та встановити критерії ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану (підрозділ 2.2) дали змогу методи моделювання та прогнозування.

Науково-теоретичне підтрунтя роботи становлять здобутки фахівців з різних галузевих наук, зокрема адміністративного та фінансового права. Крім того, було використано напрацювання вчених – представників інших галузевих дисциплін, наприклад, теорії держави та права, теорії управління, психології, філософії, соціології тощо.

Нормативно-правовою основою дисертації слугували Конституція України, низка законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, які становлять систему адміністративно-правових засад матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану.

Інформаційною та емпіричною базою дисертаційної роботи є науково-періодичні видання, статистичні дані, наукова публіцистика тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є однією з перших спроб після початку повномасштабного вторгнення з'ясувати сутність та розкрити особливості адміністративно-правових засад матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану, що дало змогу сформулювати низку теоретично обґрунтованих пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення правових та організаційних засад здійснення відповідної діяльності. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків. Зокрема, у роботі:

вперше:

– виокремлено принцип модернізованості матеріально-технічного забезпечення поліції, який передбачає дві ключові вимоги: 1) матеріально-технічне забезпечення має сприяти отриманню органами та підрозділами поліції найновішого обладнання, техніки, майна та інших ресурсів, що підвищуватиме рівень якості роботи правоохоронців; 2) уповноважені суб'єкти реалізації матеріально-технічного забезпечення повинні шукати та впроваджувати нові напрями і форми його здійснення, а саме: удосконалювати відомчу логістику, посилювати безпеку процесів, зменшувати рівень їх формалізму тощо;

– визначено завдання адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах воєнного стану, а саме: а) упорядкування адміністративних правовідносин, які виникають у сфері матеріально-технічного забезпечення поліції в умовах воєнного стану; б) формування засад відповідальності суб'єктів такого забезпечення; в) створення системи адміністрування матеріально-технічного забезпечення поліції; г) забезпечення гарантій професійних прав, інтересів і безпеки особового складу поліції; д) сприяння взаємодії та співробітництву Національної поліції України з іншими суб'єктами з питань матеріально-технічного забезпечення;

– доведено, що порядок взаємодії Національної поліції з МВС щодо матеріально-технічного забезпечення охоплює такі етапи: 1) визначення потреб поліції в матеріально-технічних засобах; 2) планування забезпечення; 3) здійснення закупівель; 4) приймання, розподіл, облік і передача майна до «кінцевого» споживача; 5) взаємний контроль та звітність;

удосконалено:

– обґрунтування наукової думки про те, що в умовах правового режиму воєнного стану матеріально-технічне забезпечення Національної поліції

України набуває нових, додаткових цілей, які полягають у такому:

- 1) забезпеченні органів і підрозділів поліції місцями безпечного та безперервного несення служби в умовах ризиків обстрілів далекобійною зброєю; 2) забезпеченні необхідною кількістю та належного стану зброєю, боєприпасами, спецзасобами та спорядженням для оперативного використання під час реалізації завдань воєнного стану; 3) забезпеченні особового складу органів і підрозділів належним одностроєм, який відповідає об'єктивним умовам та загрозам; 4) забезпеченні органів і підрозділів Національної поліції транспортними засобами й іншим майном, необхідним для несення служби, а також виконання завдань, зокрема бойового характеру; 5) поновленні матеріального становища органів і підрозділів, які позбавлені робочого майна внаслідок збройної агресії, а також інших негативних чинників, зумовлених веденням бойових дій;

– теоретичний підхід щодо узагальнення переліку форм адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану, до яких віднесено: розробку та видання нормативних актів; встановлення дозволів і заборон; взаємодія з місцевою владою та приватними організаціями, підприємствами, установами; міжнародне співробітництво; інформаційне забезпечення процесів матеріально-технічного забезпечення; логістичне забезпечення поліції;

– твердження про те, що окрім очевидних проблем, пов'язаних із браком коштів, зумовлених значними витратами на оборону, на сьогодні проблемними питаннями матеріально-технічного забезпечення Національної поліції є такі: значна залежність від імпорту обладнання; ускладнення логістики, що обумовлено відсутністю авіаперевезень всередині країни, а також блокуванням окремих важливих логістичних вузлів; збільшення кількості матеріально-технічних втрат поліції через масштабні обстріли й окупацію територій; недосконалість системи

планування та обліку матеріальних ресурсів; нерівномірний розподіл ресурсів між підрозділами Національної поліції, особливо на прифронтових територіях, та тих, що знаходяться в глибокому тилу; відтік кваліфікованих спеціалістів (інтендантів, логістів) до інших силових структур; високий рівень корупційних ризиків; неефективне використання наявних ресурсів; відсутність належного контролю за реальним станом техніки та її використанням;

дістали подальшого розвитку:

– характеристика механізму адміністративно-правового регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану, до елементів якого віднесено: нормативно-правові акти; суб'єкти реалізації матеріально-технічного забезпечення; акти застосування норм адміністративного права; адміністративно-правові інструменти здійснення матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану;

– науковий підхід щодо класифікації суб'єктів матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах воєнного стану, які запропоновано поділити на три групи: 1) вищі органи державної влади; 2) суб'єкти, що відповідають за реалізацію державної політики в правоохоронній сфері; 3) суб'єкти безпосередньої реалізації заходів матеріально-технічного забезпечення НПУ в умовах воєнного стану;

– теза про те, що ефективність матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах режиму воєнного стану характеризує ступінь відповідності обсягів, якості, своєчасності та безперервності надання матеріально-технічних ресурсів і засобів (озброєння, транспорту, засобів зв'язку, спорядження, паливно-мастильних матеріалів тощо) фактичним потребам органів та підрозділів поліції для виконання ними завдань (визначених законодавством України) під час здійснення своєї поточної діяльності, зокрема в умовах правового режиму воєнного стану, з

урахуванням принципів верховенства права, законності, оперативності, безпеки, раціонального використання ресурсів, міжвідомчої координації тощо.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки і пропозиції використовуються та можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – як основа для проведення подальших теоретико-прикладних досліджень, присвячених адміністративно-правовим засадам матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій діяльності* – з метою розроблення нових і вдосконалення чинних законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які визначають адміністративно-правові засади матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану;

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення практичної діяльності суб'єктів, що здійснюють матеріально-технічне забезпечення Національної поліції;

– *освітньому процесі* – для підготовки навчально-методичних, лекційних матеріалів, а також посібників і підручників з дисциплін «Адміністративне право», «Правоохоронна діяльність» тощо.

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблематики та відповідні висновки оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях «Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.), «Науково-практичні засади розвитку юридичної науки на сучасному етапі державотворення» (м. Київ, 15–16 лютого 2023 р.); «Реформування українського

законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 7–8 лютого 2024 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 209 сторінок. Список використаних джерел містить 251 найменування на 27 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Поняття та складові матеріально-технічного забезпечення як внутрішньоорганізаційного напрямку адміністративної діяльності Національної поліції в умовах режиму воєнного стану

На сьогодні одним з ключових правоохоронних органів нашої країни є Національна поліція України (далі – НПУ, поліція). Це – центральний орган виконавчої влади з розгалуженою структурою та великим штатом працівників, які несуть службу цілодобово та виконують різноманітні функції щодо забезпечення правопорядку й захисту людей. Закон України «Про Національну поліцію» визначає, що поліція – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки та порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [187].

Визначений законодавством правовий статус поліції засвідчує, що НПУ є найпершим ешелonom правоохоронної системи, органом, який знаходиться найближче до населення та призначений для вирішення його проблем. Цей аспект впливає на особливу «чутливість» поліції до суспільних коливань, зокрема пов'язаних із запровадженням воєнного стану. Як

особливий правовий режим воєнний стан зумовлює різноманітні зміни як у внутрішній, так і зовнішній діяльності відомства, зокрема механізмах його матеріально-технічного забезпечення.

Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини та громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [188].

Згідно зі статтею 8 згаданого вище Закону, в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самотійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини та громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану: 1) встановлювати (посилювати) охорону об'єктів критичної інфраструктури та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, і вводити особливий режим їх роботи. Порядок встановлення (посилення) охорони таких об'єктів та їх перелік, що із введенням воєнного стану підлягають охороні, а також порядок особливого режиму їх роботи затверджуються Кабінетом Міністрів України;

2) запроваджувати комендантську годину (заборону перебування в певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень), а також встановлювати спеціальний режим світлового та інших видів маскування; 3) встановлювати особливий режим в'їзду і виїзду, обмежувати свободу пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також рух транспортних засобів; 4) перевіряти документи у осіб, а в разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України; 5) забороняти проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів; 5) проводити евакуацію населення в разі виникнення або загрози виникнення надзвичайної ситуації, а також із зон збройних конфліктів (з районів можливих бойових дій) у безпечні райони тощо [188].

Таким чином, правовий режим воєнного стану: по-перше, консолідує та активізує роботу правоохоронного сектору держави, важливою частиною якого є Національна поліція України; по-друге, визначає додатковий функціонал діяльності НПУ, передусім у межах реалізації заходів правового режиму воєнного стану, а також інших заходів, спрямованих на захист державного суверенітету, територіальної цілісності та незалежності країни. Ці особливості не можуть не позначитись на специфіці внутрішньої організації роботи поліції та кожного елементу її структури. Зазначене пояснюється тим, що сприяння в забезпеченні режиму воєнного стану потребує додаткового перерозподілу кадрів, контролю робочого часу, а отже, вносить корективи в механізм грошового забезпечення. Отже, одним з ключових внутрішньоорганізаційних напрямів адміністративної діяльності НПУ, який має вкрай важливе значення для нормальної роботи цього правоохоронного органу в умовах воєнного стану, слугує матеріально-технічне забезпечення.

Так, слово «забезпечення» наявне в різних наукових галузях, відповідно до чого набуває багатьох інтерпретацій. У довідникових джерелах вказаний термін, а також похідне від нього дієслово «забезпечувати» розкривається, як: 1) надання чи створення матеріальних засобів; 2) гарантування чогось; 3) створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; 4) гарантувати щось, захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки; 5) розглядати як те, чим забезпечують кого-небудь, що-небудь (засоби); 6) те, чим забезпечують кого-небудь, що-небудь (засоби) [31, с. 280–281; 143, с. 684].

В інших науках, наприклад, в інформатиці забезпечення трактується як сукупність методів, засобів і заходів, спрямованих на автоматизоване опрацювання даних за допомогою обчислювальної техніки [116, с. 17; 218]. Інформаційне забезпечення в теорії управління дослідники розкривають у декількох значеннях: 1) забезпеченість системи управління відповідною множиною інформації; 2) діяльність, пов'язана з організацією збору, реєстрації, передачі, зберігання, опрацювання та представлення інформації; 3) діяльність щодо формування цілеспрямованої суспільної й індивідуальної свідомості суб'єктів суспільних відносин щодо управління в конкретній сфері суспільних відносин (у сучасній літературі ця сутність визначається такими категоріями, як реклама, паблік рилейшн, формування суспільного іміджу суб'єкта управління, інформаційні операції, інформаційна боротьба, пропаганда й контрпропаганда тощо) [75, с. 40; 117, с. 183].

У військовій справі забезпечення бойових дій інтерпретовано як комплекс заходів, що здійснюється з метою запобігти раптовому нападові ворога, забезпечити можливість своєму війську своєчасно й організовано вступити в бій у найвигіднішому угрупованні. Воно включає в себе розвідку, охорону, маскування, радіопротидію й протиповітряну оборону, протиатомний, протихімічний і протибактеріологічний захист [116, с. 17; 221].

Багатозначністю також вирізняється зміст терміна «забезпечення» в юридичній площині, де його розкривають як: законодавчо передбачені заходи сприяння або покращення стану чогось; заходи, спрямовані на створення умов функціонування, використання, створення чогось, провадження якоїсь діяльності; процес дії загальних і спеціальних (правових, психологічних та управлінських) гарантій, які постають як умови й засоби досягнення поставленої мети [72, с. 16; 73].

Серед окремих наукових тлумачень, присвячених визначенню змісту й значенню поняття «забезпечення», слід виокремити позицію Х. П. Ярмачі, який наголошує, що вказана категорія охоплює багато відтінків діяльності, пов'язаної зі створенням належних умов функціонування соціальних систем, управлінських структур, технічних приладів та їх комплексів, технологій тощо. На його думку, забезпечення – це складне, багатопланове, комплексне поняття, головним змістом якого є самостійна специфічна як наукова, так і практична діяльність щодо розробки нових та використання вже створених науково-технічних досягнень, а також їх упровадження в практичну діяльність з метою оптимального вирішення її завдань [247, с. 183].

У цьому контексті О. В. Карпенко стверджує, що забезпечення становить систему напрямів, у кожному з яких здійснення відповідних заходів (інформаційних, правових та інших) оптимізує той вид діяльності, на який ці конкретні заходи спрямовані. Таким чином, науковець доходить висновку, термін «забезпечення» (як номінативну одиницю мови) слід розглядати в теоретичному значенні – як сукупність засобів інструментів, застосованих для виконання певних завдань, а також умов, які сприяють процесу їх вирішення, а в практично-функціональному значенні – як сукупність напрямів створення зазначених вище засобів та умов, визначення порядку і правил їх апробації, упровадження та застосування в практичних сферах діяльності [79, с. 30–31].

Узагальнюючи різноманітні наукові тлумачення терміна «забезпечення», можна стверджувати, що ним позначають сукупність спеціальних заходів, засобів і способів, спрямованих на створення умов та сприяння існуванню якогось об'єкта або реалізації певної функції, діяльності, процедури. Забезпечити – означає побудувати певну стратегію та довести щось до поставленої перед ним мети, кінцевого результату. Інструментарій реалізації вказаної категорії може приймати різноманітний характер: правовий, управлінський, організаційний, соціальний тощо. Сутність заходів, засобів і способів залежить від сфери, об'єкта й цілей забезпечення. На сукупності цих факторів ґрунтуються різновиди категорії, наприклад, матеріально-технічний.

Водночас матеріально-технічне забезпечення наділене особливими властивостями, що зумовлює багато наукових дискусій. Найчастіше цю категорію розглядають у контексті підприємництва, як напрям діяльності керівництва установ та організацій зі створення ресурсної основи господарювання. Наприклад, С. Ф. Покропивний пише, що матеріально-технічне забезпечення – це один з видів комерційної діяльності підприємства, що здійснюється на ринку економічних благ у межах такої фази економічних відносин, як збут. Суб'єктами цих відносин виключно підприємства, а об'єктом купівлі та продажу – економічні блага виробничого призначення або матеріально-технічні ресурси. У фазі виробництва зазначений тип економічних благ трансформується в такий вид матеріальних факторів виробництва, як предмети праці (сировина, основні та допоміжні матеріали, паливо, енергія), вартісною формою яких є основні оборотні фонди підприємства [62].

Так, А. В. Сержук переконує, що матеріально-технічне забезпечення підприємства визначає та підтримує оптимальний рівень матеріальних ресурсів, забезпечує оперативну, комплексну, надійно та максимально дешеву доставку цих ресурсів суб'єктам-споживачам. Його роль і значення в

управлінні підприємством полягає в такому: 1) як діяльність, що передусе виробництву, воно не лише спрямоване на забезпечення підприємства ресурсами для виробництва продукції, а й саме певною мірою становить його споживчу вартість та ціну; 2) як вид діяльності виробничого підприємства в усьому процесі створення товару (цінності) є одним з джерел його конкурентної переваги; 3) обумовлює фінансові результати підприємства (передусім витрати); 4) виявляє та формує не лише економічні результати підприємства, а й потреби споживачів як власне ресурсів, так і вироблених з них товарів [198].

Л. В. Костюченко аналізуючи наукові погляди цілого ряду вчених-економістів дійшла до висновку, що матеріально-технічне забезпечення – це процес забезпечення підприємства необхідними видами матеріально-технічних ресурсів у встановлений термін і в обсягах, необхідних для нормальної роботи. Від організації своєчасного надходження матеріальних ресурсів у потрібній кількості, певної якості та асортименту значною мірою залежить рівномірний, ритмічний випуск готової продукції, її якість та ефективність роботи підприємства. Основною метою управління матеріально-технічним забезпеченням є отримання достатньої кількості ресурсів відповідної якості, в необхідний час, у необхідному місці від надійних постачальників, за своєчасного виконання всіх своїх обов'язків та досягнення оптимальних сукупних витрат управління матеріальним потоком. Своєю чергою до основних цілей такого забезпечення науковці зараховують такі: 1) безперебійне забезпечення підприємства необхідними засобами виробництва на рівні сучасних досягнень науково-технічного прогресу; 2) оптимізація господарських зв'язків між підприємством і постачальниками; 3) маневрування матеріальними ресурсами та створення економічно обґрунтованих запасів матеріальних ресурсів; 4) застосування прогресивних шляхів і засобів транспортування вантажів з метою прискорення та здешевлення процесу обміну; 5) економне використання засобів

виробництва; 6) зменшення витрат з матеріально-технічного забезпечення підприємства [91, с. 8].

Крізь притаманні матеріально-технічному забезпеченню цілі його зміст також розкривають В.В. Биба та П.В. Махічева. На їх думку, вказана категорія становить процес, який забезпечує: виявлення поточних і майбутніх потреб підприємств і їхніх структур у матеріальних ресурсах; аналіз джерел постачання; вибір найбільш вигідних постачальників і укладення з ними договорів; організацію транспортування ресурсів до місць споживання; здійснення вхідного контролю якості сировини та матеріалів; ефективне й економне використання ресурсів; пошук способів покращення застосування місцевої сировини, відходів виробництва; організацію належного зберігання матеріальних цінностей; оптимізацію обсягів постачання ресурсів; встановлення обґрунтованих норм запасів і контроль за їхнім дотриманням; а також запобігання накопиченню надмірних і понаднормативних залишків [14].

Матеріально-технічне забезпечення в межах роботи НПУ має свої відмінності, що передусім передбачено нормами законодавства. Зокрема, у розділі X Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що матеріально-технічне забезпечення поліції здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законом. Майно поліції є державною власністю та належить їй на праві оперативного управління. Органи поліції здійснюють володіння, користування та розпорядження майном у порядку, визначеному законом. Правовий режим земельних ділянок, на яких розміщуються органи (заклади, установи) поліції, визначається законом. Поліція для виконання покладених на неї завдань і повноважень може використовувати службові, зокрема спеціалізовані, транспортні засоби, судна чи інші плавучі засоби, повітряні судна [187].

Варта уваги постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію», відповідно до якої НПУ для виконання покладених на неї завдань володіє такими повноваженнями: а) організовує і здійснює в установленому порядку матеріально-технічне та ресурсне забезпечення діяльності органів Національної поліції, підприємств, установ, закладів та організацій, що належать до сфери її управління, зокрема приміщеннями, полігонами, засобами зв'язку, транспортними засобами, суднами та іншими плавучими засобами, повітряними суднами, озброєнням, спеціальними засобами, пально-мастильними матеріалами, одностроєм, іншими видами матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання покладених на них завдань; б) здійснює самостійно або через утворені установи, заклади забезпечення: монтаж, ремонт, обслуговування технічних засобів охоронного призначення, озброєння, транспорту, засобів зв'язку, приміщень, які надані Національній поліції для виконання покладених на неї завдань, контроль за правильним використанням матеріально-технічних ресурсів територіальними органами, підприємствами, установами, закладами та організаціями, що належать до сфери її управління; будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт об'єктів, що належать до сфери управління Національної поліції; забезпечення належних умов праці [180].

Специфіку матеріально-технічного забезпечення у сфері діяльності правоохоронних органів і Національної поліції обґрунтовували чимало науковців, які на підставі законодавчих положень намагались осмислити й виокремити поняття вказаної категорії. Наприклад, О. М. Бандурка та В. С. Соболев матеріально-технічне забезпечення правоохоронних органів тлумачили як систему товарно-грошових і господарських відносин, що виникають між центральними апаратами відповідних правоохоронних органів, органами влади, підприємствами, організаціями, фізичними особами, з одного боку, і правоохоронними органами та їхніми підрозділами – з

іншого, у процесі централізованого постачання матеріальних, технічних і військових ресурсів; виконання договорів купівлі-продажу (оптова торгівля), реалізації фондів, комісійного й роздрібного продажу продуктів і засобів виробництва; надання матеріально-технічної допомоги та фінансування їхньої діяльності [9; 44, с. 59–60]. У цьому контексті сутність матеріально-технічного забезпечення розкриває В. М. Плішкін. Автор акцентує увагу на тому, що ця категорія становить систему товарно-грошових і господарських відносин, які виникають між правоохоронними органами і їх підрозділами, з одного боку, й органами влади, підприємствами, організаціями та установами – з іншого, у процесі централізованого постачання матеріальних, технічних і військових ресурсів (сировина, паливо, обладнання, речове майно, матеріали, зброя та боєприпаси); виконання договорів купівлі-продажу (оптова торгівля), реалізацію фондів комісійного й роздрібного продажу продуктів і засобів виробництва; подання матеріально-технічної допомоги та фінансування їх діяльності [162, с. 625].

Дещо інакшу позицію наводить у своїй роботі висловлює О. О. Панова, яка розглядає матеріально-технічне забезпечення публічної безпеки України як багатогранний комплекс заходів та напрямів реалізації, що варіюються залежно від етапу застосування матеріальних ресурсів — у процесах попередження, припинення чи ліквідації наслідків порушень громадського порядку та безпеки. Зазначене забезпечення зосереджується в компетенції численних суб'єктів на різних рівнях управління — загальнодержавному, регіональному та місцевому — і спрямовується на підвищення ефективності функціонування всієї системи публічної безпеки в країні. На думку дослідниці, структура цього поняття включає: джерела фінансування (як державні, так і позадержавні); форми фінансових надходжень; суб'єктів, які розпоряджаються отриманими матеріально-фінансовими ресурсами; а також методи контролю за їх накопиченням і використанням [155, с. 82].

В аспекті діяльності Національної поліції України матеріально-технічне забезпечення розкривають Н. О. Прібиткова, А. С. Харін і Т. В. Шевченко. Учені вбачають у категорії процес забезпечення органів та підрозділів за рахунок Державного бюджету України ресурсами, необхідними для здійснення цільової діяльності, що охоплює: 1) матеріальні ресурси: будівлі (дахи, фасади, службові й допоміжні приміщення, гуртожитки, службові квартири); територію (дороги, стоянки автомашин, паркова зона, огорожа, полігони); забезпечувальну господарську структуру (майстерні, господарський інвентар, транспорт, телефонні станції, вузли теплопостачання, теплові, електричні й комунальні мережі, водовід, котельні, підстанції та розподільні електропристрої); соціальні структури (їдальні, буфети, актові зали, відомчі установи охорони здоров'я та санаторії, дитячі оздоровчі табори, бази відпочинку, бібліотеки, музеї, будинки культури); спортивні установи (клуби, стадіони, бази); меблі, інвентар, будматеріали, канцтовари, пальне, запчастини; формений одяг; 2) технічні ресурси: охорона (системи контролю та сигналізації, технічні забезпечувальні пристрої); комп'ютери, інша оргтехніка, спецтехніка, засоби зв'язку тощо [173, с. 29, 32–33]. Натомість В. С. Шапіро та Я. А. Пащенко розкривають матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України як процес планування закупівлі, використання та контролю за використанням земель, будівель і інших споруд автотранспортних засобів, обладнання та інших матеріально-технічних ресурсів НПУ в обсягах, необхідних для ефективного прийняття управлінських рішень у сфері профілактичної роботи, припинення правопорушень і їх належного виконання працівниками поліції [234, с. 72–73]. Своєю чергою А. Г. Гончар доходить висновку, що матеріально-технічне забезпечення – організований державою процес обігу матеріальних благ (засобів виробництва та предметів споживання) і найраціональнішого їх доставляння від виробників до споживача – органів та підрозділів поліції [44, с. 60].

Проведений аналіз дає підстави виокремити такі особливості матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України:

- це – системна сукупність адміністративно-правових та інших правовідносин між структурними елементами системи Національної поліції України, а також між ними та іншими установами, підприємствами й організаціями, які виникають з питань набуття, володіння та використання органами й підрозділами поліції необхідних майнових ресурсів для виконання покладених на них завдань і функцій;

- матеріально-технічне забезпечення виявляється в процесі формування ресурсно-майнової основи діяльності органів і підрозділів Національної поліції України, організації управління нею та контролю її цільового використання, який реалізується спеціальними суб'єктами відповідно до покладених на них законодавством повноважень та в межах чітко визначеної процедури;

- основу такого матеріально-технічного забезпечення становлять кошти Державного бюджету України. Водночас ресурси, які перебувають у розпорядженні органів і підрозділів поліції, належать до об'єктів державної власності;

- по-четверте, мета такого забезпечення не передбачає кінцевого отримання економічного результату, як це властиво для підприємств, установ та організацій комерційного характеру.

Таким чином, проведений аналіз дає підстави дійти висновку про те, що матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України має складний і багатоаспектний характер, що особливо загострюється в умовах правового режиму воєнного стану. Так, з одного боку, ця категорія становить окрему сферу виникнення суспільно-правових відносин (різної галузевої належності), а з іншого – спеціальну, адміністративно-правову діяльність публічної влади. Зазначене вище дало змогу виділити широкий та вузький підхід щодо тлумачення цієї наукової категорії. Так, у широкому значенні

матеріально-технічне забезпечення – це сукупність передусім адміністративно-правових, а також інших суспільно-правових відносин, однією зі сторін яких є органи та підрозділи Національної поліції України, що виникають з питань набуття, володіння, використання, розподілу й управління ними державним майновими ресурсами, необхідними для виконання поліцейських завдань і функцій. Відповідно до вузького значення, матеріально-технічне забезпечення поліції – це внутрішньоорганізаційний напрям адміністративної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, що спрямований на формування майнової та ресурсної основи діяльності органів та підрозділів Національної поліції України, передусім у межах коштів Державного бюджету України, а також управління державним майном і контроль за його цільовим використанням.

Варто зазначити, що в умовах дії правового режиму воєнного стану сутність матеріально-технічного забезпечення не змінюється. Причому певні особливості виникають у контексті складових категорії, які, на нашу думку, охоплюють:

– забезпечення приміщеннями, спорудами, іншими місцями та ділянками для виконання поліцейських завдань і функцій. Ця складова передбачає здійснення адміністративно-правових, організаційно-управлінських та інших заходів, дій і процедур, пов'язаних із забезпеченням органів та підрозділів Національної поліції спеціальними будівлями, спорудами, а також їх обладнання відповідно до вимог законодавства. Крім того, в умовах воєнного стану додається необхідність у забезпеченні органів і підрозділів альтернативними місцями несення служби та виконання інших службових завдань, які гарантують безпеку особового складу від ризиків, що стали підставами уведення правового режиму. Передусім ідеться про укриття, які поліцейські можуть використати під час повітряних тривог. Крім того, у межах цієї складової матеріально-технічного забезпечення

відбувається відбудова та ремонт постраждалих будівель, споруд і приміщень [129];

– забезпечення зброєю, спеціальними засобами та спорядженням, а також боєприпасами. Реалізація поліцейських функцій органами та підрозділами НПУ, особливо в умовах воєнного стану, безпосередньо пов'язана з використанням зброї (пістолети, револьвери, пістолети-кулемети, ручні кулемети, автомати, снайперські та спортивні гвинтівки, штурмові гвинтівки, гранатомети (автоматичні та станкові), навчальні/учбові пістолети, автомати й кулемети), спеціальних засобів (гумові та пластикові кийки; електрошокові пристрої контактної та контактно-дистанційної дії; засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо); засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії; засоби примусової зупинки транспорту; спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії; засоби акустичного й мікрохвильового впливу; пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень; пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії; засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами), а також приладів та захисного спорядження (загальновійськові протигази, засоби захисту органів дихання та шкіри, оптичні прилади, запасні інструменти, приладдя та спорядження до зброї) [177; 187]. Особливої важливості питання спорядження органів і підрозділів НПУ зброєю та спеціальними засобами і спорядженням, а також оперативна готовність їх використання набуває в умовах воєнного стану. Під час дії правового режиму вказане майно може знадобитись для залучення підрозділів поліції до відбиття збройного нападу, захисту територіальної цілісності та населення держави від зовнішніх загроз, прямих зіткнень з окупаційними військами тощо [129];

– забезпечення одностроєм. Відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 12 вересня 2017 року № 772 «Про затвердження Порядку забезпечення поліцейських одностроєм», однострій – це загальна назва форменого одягу поліцейського, що складається з предметів, які видаються в тимчасове користування для виконання службових завдань, тренувань, навчань, занять тощо (інвентарне майно), та предметів особистого користування, які видаються в постійне користування і не використовуються як інвентарне майно [183]. Під час дії воєнного стану та в межах ризиків, що зумовили його уведення, забезпечення одностроєм дозволяє надати поліцейським формений одяг, який найбільше підходить для реалізації завдань і функцій у критичних умовах об’єктивної дійсності [129];

– транспортне забезпечення. У роботі більшості органів та підрозділів Національної поліції України використовують транспортні засоби – легкові, вантажні (вантажно-пасажирські) автомобілі, автобуси (мікроавтобуси), причіпи, напівпричіпи (платформи), транспортні засоби спеціального та спеціалізованого призначення, транспортні засоби, призначені для експлуатації на воді, а також наявні в органах поліції мототехніка та велотранспорт (наказ МВС України «Про затвердження Порядку використання і зберігання транспортних засобів Національної поліції України») [182]. В умовах дії воєнного стану транспортні засоби, окрім як для реалізації поліцейських функцій, часто використовують з метою виконання завдань правового режиму воєнного стану, наприклад, евакуації населення, доставляння гуманітарної допомоги, оперативного надання допомоги постраждалим від бойових дій тощо. Саме тому важливо, щоб як в мирний час, так і в умовах правового режиму воєнного стану уповноважені суб’єкти матеріально-технічного забезпечення провадили ефективну автотранспортну діяльність, що відповідно до наказу МВС України від 7 вересня 2017 року № 757, становить комплекс заходів органів поліції з організації придбання, реєстрації, поставлення на балансовий облік,

оснащення, кольорографічного оформлення, укомплектування необхідним інвентарем, використання, зберігання, ремонту і технічного обслуговування службових транспортних засобів, обліку та контролю за їх роботою, списання, відчуження транспортних засобів, профілактики аварійності на службовому транспорті, ведення дорожньої документації та підготовки звітної інформації [182];

– забезпечення комп'ютерною, офісною, іншою технікою та майном. Належна реалізація органами та підрозділами поліції своєї цільової роботи передбачає використання різного майна, передусім цифрових приладів і систем, що дають змогу оперативно обмінюватись інформацією, користуватися державними реєстрами й інформаційними системами НПУ, формувати та затверджувати адміністративні й процесуальні документи тощо. Під час воєнного стану забезпечення поліції вказаними приладами та об'єктами повинна проводитись ефективніше та оперативніше, адже внаслідок ризиків, що зумовлюють запровадження правового режиму, окремі органи та підрозділи поліції можуть втрачати ресурсну основу своєї діяльності. Прикладом є удар балістичною зброєю по будівлі Головного управління Національної поліції в Харківській області (далі – ГУНП) 2022 року, унаслідок чого практично весь апарат органу втратив своє майно, яке використовувалось для реалізації повсякденних функцій [24]. Подібні ситуації не мають паралізувати роботу особового складу поліції, за що відповідають суб'єкти здійснення матеріально-технічного забезпечення.

Таким чином, в умовах правового режиму воєнного стану матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України набуває нових, додаткових цілей, які полягають у такому: 1) забезпеченні органів і підрозділів поліції місцями безпечного та безперервного несення служби в умовах ризиків обстрілів далекобійною зброєю; 2) забезпеченні необхідною кількістю та належного стану зброєю, боєприпасами, спецзасобами та спорядженням для оперативного використання під час реалізації завдань

воєнного стану; 3) забезпеченні особового складу органів і підрозділів належним одностроєм, який відповідає об'єктивним умовам та загрозам; 4) забезпеченні органів і підрозділів Національної поліції транспортними засобами й іншим майном, необхідним для несення служби, а також виконання завдань, зокрема бойового характеру; 5) поновленні матеріального становища органів і підрозділів, які позбавлені робочого майна внаслідок збройної агресії, а також інших негативних чинників, зумовлених веденням бойових дій [129].

1.2. Принципи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану

Основою діяльності Національна поліція України, як і будь-якого іншого органу державної влади, слугує система вихідних засад, ключових ідей, які прийнято називати принципами. Вони відіграють роль ціннісного орієнтира, якому кожний окремий поліцейський має слідувати, виконуючи власні функції. Завдяки цьому робота НПУ загалом перебуватиме в правових межах і відповідатиме високим цілям, для яких правоохоронне відомство власне створювали. Водночас принципи є неоднорідними, оскільки окремі напрями діяльності поліції здійснюються за власним колом вихідних положень, зокрема це стосується матеріально-технічного забезпечення.

У словниковій літературі термін «принцип» (з латинського «*prīncipium*» – початок, основа) має такі словникові визначення: 1) фактор, чинник який становить основу відповідної сукупності фактів чи знань; 2) науковий або моральний початок, правило, основа, від якої не відступають; 3) вихідне положення науки, теорії, вчення; 4) першооснова, основне правило поведінки; керівне положення чи ідея, установка в будь-якій діяльності; 5) вихідна, базисна точка зору на що-небудь тощо. Слід

констатувати міжгалузевий характер категорії та варіативність її інтерпретацій [201; 221, с. 91]. Наприклад, у філософії «принцип» тлумачать у двох значеннях: 1) як підстава, якою необхідно керуватись у науковому пізнанні чи практичній діяльності; 2) як внутрішнє переконання людини, яке визначає її ставлення до дійсності, норми поведінки і діяльності [213, с. 309; 169, с. 48]. У теорії пізнання категорією «принцип» вважають загальне положення, універсальний елемент у понятійному апараті науки [115, с. 21].

Варті уваги різноманітні за своїм характером індивідуальні підходи науковців. Наприклад, Ю. С. Шемшученко вважає, що принципами є «основні засади, вихідні ідеї, які характеризуються певною загальністю, універсальністю, здатністю застосування в будь-яких ситуаціях. Принципи можуть бути визначені як абстрактне відображення закономірностей соціальної дійсності» [242, с. 110–111]. Крім того, В. О. Кабанець зауважує, що принципи є соціальними явищами, як за джерелом виникнення, так і за змістом: їх виникнення зумовлене потребами суспільного розвитку, у них відображаються закономірності життя суспільства. Без урахування таких істотних моментів неможливо пояснити і зрозуміти особливе значення цих принципів для послідовного узгодження людської діяльності з вимогами об'єктивних соціальних закономірностей [76, с. 95].

Вивчаючи теоретичні та методологічні принципи науки, А. Є. Конверський вказує, що принцип слід розуміти як фундаментальне положення наукової теорії, що є найпершим і найзагальнішим вираженням ідеї, яка виступає початковою формою упорядкування знань. При цьому підкреслюється, що принцип не охоплює всієї глибини ідеї. Якщо будь-яка наукова теорія базується на одній основній ідеї, то кількість принципів, які з неї випливають, може бути кілька. Ідеї разом із принципами формують наукові закони, що фіксують суттєві, стійкі та регулярно відтворювані об'єктивні внутрішні взаємозв'язки між явищами, предметами, їхніми властивостями та елементами. Принцип разом із категоріями, що його

конкретизують, виражає зміст наукової теорії, в той час як її формування починається з перших припущень і початкових формулювань [151]. У цьому контексті О. В. Гамаль переконує, що принципи – це абстрактна категорія, яка не спроможна здійснити вихідну пояснювальну функцію стосовно соціальної реальності. Водночас автор стверджує, що принципи здатні поставити перед різними науками проблеми, окреслити нові підходи й перспективи дослідження, виконати роль необхідної сполучної ланки цих наук з іншими галузями знання, тобто певного методичного засобу [39, с. 55–56]. Досліджуючи філософське трактування принципів, О. М. Литвинов констатує, що в одному з багатьох значень категорія є етичною нормою, яка є або суб'єктивною – максимою, що спрямовує волю, оскільки слугує керівним стосовно окремих індивідів моментом, або об'єктивною – законом – у такому разі є значущою для волі кожної розумної істоти [108, с. 60].

Викладене вище дає змогу стверджувати, що: принцип – категорія полінаукова, яка зустрічається практично в кожній галузі, однак має стабільно одноманітний характер – вихідна, керівна ідея концепцій чи теорій, ключова засада діяльності або роботи механізмів, ключовий чинник існування явищ. Тобто принцип – це те, на чому щось ґрунтується та повинно неухильно відповідати.

Ураховуючи той факт, що матеріально-технічне забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану, консолідує в собі організаційно-управлінські та юридичні аспекти, зумовлює необхідність представлення наукових підходів до визначення принципів у межах правової та управлінської науки, де категорія слугує предметом глибоких досліджень. Так, Б. В. Новіков, Г. Ф. Сініок та П. В. Круш зазначають, що принципи управління – це орієнтири, які застосовують в усіх ситуаціях. Вони будуть ефективними і в управлінні фабрикою з виготовлення морозива, і на електростанції, і в банку, якщо їх правильно застосовувати [145, с. 20]. В. В. Стаднік та М. А. Йохна вбачають у принципах управління правила та

норми управлінської діяльності, згідно з якими створюється, функціонує і розвивається система менеджменту підприємства, установи, організації. Автори вважають, що це – узагальнений позитивний досвід практики управління [206]. Схожу, проте більш розгорнуту, думку наводить у своїх працях В. М. Плішкін, який наголошує, що принципи управління — це ключові засади, які відображають засвоєні людиною об'єктивні закони та закономірності, що лежать в основі діяльності органів управління під час створення та функціонування систем управління. Вони визначають вимоги до побудови системи, її структури, а також до механізмів управлінського процесу. Ці принципи є результатом узагальнення об'єктивних закономірностей і законів, у яких відображено спільні риси, характерні ознаки та факти, що формуються як основа управлінської діяльності [162, с.109].

Відповідно до концепції, сформульованої в дослідженні В. С. Венедиктова та М. І. Іншина, принципи управління – це вихідні, основні правила, керівні настанови, норми діяльності для впровадження системи, управління загальними процесами. Принципи управління забезпечують інтеграцію окремих видів управлінської діяльності в різних підрозділах системи управління, взаємну їх погодженість і загальну спрямованість на реалізацію вироблених цілей. На основі принципів ґрунтується процес управління, тобто науково обґрунтоване впровадження дій для здійснення управлінських функцій, вибору методів і прийомів управлінського впливу [33, с. 138].

Принципи державного управління, на думку В. Л. Грохольського, визначають вимоги до системи, структури, організації та процесу управління. У них набувають вираження основні вимоги, що пред'являються до побудови органів державного управління у сфері боротьби з організованою злочинністю. Вони є результатом узагальнення людьми об'єктивних законів і закономірностей, притаманних їм спільних меж, характерних фактів та ознак,

які стають загальним началом їх діяльності [49, с. 67]. Причому Н. Р. Нижник переконує, що принципи державного управління є об'єктивними закономірностями та відносинами суспільно-політичного змісту. Вони визначають організаційну структуру та процес функціонування компонентів державного управління. Учений зауважує, що принципи державного управління формуються у вигляді певних наукових положень, що закріплені у своїй основі правом та застосовуються в теоретичній і практичній державно-управлінській діяльності людей [141, с. 142]. Ю. Ф. Кравченко доводить, що принципи державного управління – це принципи, які слугують основою організації та функціонування органів виконавчої влади, зокрема правоохоронних [99, с. 212].

У дисертаційному дослідженні В. І. Курило доводить, що принципи державного управління – це фундаментальні, науково обґрунтовані та здебільшого законодавчо закріплені положення, відповідно до яких базується і функціонує система державного управління. Відступ від того чи іншого принципу може потягти за собою суттєві збої в усій системі. Соціальний організм має таку кількість зв'язків і відносин, що інколи навіть найнезначніше на перший погляд відхилення чи розрив у якомусь ланцюгу взаємовідносин тягне за собою ланцюгову реакцію з непередбачуваними наслідками. Принцип державного управління розглядають також як закономірність, як відносини або взаємозв'язок суспільно-політичної природи та інших груп елементів державного управління, що виражено у вигляді певного наукового положення, закріпленого правом. Принцип застосовується у теоретичній та практичній діяльності фахівців у сфері управління [106, с. 95].

М. М. Ребкало, аналізуючи позицію В. Б. Авер'янова, акцентує увагу на тому, що принципи державного управління — це основні положення, які лежать в основі системи державного управління та можуть бути сформульовані у вигляді певних норм або правил. Вони відображають

ключові об'єктивні взаємозв'язки між суб'єктом і об'єктом управлінської діяльності. Ці принципи допомагають глибше зрозуміти процеси управління, забезпечують адекватне відображення реалій державного управління та сприяють ефективному впровадженню наукових знань у практичну управлінську діяльність [57, с. 37; 193, с. 55].

У праві загальновизнаною є позиція, згідно з якою принципи – це керівні засади (ідеї), які визначають зміст і спрямованість правового регулювання суспільних відносин. Саме цю точку зору в різних інтерпретаціях висвітлено в юридичних енциклопедіях і довідниках [29, с. 119]. Водночас багато вчених обґрунтовують власні позиції щодо вказаної категорії. Наприклад, О. В. Зайчук розглядає принципи права як вихідні, визначальні ідеї, положення, установки, які становлять моральну й організаційну основу виникнення, розвитку та функціонування права [69, с. 23]. О. В. Стрельцова зазначає, що принципи права характеризують зміст права, його закономірності й призначення в суспільстві. Принципи права за своєю сутністю є узагальненим відображенням об'єктивних закономірностей розвитку суспільства [212, с. 243]. Аналізуючи різні підходи до визначення принципів права, Т. І. Фулей зводить наявні тлумачення до двох ключових концепцій: 1) принципи права – це основоположні ідеї; 2) це – нормативні засади права, що визначають сутність і спрямованість правового регулювання [229, с. 7]. Досить цікавою є думка М. І. Козюбри, який вказує, що принципи права, як і власне право, – явище багатогранне, багаторівневе та багатовимірне. За своєю природою принципи права – це правила, які є ідейною основою права; система положень директивного характеру, яким підпорядковані всі наступні процедури. Якщо досягнути їхній зміст, то можна зрозуміти одиничні, конкретні явища, що в сукупності позначаються цими принципами [86]. Як слушно зазначає А. М. Колодій, «принципи права – це такі правові явища, які безпосередньо пов'язують зміст права з його соціальними основами. Це такі

засадничі основи права, які відповідають характеру суспільних відносин, економічним, політичним, ідеологічним процесам, що відбуваються в суспільстві» [87, с. 21].

Досліджуючи проблему правових принципів, Д. А. Паньков переконує, що в теорії права ними визнано керівні ідеї, які виражають сутність, основні властивості та загальну спрямованість розвитку правових норм у межах всієї системи права або окремих галузей чи інститутів. Принципи права – це основоположні засади, ключові ідеї права, які визначають і виражають його сутність. Автор зауважує: «Принципи – об'єктивні властивості права. Вони відображують закономірності суспільного розвитку, потреби цього суспільства. Принципи права – не результат суб'єктивного розсуду законодавців або вчених, а органічно притаманні праву якості. Наука лише виявляє, обґрунтовує, вивчає та систематизує їх. Вона не «придумує», а “відкриває” закладені в праві принципи, показує їх роль, значення, зміст і функціонування» [156, с. 53–54].

Згідно з визначенням С. Л. Дерев'янкіна, правові принципи – це загальнообов'язкові вихідні нормативно-юридичні положення, що відрізняються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю, які визначають зміст правового регулювання та слугують критерієм правомірності поведінки та діяльності учасників регульованих відносин. Принципи права, зауважує автор, за своєю суттю є узагальненим відображенням об'єктивних закономірностей розвитку суспільства. Властивості універсального й абстрактного освоєння соціальної дійсності обумовлюють їх особливість у структурі правової системи, механізмі правового регулювання, правосвідомості тощо. Принципи права є синтезуючими положеннями, що поєднуються зв'язками, ідеологічною основою походження, утворення, становлення і функціонування правових явищ [55, с. 37–38].

У дисертаційному дослідженні С. В. Попова доведено, що принципи права – це такі вихідні ідеї існування права, які виражають найважливіші закономірності й підвалини цього типу держави та права, є однопорядковими із сутністю права і становлять головні його риси, вирізняються універсальністю, вищою імперативністю й загальновизнаністю, відповідають об’єктивній необхідності побудови і зміцнення певного суспільного ладу. Як правове явище вони мають певні загальні ознаки, що дозволяють визначити їх як основні засади, вихідні ідеї його буття, що виражають найважливіші закономірності цієї суспільно-економічної формації, є однопорядковими із сутністю права й наділені універсальністю, вищою імперативністю й загальною значущістю. Принципи права спрямовують і синхронізують увесь механізм правового регулювання суспільних відносин, розкривають місце права в суспільному розвитку. Саме вони слугують критерієм правомірності дій громадян і державного апарату загалом, а за певних умов сприяють зростанню правосвідомості населення, правової культури й освіти. Принципи права є своєрідною передавальною ланкою між економічним базисом суспільства та його юридичною надбудовою, системою нормативного регулювання [167, с. 56].

У своїх науковій праці Є.А. Безкровний аналізуючи різні наукові погляди вчених, особливу увагу приділяє позиції О. В. Старчука, який виокремлює дві концепції визначення поняття принципів права, які сформувались у правовій доктрині. Згідно з першою, що побудована на теорії позитивізму, принципи – це ідеї, теоретичні, нормативно-керівні положення того чи іншого виду людської діяльності, які конкретизуються в змісті правових норм та об’єктивно спричинені матеріальними умовами існування суспільства. Відповідно до другої концепції, яка бере початок від ідеї природного права, принципи – це керівні ідеї, об’єктивно притаманні праву вихідні начала, незаперечні вимоги до учасників суспільних відносин з метою гармонійного поєднання індивідуальних, групових і громадських

інтересів. Вони визначають зміст і спрямованість правового регулювання, відображають найважливіші закономірності соціально-економічної формації [11, с. 49; 211].

Таким чином, проведений аналіз дає змогу виокремити такі ключові характеристики поняття принцип: 1) це – ідеї та уявлення про всю правову матерію. Вони характеризують суспільне усвідомлення та наукове осмислення ролі права як регулятора суспільних відносин, меж впливу його норм на людей та їх поведінку, а також специфіки участі держави в забезпеченні дії останніх; 2) це – стабільні та незмінювані правові категорії, але рівно настільки, наскільки глибокою є віра людей у важливість права, необхідність дотримання правових норм, а також неможливість побудови суспільних відносин поза правового поля. Змінити принципи може трансформація усвідомлення суспільством сутності та призначення права в цілому; 3) вони є фундаментом правової системи нашої держави. Вони знаходяться на найвищому рівні абстракції та є загальнообов'язковими, у зв'язку з чим на них ґрунтуються всі без виключення правові явища; 4) принципи пронизують усю правову систему, унаслідок чого виражені в безмежній кількості нормативно-правових положень міжнародних, національних законодавчих, підзаконних актів одночасно.

Отже, принципи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це суспільно осмислені, науково обґрунтовані та розчинені в законодавстві керівні, базові положення, які визначають і скеровують правове регулювання суспільно-правових відносин та поведінку їх учасників, що виникають у сфері реалізації процедур і заходів матеріально-технічного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції України в контексті дії на території держави або окремих її територіях, правового режиму воєнного стану [127].

Точний та логічний перелік принципів матеріально-технічного забезпечення НПУ загалом та в умовах воєнного стану зокрема відсутній у

науковій літературі, а також не висвітлений у положеннях законодавства. Водночас, згідно із Законом України «Про Національну поліцію», діяльність органу загалом ґрунтується на принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населення на засадах партнерства, безперервності [187].

Вважаємо, що принципи, з огляду на які відбувається матеріально-технічне забезпечення НПУ в умовах воєнного стану, – це комбінація з окремих вихідних засад роботи поліції загалом, а також додаткових, спеціальних керівних ідей, визначених змістом досліджуваної категорії. Зокрема, ідеться про:

– принципи верховенства права та законності. Попри загальність обох засад, вони відіграють важливе значення практично в будь-якій сфері державної діяльності. Їх зміст урегульовано передусім Конституцією України (далі – Конституція, Основний Закон), а також відомчим законодавством. У Конституції зауважено, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції і повинні відповідати їй. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Основним Законом межах і відповідно до законів України. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов’язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [90]. Відповідно до ст. 6 та 8 Закону України «Про Національну поліцію», поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що визначені Конституцією та законами України. Поліцейському заборонено

виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази. Накази, розпорядження та доручення вищих органів, керівників, посадових і службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не можуть бути підставою для порушення поліцейським Конституції та законів України. Під час дії воєнного стану поліція діє згідно з призначенням та специфікою діяльності з урахуванням тих обмежень прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, що визначаються відповідно до Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [187]. Таким чином, згідно з принципами верховенства права та законності, матеріально-технічне забезпечення поліції в умовах правового режиму воєнного стану: по-перше, повинно провадитись суворо в межах процедур і в способи, визначені законодавством України; по-друге, має забезпечувати попит та інтереси органів і підрозділів Національної поліції, з огляду на встановлені норми та стандарти; по-третє, повинно ґрунтуватись лише на дозволених з точки зору законодавства джерелах і реалізовуватись уповноваженими на це суб'єктами;

– принцип адаптивності. Термін «адаптація» в тлумачних і філософських словниках визначено як: 1) процес пристосування будови та функцій організмів (осіб, популяцій, видів), їх органів до умов середовища; 2) пристосування, акліматизацію, сприймання норм та ідеалів, вживання, входження в колектив; 3) результат пристосованості системи до зовнішнього середовища [215, с. 24; 227, с. 5]. Таким чином, адаптивність як принцип матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану виражається в забезпеченні поліцейських майном та ресурсами з урахуванням їх критичного становища та надскладних умов діяльності. Останні пов'язані із суттєвими ризиками й залученням особового складу НПУ до виконання заходів правового режиму воєнного стану, що може потребувати додаткової техніки, боєприпасів, зброї, спорядження тощо;

– принцип безпеки особового складу. Вчені-адміністративісти наголошують, що зміст поняття «безпека» полягає в можливості або здатності протистояти різноманітним небезпекам, загрозам, викликам, впливам, ризикам. Вияви небезпеки класифікуються за походженням (природні, техногенні, антропогенні, біогенні, екологічні, економічні, соціальні й соціогенні); за впливом на людину (механічні, фізичні, біологічні, психофізіологічні, економічні, соціальні); за сферами та видами діяльності людини; за ступенем небезпеки (реальна й потенційна); за прямою та опосередкованою дією та за багатьма іншими ознаками [121; 159, с. 23]. Поліцейська діяльність означена підвищеним рівнем небезпеки, адже у своїй роботі поліцейські постійно мають справу із факторами, що загрожують їх життю та здоров'ю. Під час дії воєнного стану небезпека пропорційно підвищується у зв'язку з виникненням додаткових, зовнішніх факторів, наприклад, бойового застосування агресором військової зброї дальнього ураження. За цих умов матеріально-технічне забезпечення повинно бути спрямоване на надання поліцейським всіх необхідних засобів, пристроїв, техніки та іншого майна, яке допоможе максимально захистити їх життя та здоров'я. Крім того, воно має реалізовуватись у найбільш безпечний для всіх учасників процесу спосіб;

– принцип справедливості. Як пише О. Х. Юлдашев, справедливість – це категорія моралі, пов'язана з прагненням позбутися нерівності. Своєю чергою мораль – це одна із форм суспільної свідомості; відображення моральних відносин в уявленнях і поняттях [240, с. 373–374]. Натомість Р. М. Мінченко переконує, що справедливість – це найбільша чеснота суспільних інститутів, точно так само, як істина – перша чеснота систем думки. Причому закони й інститути, якими би вони не були ефективними й успішно влаштованими, мають бути реформовані або ліквідовані, якщо вони несправедливі. Кожній особистості притаманна заснована на справедливості недоторканність, що не може бути порушена навіть розвиненим

суспільством. З цієї причини справедливість не передбачає, щоб утрата свободи одними була виправдана великими благами інших. Не дозволено, щоб збитки, яких вимушено зазнає меншість, переважувались більшою сумою пільг, якими насолоджується більшість [122, с. 219–220]. Отже, згідно з вимогами цієї вихідної засади, матеріально-технічне забезпечення в умовах воєнного стану обов'язково має враховувати завдану зовнішніми факторами, які зумовили уведення правового режиму, шкоду відповідним органам і підрозділам поліції та належним чином компенсувати її першочергово з метою недопущення зупинення надання поліцейських послуг. Вказаний принцип не перекреслює нормативно визначені вимоги, стандарти та строки, з огляду на які забезпечення НПУ відбувається, але зобов'язує уповноважених суб'єктів брати до уваги форс-мажорні обставини та випадки;

– принцип контрольованості та підзвітності. Матеріально-технічне забезпечення фінансується за кошти Державного бюджету України та пов'язане з розподілом державного майна і ресурсів, які не можуть бути використані жодним іншим чином, окрім як за цільовим призначенням. У зв'язку з цим важливо, щоб зазначений різновид внутрішньоорганізаційної адміністративної діяльності суворо контролювався стосовно відповідності законодавчим положенням і встановленим відомчим нормативам, що забезпечить правомірність, послідовність та ефективність забезпечення згідно з вимогами всіх інших принципів;

– принцип модернізованості. Вказана керівна засада містить дві ключові вимоги: 1) матеріально-технічне забезпечення має сприяти отриманню органами та підрозділами поліції найновішого обладнання, техніки, майна та інших ресурсів, що підвищуватиме рівень якості роботи правоохоронців; 2) уповноважені суб'єкти реалізації матеріально-технічного забезпечення мають шукати та впроваджувати нові напрями та форми його

здійснення, а саме: удосконалювати відомчу логістику, посилювати безпеку процесів, зменшувати рівень їх формалізму тощо.

Таким чином, проведений аналіз дає змогу дійти висновку, що матеріально-технічне забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану ґрунтується на таких основних принципах, як верховенство права, законність, адаптивність, безпека особового складу, справедливість, контрольованість, підзвітність і модернізованості. Вказані принципи відрізняються від системи загальних принципів роботи поліції та в окремому аспекті є цілком унікальними. Водночас саме наведений перелік вихідних засад відображає конструктивні ідеї правового регулювання суспільних відносин, які виникають безпосередньо у сфері формування майнової та ресурсної основи роботи органів і підрозділів НПУ.

1.3. Адміністративно-правове регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану

Ефективність матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України напряду залежить від того, наскільки якісно цей різновид внутрішньоорганізаційної адміністративної діяльності врегульовано правом, зокрема адміністративно-правовими нормами. Особливо актуальним це питання виявляється в умовах дії правового режиму воєнного стану, коли важливо не допустити хаосу в роботі публічного сектору й організувати його роботу з максимальною відповідністю правовим нормам і вимогам. У словниковій літературі зазначається, що термін «регулювання» походить від латинського слова «regulo» (правило) і означає впорядкування, налагодження, приведення чого-небудь у відповідність до чого-небудь. Він пов'язаний з категорією «вплив», що означає «реалізовувати певну систему дій стосовно чогось» [103, с. 26; 148, с. 3–7].

На нашу думку, регулювання відображає процес взаємодії, у якій одна сторона впливає, направляє діяльність іншої, забезпечує її відповідність певній системі правил, настанов тощо. У праві регулювання є однією з базових категорій, що характеризує особливість і закономірність його дії. У популярній юридичній енциклопедії, підготовленій за загальною редакцією В. С. Ковальського, визначено: «Правове регулювання – це здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони й розвитку, а також вплив на поведінку і свідомість громадян шляхом проголошення їх прав та обов’язків, встановлення певних дозволів і заборон, затвердження певних правових актів тощо» [168, с. 369]. У праці А. Т. Комзюка зазначено, що правове регулювання – це специфічний вплив, який здійснюється правом як особливим нормативним інституційним регулятором. На його думку, своєрідність правового регулювання полягає в такому: по-перше, воно відповідно до своєї соціальної природи є таким різновидом соціального регулювання, який має цілеспрямований, організований, результативний характер; по-друге, здійснюється за допомогою цілісної системи засобів, що реально виражають власне матерію права як нормативного інституційного утворення – регулятора. Правовому регулюванню, на відміну від загального духовного, ідеологічного впливу права, притаманне те, що воно завжди здійснюється за допомогою особливого, властивого лише праву механізму, покликаного юридично гарантувати досягнення мети, вираженої в правових нормах [89, с. 59].

Л. О. Буравльов, аналізуючи теоретичні підходи сучасних дослідників (зокрема О. В. Зайчука та Н. М. Оніщенко) зауважує, що правове регулювання – це певний процес, обумовлений об’єктивними та суб’єктивними чинниками, такими як рівень зрілості і стійкості суспільних відносин, рівень соціальної структури суспільства, стан економічного розвитку суспільства, загальний рівень правової культури населення тощо.

Згідно з його визначенням, категорії притаманні такі відмінні ознаки: 1) воно має цілеспрямований характер, оскільки є певним регулятором суспільних відносин, упорядковуючи їх за допомогою права на рівні суспільства; 2) має організаційний і впорядкований характер, тобто здійснюється за допомогою певних засобів; 3) має результативний характер, оскільки спрямоване на досягнення певних цілей; 4) має певний предмет та особливу сферу правового впливу, які усвідомлюються суб'єктами і суспільством та мають для них певне значення; 5) забезпечується певними методами, які координують діяльність суб'єктів у сфері права або здійснюються за допомогою їх субординаційної підлеглості в процесі виконання або використання норми права; 6) має визначені стадії, що передбачають передусім правову регламентацію суспільних відносин, виникнення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків та їх реалізацію [22, с. 91; 216].

Таким чином, правове регулювання – це комплексний, цілеспрямований, організаційний та упорядковувачий вплив права на суспільно-правові відносини в різних сферах життя суспільства та держави, з огляду на що останні, а також поведінка їх учасників, упорядковується та координується. Основу цієї категорії становлять юридичні норми, якими відповідний вплив здійснюється. Причому залежно від їх ставлення до тієї чи іншої юридичної галузі можна виокремити різновиди правового регулювання, зокрема адміністративно-правовий. У своїй дисертаційній роботі І. О. Бондаренко зазначає, що вказане регулювання – це механізм імперативно-нормативного впорядкування й організації діяльності суб'єктів та об'єктів управління і формування стійкого порядку функціонування. Науковець переконує: «Тривалість циклу послідовно здійснюваних дій, спонукання суб'єктів права діяти самостійно, здійснювати свої права та виконувати обов'язки в межах встановлених режимів і процедур, забезпечення стабільності їх функціонування – таке призначення та вияв цього регулювання» [19, с. 112].

Водночас І. Б. Тацишин констатує, що адміністративно-правове регулювання – це цілеспрямований, організуючий та регулюючий вплив держави через систему органів і посадових осіб на процеси, які відбуваються в суспільстві. До ознак адміністративно-правового регулювання вчений зараховує такі: забезпечення реалізації цілей, завдань і функцій держави; реалізація спеціально уповноваженими суб'єктами, які наділені адміністративними повноваженнями; систематичність; цілеспрямованість; ієрархічність; систематичність; процесуальний характер; цілеспрямованість та інше [214, с. 39].

О. Ю. Минюк, посилаючись на наукову позицію О. П. Рябченко, зауважує, що адміністративно-правове регулювання – це діяльність, яка складається з дій, що послідовно змінюють одна одну в певному порядку. «Регулювання протікає за певною процедурою, яка також розглядається як форма щодо змісту цієї діяльності. Тому існують процесуальні форми регулювання», – констатують автори. Крім того, науковці зауважують: від того, наскільки чіткою є процедура і наскільки точно її дотримуються, у багатьох випадках залежить зміст рішень, прийнятих органами адміністративно-правового регулювання. Оскільки адміністративно-правове регулювання та його процес – єдине ціле, то ігнорування цього факту призводить до безпідставного теоретизування. Процесом адміністративно-правового регулювання автори пропонують вважати систему послідовних дій суб'єкта управлінських відносин щодо практичної реалізації цілеспрямованого упорядкованого впливу на об'єкт регулювання, а також відповідний зворотний зв'язок між об'єктом і суб'єктом [120, с. 123; 195, с. 68].

У цьому контексті І. О. Ієрусалімов, І. О. Ієрусалімова, П. М. Павлик та Ж. В. Удовенко стверджують, що адміністративно-правове регулювання являє собою специфічну форму правового впливу, характер якої зумовлений особливостями суспільних відносин, що регулюються нормами

адміністративного права. Відмінною рисою цієї галузі права є те, що вона встановлює порядок реалізації норм інших галузей, зокрема норм конституційного права [4, с. 92].

В. В. Галуцько та О. М. Єщук акцентують увагу на тому, що адміністративно-правове регулювання – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави. До ознак цього типу регулювання науковці зараховують: цілеспрямований характер, певний предмет і сферу правового впливу, основну мету адміністративного права, забезпечення передусім на основі реалізації адміністративно-правового методу правового регулювання, визначені стадії [38, с. 122].

У багатьох наукових роботах адміністративно-правове регулювання вчені розкривають у межах окремого взятого об'єкта, з приводу якого суб'єкти вступають у суспільно-правові відносини, або сфери їх виникнення. Наприклад, дуалістичну позицію до тлумачення вказаної категорії Д. О. Кошиков наводить у своїй роботі, яку присвячено питанням економічної безпеки. Адміністративно-правове регулювання останньої вчений визначає як: 1) сукупність адміністративно-правових норм, які регулюють управлінські суспільні відносини у сфері економічної безпеки (інструментальний аспект); 2) системний організуючий вплив спеціально уповноважених органів держави на економічні суспільні відносини за допомогою адміністративно-правових норм та інших юридичних засобів, передусім адміністративного характеру, з метою їх захисту, удосконалення та створення належних умов для подальшого розвитку в контексті забезпечення національної безпеки України (діяльнісний аспект) [96, с. 267]. Адміністративно-правове регулювання публічного адміністрування сфер фізичної культури і спорту схарактеризував О. А. Моргунов як сукупність

адміністративно-правових норм та інших адміністративно-правових засобів, за допомогою яких закріплюють упорядковують, охороняють відносини за участю суб'єктів владних повноважень у вказаних сферах в інтересах людини, суспільства та держави через механізм адміністративно-правового регулювання [132, с. 277].

Адміністративно-правовим регулюванням підприємницької діяльності Г. С. Буга та С. Г. Кузьменко вважають один з видів регулюючого впливу на суспільні відносини у певній сфері, що здійснюється уповноваженими органами державної влади за допомогою спеціалізованих органів. Ідеться про способи та сукупність правових засобів, що виникають у сфері підприємницької діяльності під впливом відповідних адміністративно-правових норм, а також процес і стан їх виникнення [21, с. 320]. В. В. Сокурєнко сутність адміністративно-правового регулювання сфери оборони розкриває як цілеспрямований упорядковуючий вплив на відносини, що виникають у сфері оборони, який здійснюється публічною адміністрацією шляхом застосування правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних приписів тощо) і пов'язується із встановленням конкретних прав та обов'язків суб'єктів відповідних відносин [205, с. 179–180].

Отже, проведений аналіз дає змогу виокремити такі характеристики адміністративно-правового регулювання:

- по-перше, це – вплив права на суспільні відносини та поведінку їх учасників за допомогою норм адміністративного права;;

- по-друге, адміністративні норми спрямовані на врегулювання суспільно-правових відносин адміністративного характеру, тобто такі, що мають місце в контексті здійснення публічної влади. У таких відносинах обов'язковим учасником є носій владних повноважень, зокрема орган державної, муніципальної влади, посадова особа, яка реалізує покладені на неї законодавством публічні функції, спрямовані на забезпечення реалізації

прав, свобод, обов'язків, інтересів людини та громадянина, добробуту населення держави тощо;

– по-третє, адміністративно-правове регулювання відбувається в процедурному порядку за рахунок систематизованих, юридично упорядкованих, послідовних, формалізованих і цілеспрямованих дій представників публічного управління, що мають конкретизований юридичний результат;

– по-четверте, ефективність адміністративно-правового регулювання підкріплюється інструментами державного примусу, які дозволяють в окремих випадках реалізовувати вимоги норм адміністративного права всупереч волі суб'єктів відповідних суспільно-правових відносин.

Проведений аналіз дає змогу дійти висновку, що адміністративно-правове регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану становить комплексний, цілеспрямований, організаційний вплив норм адміністративного права на суспільно-правові відносини, що забезпечується інструментами державного примусу на ці відносини публічної влади й управління, які виникають у контексті реалізації операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції в період введення та дії на території України правового режиму воєнного стану [131].

Водночас будь-яке регулювання саме по собі є лише теоретичною категорією правової науки, якою пояснюється активна роль юридичного виміру та його вплив на життя людей. За її практичну реалізацію відповідає спеціальний механізм. Про це йдеться в Юридичній енциклопедії за загальною реакцією Ю. С. Шемшученка, де зазначено, що механізм – це система рушійних елементів правового регулювання, які забезпечують його реалізацію. Складовими механізму, на думку авторського колективу видання, є: а) норми права, закріплені в законах та інших правових актах, які визначають модель можливої та необхідної поведінки учасників суспільних

відносин (норми права – основа механізму правового регулювання); б) юридичні факти – конкретні життєві обставини, що пов’язані з виникненням, зміною чи припиненням правових відносин; в) правові відносини – суспільні відносини, урегульовані нормами права; г) акти реалізації прав та обов’язків учасників суспільних відносин, тобто їхні дії відповідно до приписів правових норм; д) правові санкції щодо порушників норм права; е) система державних органів законодавчої, виконавчої і судової гілок влади, прокуратури та інших контрольних органів, які створюють умови реалізації механізму [242, с. 40–41].

Власний погляд на проблему змісту та складу механізму правового регулювання сформувався в представників адміністративно-правової науки. Наприклад, Н. О. Бедрак вважає, що це система адміністративно-правових засобів, які спрямовані на врегулювання відносин, виникають у процесі задоволення публічно-правових інтересів публічними органами управління. Крім того, вчена констатує: «Механізм адміністративно-правового регулювання як спосіб реалізації відповідного адміністративно-правового режиму можна розглядати у двох аспектах: по-перше, механізм адміністративно-правового регулювання є структурним елементом правового режиму; по-друге, є рушійною силою щодо забезпечення відповідного режиму» [10, с. 10]. Причому Т. С. Гончарук вважає, що механізм адміністративно-правового регулювання – це система адміністративно-правових засобів (елементів), за допомогою яких здійснюється правове регулювання (упорядкування) суспільних відносин у сфері державного управління. До системи категорії належать: адміністративно-правові норми, акти тлумачення та акти реалізації адміністративно-правових норм, адміністративно-правові відносини [45, с. 23]. О. І. Остапенко визначає механізм адміністративно-правового регулювання як систему суб’єктів (державних та адміністративних органів), наділених правом застосовувати

правові засоби з метою правового впливу на суспільні відносини в інтересах фізичних та юридичних осіб [152, с. 148].

Досліджуючи механізм адміністративно-правового регулювання, О. М. Бабійчук тлумачить його як засоби функціонування єдиної системи адміністративно-правового регулювання з метою забезпечення прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, функціонування громадянського суспільства й держави. Найважливішими засобами механізму адміністративно-правового регулювання є нормативні та індивідуальні акти. Ці акти, на думку вченої, відповідають двом рівням адміністративно-правового регулювання: по-перше, становлять загальні правила поведінки людей, по-друге – утворюють індивідуальні акти, що визначають на основі адміністративно-правової норми права й обов'язки конкретних учасників у правовідносинах. Акт застосування норми адміністративного права включається до механізму адміністративно-правового регулювання як засіб індивідуальних прав, обов'язків і заходів юридичної відповідальності [8, с. 132].

Л. А. Князька посилається у своїй дисертації на влучну та логічну думку І. П. Голосніченка, який пише: по-перше, поняття “механізм адміністративно-правового регулювання” – це категорія, яка має охоплювати всі правові засоби. По-друге, вказаний механізм не лише “збирає” їх, а й “розставляє їх по своїх місцях”, у результаті чого перед нами виявляються не розрізнені явища (норми, тлумачення, юридична техніка), а цілісний механізм, кожна частина якого взаємодіє з іншими, виконуючи свої специфічні функції». По-третє, «механізм адміністративно-правового регулювання» передбачає характеристику стадій правового впливу [43, с. 54; 82, с. 55].

У підручнику з адміністративного права, підготовленому за редакцією Т. О. Коломоєць, механізм визначено так: сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у

сфері адміністративного права. Розглядаючи складові категорії, вчена поділяє останні на органічні та функціональні. Органічними складовими механізму адміністративно-правового регулювання вона вважає ті, що визначають суть явища механізму адміністративно-правового регулювання, тобто без яких не може відбуватися власне механізм: норми права, акти реалізації норм права, правові відносини. Своєю чергою функціональними складовими, на її думку, є ті, що значною мірою впливають на механізм адміністративно-правового регулювання, які не є обов'язковими його елементами, а саме: юридичні факти, акти застосування норм права, правова свідомість тощо [1, с. 13–14].

Таким чином, урахувуючи отримані в процесі проведеного наукового аналізу висновки, можемо констатувати, що адміністративно-правовий механізм матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це система взаємопов'язаних правових елементів, які забезпечують умови та безпосередню реалізацію правового впливу щодо суспільно-правових відносин публічної влади та управління, які виникають у контексті здійснення операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції в період дії правового режиму воєнного стану. На наш погляд, систему цього механізму становлять такі елементи [125]:

– нормативно-правові акти. Відповідно до положень Закону України «Про правотворчу діяльність», нормативно-правовий акт – це офіційний документ, прийнятий (виданий) суб'єктом правотворчої діяльності в установленому Конституцією України та (або) законом порядку в письмовій формі, який містить норму (норми) права та розрахований на неодноразову реалізацію. Водночас норма права – це загальнообов'язкове формально визначене правило поведінки, що регулює суспільні відносини, яке охороняється та забезпечується державою [189]. Це базовий елемент адміністративно-правового механізму, який відповідає за фактичну

можливість і підстави будь-яким чином впливати на суспільство й державні органи з метою упорядкування їх відносин. В аспекті регламенту матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану нормативно-правова основа багатоманітна, адже складається з документів декількох типів: загальнодержавного значення, наприклад, Конституція України; актів, які регламентують правовий режим воєнного стану та супутні йому процеси (закони України «Про правовий режим воєнного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» тощо); документи відомчого характеру, спрямовані на впорядкування роботи саме органів і підрозділів Національної поліції України (Закон України «Про Національну поліцію», постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» від 28 жовтня 2015 року № 877, накази МВС «Про затвердження Порядку забезпечення поліцейських одностроєм», «Про затвердження Порядку використання і зберігання транспортних засобів Національної поліції України» тощо) [90].

– суб’єкти реалізації матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. Суб’єкт права взагалі – це особа, яка володіє правоздатністю та яка є або може бути учасником правовідносин. Від нього походить більш вузька категорія «суб’єкт правовідносин» – їх безпосередній учасник, тобто особа, якій належать не лише суб’єктивні права та правові обов’язки, а і яка здійснює їх своїми власними діями [6, с. 98–99]. У контексті адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах правового режиму воєнного стану, суб’єктами можна визначити носіїв прав та обов’язків, які тією чи іншою мірою пов’язані з реалізацією зазначеного напрямку адміністративної діяльності та вступають у зв’язку з цим у публічно-правові відносини між собою. Вказане відображається в їх юридичному статусі, через що система таких суб’єктів неоднорідна та ієрархічна. Саме вони своїми легальними, відповідними законодавству діями

реалізують закладені в правових нормах вимоги та сприяють виконанню цілей матеріально-технічного забезпечення [125];

– акти застосування норм адміністративного права. Досліджуючи етимологію поняття «акт», Т. М. Кравцова наголошує, що воно походить від латинського «actus», яке в перекладі найчастіше вживається в значенні «вчинок», «дія» [97, с. 209]. У тлумачних словниках української мови наведений термін має такі дефініції: окремий вияв якої-небудь діяльності, дія, подія, вчинок; писаний указ, грамота, постанова, державного (суспільного) значення; офіційний документ, протокол, запис про який-небудь акт; єдиноразове діяння, певний вчинок [32, с. 11]. Своєю чергою Д.В. Приймаченко стверджує, що акт застосування права чи правозастосовний акт – це рішення щодо конкретно-індивідуальної справи, а форми його зовнішнього вияву можуть бути різноманітними (письмовий наказ, усне чи письмове рішення, фізична дія тощо). Вони відображають інформаційний зв'язок між волею особи, що здійснює правозастосування та керованим об'єктом. За відсутності такого зв'язку неможливим стає виникнення, розвиток чи припинення правовідносин [170, с. 282]. Отже, акти застосування норм адміністративного права – це волевиявлення (рішення, дія, наказ) суб'єктів матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану, метою якого є виконання адміністративних прав та обов'язків у відносинах, пов'язаних із набуттям, володінням, використанням, розподілом та управлінням органами й підрозділами НПУ майновими ресурсами, необхідними для виконання поліцейських завдань і функцій [125];

– адміністративно-правові інструменти здійснення матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. Як наголошує К. Примаков, інструменти діяльності публічної адміністрації є зовнішнім виявом однорідних за своїм характером і змістом груп адміністративно-правових дій публічної адміністрації, які реалізуються

у визначених у законодавстві формі, у межах повноважень відповідних суб'єктів, за встановленою процедурою з метою реалізації завдань та функцій публічної адміністрації, забезпечення прав, свобод та інтересів осіб у сфері публічно-правових відносин. Інструменти діяльності публічної адміністрації є зовнішнім вираженням її діяльності: встановлюються нормами законодавства; їх юридична природа та вибір зумовлюються повноваженнями публічної адміністрації; реалізація відбувається за встановленими адміністративними процедурами [171, с. 192]. І. В. Патерило вважає, що поняттям «адміністративно-правові інструменти» позначають сукупність засобів (прийомів), які використовуються суб'єктами публічної адміністрації для регулювання суспільних відносин, що виникають у сфері публічного управління. На думку вченого, регулювання суспільних відносин може здійснюватися як через норми права, так і шляхом впливу на конкретних, індивідуалізованих суб'єктів адміністративно-правових відносин [157, с. 283–289].

Досліджуючи адміністративно-правові інструменти реалізації державної регіональної політики у сфері вищої освіти, О. С. Нижник описує їх як зовнішньо виражену дію суб'єктів реалізації державної регіональної політики у сфері вищої освіти, яка представлена чітко визначеною законом сукупністю прийомів і засобів, застосування яких призводить до юридичних наслідків, що здійснюються в межах компетенції з метою виконання поставлених перед ними мети й завдань. До основних ознак таких інструментів автор зараховує такі: 1) вони застосовуються суб'єктами реалізації державної регіональної політики у сфері вищої освіти у своїй діяльності; 2) мають публічно-правовий зміст; 3) регламентуються нормами адміністративного права; 4) призводять до настання певних юридичних наслідків: встановлюються, змінюються, припиняються адміністративно-правові відносини у сфері вищої освіти; 5) застосування інструментів діяльності можливе в межах повноважень, закріплених за суб'єктами

реалізації державної регіональної політики у сфері вищої освіти; б) реалізуються через імперативний і диспозитивний підходи до регламентації діяльності суб'єктів реалізації державної регіональної політики у сфері вищої освіти [142, с. 117–121]. Отже, поняття «адміністративно-правові інструменти» є збірним, адже одночасно характеризує форми і методи реалізації суб'єктами адміністративно-правових відносин матеріально-технічного забезпечення НПУ в умовах воєнного стану їх публічно-правових прав та обов'язків. У цих формах і методах набувають практичного вияву акти застосування адміністративних норм, волевиявлення уповноважених осіб [125].

Саме так, на нашу думку, виглядає структура адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану, крізь який норми адміністративного права впливають на систему адміністративно-правових відносин, що виникають у галузі розподілу й управління ресурсами в органах і підрозділах НПУ. Перелік наведених елементів не є вичерпним, але саме представлені в цьому підрозділі складові найбільше характеризують його активний, функціональний аспект, а отже, варті окремої наукової уваги.

Висновки до розділу 1

Акцентовано увагу на тому, що правовий режим воєнного стану: по-перше, консолідує та активізує роботу правоохоронного сектору держави, важливою частиною якого є Національна поліція України; по-друге, визначає додаткові функції НПУ, передусім у межах реалізації заходів правового режиму воєнного стану, а також інших заходів, спрямованих на захист державного суверенітету, територіальної цілісності й незалежності країни. Вказані особливості не можуть не позначитись на специфіці внутрішньої

організації роботи поліції та кожного елементу її структури. Зазначене зумовлено тим, що сприяння в забезпеченні режиму воєнного стану потребує додаткового перерозподілу кадрів, контролю робочого часу, а отже, вносить корективи в механізм грошового забезпечення. Одним з ключових внутрішньоорганізаційних напрямів адміністративної діяльності НПУ, який має вкрай важливе значення для нормальної роботи цього правоохоронного органу в умовах воєнного стану, визнано матеріально-технічне забезпечення.

Встановлено, що матеріально-технічне забезпечення – це спеціальна, внутрішньоуправлінська діяльність підприємств, установ та організацій, спрямована на формування власної ресурсно-сировинної, майнової, технологічної основи роботи, що дозволяє ефективно виконувати передбачені установчими документами та законодавством функції і досягнути бажаного економічного результату. Ця діяльність пов'язана як з пошуком і набуттям необхідного технічного інструментарію, інших матеріальних об'єктів для роботи відповідних суб'єктів господарювання, так й управлінням майном, що знаходиться в їх власності, забезпеченням його схоронності тощо.

Виокремлено такі особливості матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України: по-перше, це – системна сукупність адміністративно-правових та інших правовідносин між структурними елементами системи Національної поліції України, а також між ними та іншими установами, підприємствами й організаціями, які виникають з питань набуття, володіння та використання органами й підрозділами поліції необхідних майнових ресурсів для виконання покладених на них завдань і функцій; по-друге, матеріально-технічне забезпечення виявляється в процесі формування ресурсно-майнової основи діяльності органів і підрозділів Національної поліції України, організації управління нею та контролю її цільового використання, який реалізується спеціальними суб'єктами відповідно до покладених на них законодавством повноважень та в межах

чітко визначеної процедури; по-третє, основу такого матеріально-технічного забезпечення становлять кошти Державного бюджету України. Водночас ресурси, які перебувають у розпорядженні органів і підрозділів поліції, належать до об'єктів державної власності; по-четверте, мета такого забезпечення не передбачає кінцевого отримання економічного результату, як це властиво для підприємств, установ та організацій комерційного характеру.

Сформульовано висновок про те, що матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України має складний і багатоаспектний характер, що особливо загострюється в умовах правового режиму воєнного стану. Так, з одного боку, ця категорія становить окрему сферу виникнення суспільно-правових відносин (різної галузевої належності), а з іншого – спеціальну адміністративно-правову діяльність публічної влади. Зазначене вище дало змогу виокремити широкий і вузький підходи до тлумачення цієї наукової категорії. Так, у широкому значенні матеріально-технічне забезпечення – це сукупність передусім адміністративно-правових, а також інших суспільно-правових відносин, однією зі сторін яких є органи й підрозділи Національної поліції України, що виникають з питань набуття, володіння, використання, розподілу й управління державним майновими ресурсами, необхідними для виконання поліцейських завдань і функцій. Відповідно до вузького значення, матеріально-технічне забезпечення поліції – це внутрішньоорганізаційний напрям адміністративної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, спрямований на формування майнової та ресурсної основи діяльності органів і підрозділів Національної поліції України, передусім у межах коштів Державного бюджету України, а також управління державним майном та контроль за його цільовим використанням.

До складових матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану зараховано: забезпечення приміщеннями, спорудами, іншими місцями та ділянками для виконання поліцейських

завдань і функцій; забезпечення зброєю, спеціальними засобами та спорядженням, а також боєприпасами; забезпечення одностроєм; транспортне забезпечення; забезпечення комп'ютерною, офісною, іншою технікою та майном.

Аргументовано, що в умовах правового режиму воєнного стану матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України набуває нових, додаткових цілей, які полягають у такому: 1) забезпеченні органів і підрозділів поліції місцями безпечного та безперервного несення служби в умовах ризиків обстрілів далекобійною зброєю; 2) забезпеченні необхідною кількістю та належного стану зброєю, боєприпасами, спецзасобами та спорядженням для оперативного використання під час реалізації завдань воєнного стану; 3) забезпеченні особового складу органів і підрозділів належним одностроєм, який відповідає об'єктивним умовам та загрозам; 4) забезпеченні органів і підрозділів Національної поліції транспортними засобами й іншим майном, необхідним для несення служби, а також виконання завдань, зокрема бойового характеру; 5) поновленні матеріального становища органів і підрозділів, які позбавлені робочого майна внаслідок збройної агресії, а також інших негативних чинників, зумовлених веденням бойових дій.

Обґрунтовано такі ключові характеристики поняття принцип: 1) це – ідеї та уявлення про всю правову матерію. Вони характеризують суспільне усвідомлення та наукове осмислення ролі права як регулятора суспільних відносин, меж впливу його норм на людей та їх поведінку, а також специфіки участі держави в забезпеченні дії останніх; 2) це – стабільні та незмінювані правові категорії, але рівно настільки, наскільки глибокою є віра людей у важливість права, необхідність дотримання правових норм, а також неможливість побудови суспільних відносин поза правового поля. Змінити принципи може трансформація усвідомлення суспільством сутності та призначення права загалом; 4) вони є фундаментом правової системи нашої

держави. Вони знаходяться на найвищому рівні абстракції та є загальнообов'язковими, у зв'язку з чим на них ґрунтуються всі без винятку правові явища; 5) принципи пронизують усю правову систему, унаслідок чого виражені в безмежній кількості нормативно-правових положень міжнародних, національних законодавчих, підзаконних актів одночасно.

Констатовано, що принципи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це суспільно осмислені, науково обґрунтовані та розчинені в законодавстві керівні, базові положення, які визначають і скеровують правове регулювання суспільно-правових відносин та поведінку їх учасників, що виникають у сфері реалізації процедур і заходів матеріально-технічного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції України в контексті дії на території держави або окремих її територіях, правового режиму воєнного стану. До переліку вказаних принципів віднесено такі: верховенства права та законності, адаптивності, забезпечення безпеки особового складу, справедливості, контрольованості, підзвітності й модернізованості.

Доведено, що адаптивність як принцип матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану виявляється в забезпеченні поліцейських майном і ресурсами з урахуванням передусім їх критичного становища та надскладних умов діяльності. Останні пов'язані із суттєвими ризиками і залученням особового складу Національної поліції України до виконання заходів правового режиму воєнного стану, що може потребувати додаткової техніки, боєприпасів, зброї, спорядження тощо.

Наголошено на тому, що поліцейська діяльність характеризується підвищеним рівнем небезпеки, адже у своїй роботі поліцейські постійно мають справу із факторами, що загрожують їх життю та здоров'ю. Під час дії воєнного стану небезпека пропорційно підвищується у зв'язку з виникненням додаткових зовнішніх факторів, наприклад, бойового застосування агресором військової зброї дальнього ураження. За цих умов матеріально-технічне

забезпечення має бути спрямоване на надання поліцейським всіх необхідних засобів, пристроїв, техніки та іншого майна, яке допоможе максимально захистити їх життя та здоров'я.

Зазначено, що матеріально-технічне забезпечення фінансується за кошти Державного бюджету України та пов'язане з розподілом державного майна і ресурсів, які не можуть бути використані жодним іншим чином, окрім як за цільовим призначенням. У зв'язку з цим важливо, щоб зазначений різновид внутрішньоорганізаційної адміністративної діяльності суворо контролювався щодо відповідності законодавчим положенням і встановленим відомчим нормативам, що забезпечить правомірність, послідовність та ефективність забезпечення згідно з вимогами всіх інших принципів.

Виокремлено принцип модернізованості матеріально-технічного забезпечення поліції, який передбачає дві ключові вимоги: 1) матеріально-технічне забезпечення має сприяти отриманню органами та підрозділами поліції найновішого обладнання, техніки, майна та інших ресурсів, що підвищуватиме рівень якості роботи правоохоронців; 2) уповноважені суб'єкти реалізації матеріально-технічного забезпечення повинні шукати та впроваджувати нові напрями і форми його здійснення, а саме: удосконалювати відомчу логістику, посилювати безпеку процесів, зменшувати рівень їх формалізму тощо.

Аргументовано, що ключовими характеристиками адміністративно-правового регулювання: по-перше, по-перше, це – вплив права на суспільні відносини та поведінку їх учасників за допомогою норм адміністративного права; по-друге, адміністративні норми спрямовані на врегулювання суспільно-правових відносин адміністративного характеру, тобто такі, що наявні в контексті здійснення публічної влади. У таких відносинах обов'язковим учасником є носій владних повноважень, зокрема, орган державної, муніципальної влади, посадова особа, яка реалізує покладені на

неї законодавством публічні функції, спрямовані на забезпечення реалізації прав, свобод, обов'язків, інтересів людини та громадянина, добробуту населення держави тощо; по-третє, адміністративно-правове регулювання відбувається в процедурному порядку за рахунок систематизованих, юридично упорядкованих, послідовних, формалізованих і цілеспрямованих дій представників публічного управління, що мають конкретизований юридичний результат; по-четверте, ефективність адміністративно-правового регулювання підкріплюється інструментами державного примусу, які дозволяють в окремих випадках реалізовувати вимоги норм адміністративного права всупереч волі суб'єктів відповідних суспільно-правових відносин.

Встановлено, що адміністративно-правове регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану становить комплексний, цілеспрямований, організаційний вплив норм адміністративного права на суспільно-правові відносини, що забезпечується інструментами державного примусу на ці відносини публічної влади й управління, які виникають у контексті реалізації операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції в період введення та дії на території України правового режиму воєнного стану.

З'ясовано, що адміністративно-правовий механізм матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це система взаємопов'язаних правових елементів, які забезпечують умови та безпосередню реалізацію правового впливу щодо суспільно-правових відносин публічної влади та управління, які виникають у контексті здійснення операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення органів і підрозділів Національної поліції в період дії правового режиму воєнного стану. До елементів цього механізму віднесено: нормативно-правові акти; суб'єкти реалізації матеріально-технічного забезпечення; акти застосування

норм адміністративного права; адміністративно-правові інструменти здійснення матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану.

Зауважено, що акти застосування норм адміністративного права – це волевиявлення (рішення, дія, наказ) суб'єктів матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану, ціллю якого є виконання адміністративних прав та обов'язків у відносинах, пов'язаних із набуттям, володінням, використанням, розподілом та управлінням органами й підрозділами НПУ майновими ресурсами, необхідними для виконання поліцейських завдань і функцій.

РОЗДІЛ 2

ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

2.1. Завдання, функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану

Як практично орієнтована категорія адміністративно-правовий механізм матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану спрямований на вирішення конкретного кола питань, що характеризують його призначення, а також виконує в межах них низку особливо важливих функцій. Маючи дві взаємопов'язані та необхідні для розкриття категорії, почнемо дослідження із завдань. Вказане слово означає: 1) наперед визначений, запланований обсяг роботи, справа тощо; 2) настанова, розпорядження, доручення; 3) мета, до якої прагнуть; те, що хочуть здійснити [31, с. 284].

Отже, якщо виходити лише із загальної етимології, завдання будь-якого правового та, зокрема, адміністративно-правового механізму – це система цілей, наперед передбачених результатів досягненню яких спрямовано дію останнього. Перелік завдань залежить від багатьох факторів, передусім суб'єктів механізму, об'єкта, який за рахунок нього регламентується, інших практико-юридичних моментів. Складність визначення цілей досить яскраво простежується в науковій площині. Наприклад, досліджуючи правові механізми, В. П. Васьковська вказує, що кожен з них спрямований на виконання двох ключових завдань незалежно від свого змісту й призначення: по-перше, упорядкування суспільних

відносин, формування і підвищення рівня загальної та правової культури населення, надання можливості реалізації суб'єктивних прав; по-друге, охорону й захист регульованих суспільних відносин, прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина від протиправних посягань [27, с. 109].

Натомість представники адміністративного права, досліджуючи галузеві механізми юридичного регламенту, у кожному окремому випадку наводили власний перелік цілей. Наприклад, Ю. В. Пирожкова до завдань адміністративно-правового механізму регулювання сфери автомобілебудування відносить: 1) адаптацію до ринкових умов господарювання, формування ефективної конкурентоспроможної автомобілебудівної промисловості шляхом її державної підтримки; 2) створення необхідного підґрунтя для розвитку, стимулювання, інвестування вітчизняного автомобілебудування шляхом удосконалення чинного законодавства; 3) забезпечення вдосконалення автомобілебудівної продукції щодо міжнародних вимог з екології та технічної безпеки автотранспортних засобів [161, с. 191–192].

Т. А. Шумейко, аналізуючи специфіку адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні, розподілив його завдання на декілька груп: 1) загальні завдання державної служби (сприяння належному рівню безпеки людини, суспільства та держави шляхом впливу суб'єктів державної влади на обіг зброї в державі; збалансування приватних і публічних інтересів у сфері обігу зброї в Україні, зокрема шляхом демократизації процесів формування та реалізації державної політики обігу зброї в Україні; підвищення авторитету держави, позитивного іміджу державних органів шляхом ефективного та соціально бажаного впливу на процеси й відносини у сфері обігу зброї в Україні); 2) загальні забезпечувальні (організаційно-управлінські) завдання (здійснення кадрового забезпечення; здійснення інформаційного забезпечення; здійснення матеріально-технічного забезпечення) [239].

Х. М. Марич завданнями механізму адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки вважає: 1) упорядкування суспільних відносин у сфері забезпечення екологічної безпеки, зокрема через створення та вдосконалення відповідної нормативно-правової бази; 2) розроблення основних засад (стратегії) державної політики, програм, планів з питань сталого розвитку, зміни клімату, формування екомережі, захисту територій і населення від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру тощо; 3) упровадження нових і вдосконалення наявних інструментів забезпечення екологічної безпеки; 4) забезпечення ефективного попередження та здійснення контрольної-наглядової діяльності за шкідливими для довкілля і здоров'я чинниками; 5) вдосконалення системи запобіжних заходів і забезпечення здійснення комплексу заходів реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру; 6) удосконалення системи інформування населення про екологічні ризики; 7) формування нових фінансово-економічних основ забезпечення екологічної безпеки; 8) створення умов для реалізації кадрового, матеріально-технічного, інформаційного напрямку діяльності суб'єктів відносин у сфері забезпечення екологічної безпеки [114, с. 120].

Таким чином, завдання адміністративно-правового механізму в кожному окремому випадку різні та здебільшого унікальні, адже в них відображено позитивний результат впливу права на відповідне коло суспільно-правових відносин у конкретно взятій сфері суспільного життя. У межах дисертаційного дослідження завдання механізму пов'язано зі змістом матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах воєнного стану. З огляду на це, до цілей останнього вважаємо за доцільне зарахувати такі [124]:

– упорядкування адміністративних правовідносин, які виникають у сфері матеріально-технічного забезпечення НПУ в умовах воєнного стану. Слово «упорядковувати» означає: а) доводити до ладу що-небудь, робити

належний порядок у чомусь; б) гарно, добре влаштовувати, забезпечувати всім необхідним для нормального життя, праці; в) систематизувати, складати, підбирати в певному порядку (який-небудь матеріал) [203]. Адміністративно-правовий механізм матеріального-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану має забезпечувати довершеність суспільно-правових відносин, що виникають між уповноваженими суб'єктами публічної влади, а також іншими учасниками таких відносин (за наявності), за якої кожен з них усвідомлює власні права, обов'язки, легальні можливості і діє виключно в їх межах. Подібний порядок досягається не лише за рахунок дотримання законодавства, яке регламентує роботу поліції загалом та в умовах воєнного стану зокрема, а й численних відомчих директив, що видаються з метою внутрішньоорганізаційної систематизації діяльності органів і підрозділів НПУ з питань матеріально-технічного забезпечення [124];

– формування засад відповідальності суб'єктів матеріально-технічного забезпечення. Одна з цілей досліджуваного механізму – формалізація зони відання уповноважених суб'єктів і забезпечення міри негативного впливу на них у разі неналежного чи абсолютного невиконання своїх обов'язків, що зрештою шкодить процесу матеріально-технічного забезпечення органів і підрозділів поліції в умовах воєнного стану. У цьому випадку йдеться про визначення засад юридичної відповідальності вказаного кола суб'єктів. Остання, за влучним визначенням В. О. Котюка, – це міра покарання, яка має зазвичай публічний характер [92, с.122–124]. Доповнюючи цю характеристику, О. В. Зелена виокремила характерні особливості, притаманні юридичній відповідальності: по-перше, вона нерозривно пов'язана з правопорушенням; по-друге, виявляється в застосуванні до порушника державного примусу; по-третє, у самому аспекті застосування примусу міститься осуд діяння правопорушника [71, с. 43; 92, с. 122–124];

– створення системи адміністрування матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах воєнного стану. Вчені наголошують, що адміністрування – це управлінська діяльність у підприємствах, установах, організаціях. Таке управління передбачає командування людьми, колективами, спільнотами через використання законів, норм, наказів, розпоряджень, санкцій, призначення кадрів та інших засобів впливу на керованих. Ідеться про засоби й методи адміністративного контролю, мобілізації та розподілу ресурсів, комунікативної діяльності (інформування, інструктування, спілкування), стимулювання активності управляючих і підлеглих, а також погодження інтересів, цілей та дій, що є необхідною умовою усунення конфліктів [101, с. 161]. Адміністрування матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану як завдання адміністративно-правового механізму в цій сфері має два взаємозалежні аспекти. Перший полягає в інституційній підтримці вказаного процесу й перевизначенні структури та ієрархії носіїв публічної влади, які реалізують матеріально-технічну складову роботи поліції. Другий аспект цього завдання полягає в тому, що адміністративно-правовий механізм відповідає за формальну процедурність діяльності інституційної складової. Ефективність матеріально-технічного забезпечення поліції в критичних умовах правового режиму воєнного стану досягається завдяки суворій послідовності, координованості законних дій уповноважених суб'єктів;

– забезпечення гарантій професійних прав, інтересів і безпеки особового складу поліції в умовах правового режиму воєнного стану. Відповідно до ст. 62 Закону України «Про Національну поліцію», кожен поліцейський під час виконання покладених на поліцію повноважень є представником держави, а також: 1) забезпечується належними умовами для виконання покладених на нього службових обов'язків; 2) отримує в органах поліції в установленому порядку інформацію, зокрема з обмеженим доступом, та матеріали, необхідні для належного виконання покладених на

нього обов'язків; 3) користується повноваженнями, передбаченими законодавством, незалежно від посади, яку він обіймає, місцезнаходження та часу; 4) своєчасно і в повному обсязі отримує грошове забезпечення та інші компенсаційні виплати відповідно до закону та інших нормативно-правових актів України; 5) у повному обсязі користується гарантіями соціального та правового захисту, передбаченими актами законодавства; 6) захищає свої права, свободи й законні інтереси всіма способами, що передбачені законом; 7) під час виконання поліцейських повноважень користується безоплатно всіма видами громадського транспорту міського, приміського і місцевого сполучення (крім таксі), а також попутним транспортом. Поліцейські, які виконують повноваження поліції на транспортних засобах, також мають право на безоплатний проїзд у поїздах, на річкових і морських суднах. Під час службових відряджень поліцейські мають право на позачергове придбання квитків на всі види транспорту і розміщення в готелях при пред'явленні службового посвідчення та посвідчення про відрядження; 8) може бути переміщений по службі залежно від результатів виконання покладених на нього обов'язків і своїх професійних, особистих якостей [187].

Адміністративно-правовий механізм матеріально-технічного забезпечення має на меті мобілізувати ресурси, необхідні для належного рівня діяльності органів і підрозділів Національної поліції в умовах воєнного стану, а також не допустити порушення загальних гарантій професійної діяльності поліцейських, будь-яких інших прав останніх. Крім того, кожен працівник НПУ в обов'язковому порядку забезпечується всіма необхідними засобами, інструментами, приладами, іншими речами особистої безпеки, які дають йому можливість оперативно та ефективно виконувати службові завдання в умовах ризиків правового режиму [124];

– сприяння взаємодії та співробітництву Національної поліції України з іншими суб'єктами з питань матеріально-технічного забезпечення в умовах правового режиму воєнного стану. Згідно зі ст. 5 Закону України «Про

Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII, поліція в процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів. Водночас, відповідно до ст. 11 цього нормативно-правового акта, діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад [187]. Адміністративно-правовий механізм сприяє налагодженню та здійсненню співробітництва між органами та підрозділами НПУ з іншими суб'єктами влади та громадськості, що надає більш широкі можливості у вирішенні питань формування ресурсної основи для ефективного виконання поліцією завдань під час дії воєнного стану, зокрема заходів правового режиму [124].

Отже, саме в наведених ключових цілях відображається призначення аналізованого адміністративно-правового механізму. Водночас завдання мають статичний характер та орієнтовані на реалізацію в перспективі. Їх поточне виконання набуває вияв у самотійній групі функцій. Слово «функція» походить від латинського «functio», що означає: виконання, обов'язок, коло діяльності; відношення, за допомогою якого одна сторона «виливає», переносить свою сутність (силу, потенціал) на іншу [226, с. 83].

Досліджуючи філософські, технічні та інші джерела, М. М. Бурбика консолідує закріплені в них визначення поняття «функція»: 1) службова роль одного з елементів соціальної системи стосовно іншого чи системи загалом; залежність у межах цієї системи, за якої зміни в одній частині зумовлені змінами в іншій; 2) засоби досягнення мети, які базуються на доцільних якостях системи; 3) залежна перемінна величина, тобто величина, що

змінюється залежно від іншої величини, яка називається аргументом; 4) специфічна діяльність органу й організму (функція руки, шлунку тощо); 5) основний напрям опанування і вираження знання; 6) роль, яку виконує певний соціальний інститут щодо суспільства [23, с. 90].

У правовій галузі слово «функція» визначається по-різному, як «напрямок», «модель діяльності» тощо. Так, на думку О. С. Заржицького, це основні напрями правового впливу на суспільні відносини з метою їхнього впорядкування. На думку науковця, термін «функція» означає дію права в житті суспільства, втілення його функцій у суспільних відносинах [70, с. 20]. І. А. Гетьман-П'ятковська пише, що функції права – це основні напрями його впливу на людину та суспільні відносини з метою їх упорядкування [42, с. 15]. Крім того, О. Д. Несімко зауважує, що функції права – це відображення іманентних, специфічних властивостей права. Саме у функціях, вважає вчений, акумулюються такі властивості права, що характеризують його як сутнісну цілісність, як соціальний феномен. Функції права – це «відображення» сутності права в суспільних відносинах взагалі та економічних, зокрема. Вони є цілісною системою напрямів його впливу на соціально-економічні відносини, потреба в яких породжує право як соціальне явище. Функції права безпосередньо пов'язані з практичною реалізацією його властивостей як владного регулятора відносин між суб'єктами, його місцем у структурі правової системи суспільства [140, с. 83].

Визначаючи поняття функцій права, М. В. Цвік, О. В. Петришин та Л. В. Авраменко стверджують, що це – пріоритетні напрями впливу права на суспільні відносини, які визначаються соціальним призначенням права в різних сферах суспільного життя. Головними характеристиками функцій науковці вважають такі: 1) це – основні напрями впливу права на суспільні відносини, з якими пов'язана необхідність існування права як соціального явища; 2) функції права виникають і змінюються об'єктивно на кожному конкретному етапі розвитку суспільства; 3) відображають сутність усіх

правових явищ, які існують у суспільстві (власне права, механізму правового регулювання, правової культури суспільства, правової свідомості, правових традицій тощо); 4) зміст функцій права визначається його соціальним призначенням у суспільстві. Останнє може або визнавати людину найвищою соціальною цінністю і виходити з її загальнолюдської цінності або закріплювати пріоритет класових чи групових цінностей перед загальнолюдськими; 5) функції як категорії не можуть бути тимчасовими. Вони характеризуються безперервністю своєї дії і разом з тим зміною змісту залежно від розвитку суспільних відносин; 6) функції права відображають його найбільш істотні риси, спрямовані на здійснення його найважливіших завдань; 7) функції права – це такі об’єктивно необхідні напрями правового впливу на суспільні відносини, без яких суспільство не може нормально існувати. Функції права становлять єдину цілісну систему. Її вивчення та аналіз дають можливість глибше зрозуміти значення і зміст кожної конкретної функції права, їх взаємозв’язки та взаємовплив. Система функцій права може охоплювати окремі їх види за різними критеріями [68, с. 154–155].

Отже, проводячи паралель між наведеними науковими концепціями та темою нашого наукового дослідження, можна дійти висновку, що функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це система напрямів, за якими відбувається реалізація цілей механізму і загалом правового впливу на суспільно-правові відносини публічної влади та управління, які виникають у контексті здійснення операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану. Основними функціями адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану, з огляду на завдання категорії, можна визначити такі:

– охоронна функція. Тлумачні словники української мови розкривають поняття «охорона» таким чином: 1) захищати від чого-небудь; 2) заступництво, підтримка; 2) обороняти кого-, що-небудь від нападу, замаху, удару ворожих, небезпечних та інших дій [144, с. 170]. Як функцію правового механізму охорони, правило тлумачать у значенні напряду забезпечення нормальної реалізації відповідних прав та досягнення законних інтересів [118]. З огляду на викладене, охоронна функція адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану передбачає створення таких організаційно-правових умов здійснення зазначеної адміністративної діяльності, які дозволять усім учасникам суспільних відносин, що при цьому виникають, реалізувати власні цілі та права в повному обсязі. Ідеться про притягнення до юридичної відповідальності порушників, дії яких перешкоджають набуттю поліцією необхідних майнових ресурсів. Охорона також виражена в органічному поєднанні дозволів і заборон, які використовуються для забезпечення чіткого виконання уповноваженими суб'єктами матеріально-технічного забезпечення всіх без винятку правил та вимог загального законодавства, відомчих актів, а також спеціальних документів пов'язаних із правовим режимом воєнного стану [130];

– координаційна функція. Досліджуючи зміст категорії «координація», науковці слушно зауважують, що це – одна з основних управлінських функцій, зміст якої полягає в забезпеченні впорядкування взаємозв'язків і взаємодій між учасниками процесу державного управління з метою узгодження дій та об'єднання зусиль для вирішення загальних завдань. Водночас як управлінська категорія координація передбачає не лише здійснення узгодження та впорядкування спільних дій у певному напрямі, а й утвердження взаємного становища суб'єктів координації, у якому одні (один) займають керівне, а інші – підпорядковане положення. Така ситуація зумовлена тим, що, наприклад, у правоохоронній діяльності від ефективності

налагодження координаційних зв'язків залежить не лише результативність проведення спільних заходів, а й результат певного напрямку діяльності загалом [56, с. 441; 225, с. 163].

Координація є однією з ключових функцій органів прокуратури України у зв'язку з чим її зміст та особини досить детально окреслені у відомчих документах вказаного відомства, яким доречно приділити увагу. Так, відповідно до наказу Офісу Генерального прокурора «Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності» від 8 лютого 2021 року № 28 Генеральний прокурор, керівники органів прокуратури, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня, зокрема міжрегіональних, повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць, у сфері протидії злочинності. Суб'єктами координаційної діяльності є правоохоронні органи, на які законодавством України покладено функції здійснення дізнання, досудового слідства та проведення оперативно-розшукової, а в необхідних випадках – інші державні органи за їх згодою. Завданнями координації є: а) розробка та впровадження в діяльність правоохоронних органів та органів прокуратури пріоритетів кримінально-правової політики, сучасних підходів до протидії злочинності; б) визначення основних напрямів та проблем у правозастосовній і правоохоронній діяльності щодо запобігання та протидії злочинності на основі аналізу її структури, динаміки та прогнозування тенденцій, підготовка пропозицій щодо шляхів вирішення відповідних проблем з метою сприяння у виконанні завдань кримінального провадження; в) розробка, узгодження та реалізація спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення, розкриття, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, причин та умов, які сприяли їх вчиненню; г) підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері протидії злочинності. Основною формою координації є проведення

координаційних нарад із керівниками правоохоронних органів. Координація може здійснюватися також в інших формах, наприклад: проведення спільних нарад з керівництвом правоохоронних та інших державних органів; створення міжвідомчих робочих груп; здійснення спільних виїздів у регіони для проведення узгоджених дій, перевірок і надання допомоги правоохоронним органам у протидії злочинності; обмін аналітичною інформацією з питань протидії злочинності, проведення спільних аналітичних досліджень тощо [184].

Таким чином, координація – це засіб забезпечення злагодженої та ефективної взаємодії, що ґрунтується на адміністративному підпорядкуванні єдиному центру, координатору, який спрямовує підпорядкованих йому учасників співробітництва. Ієрархія зв'язків інституційної системи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану передбачає можливість та право одних учасників відносин у цій сфері впливати на дії інших, визначати вектор їх роботи, окреслювати проблеми, необхідні для оперативного вирішення. Координація дозволяє правильно планувати, постійно відслідковувати та скеровувати вказану адміністративну діяльність, через що її провадження відбувається з максимальною користю для кінцевого адресату – конкретних органів і підрозділів поліції, які виконують завдання в мовах правового режиму воєнного стану, зокрема в зонах ведення бойових дій або наближених до них територіях. Крім того, наявність єдиного координаційного центру – це гарантія дотримання справедливості під час розподілу майнових ресурсів [130];

– інтеграційна функція. Цей напрям адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення НПУ в контексті воєнного стану полягає в тому, що під час дії правового режиму питання ресурсної та майнової підтримки органів та підрозділів поліції інтегровано в загальну систему забезпечення органів оборони держави. Так, згідно зі ст. 16 та 18 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня

2015 року №389-VIII, за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію в установленому порядку указом Президента України, утворені відповідно до законів України військові формування залучаються разом із правоохоронними органами до вирішення завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану, згідно з їх призначенням та специфікою діяльності. Крім того, Верховним Головнокомандувач Збройних Сил України визначає порядок взаємодії військового командування та військових адміністрацій з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади щодо забезпечення додержання правового режиму воєнного стану, захисту безпеки громадян та інтересів держави, а також підпорядкування чи оперативного підпорядкування їм інших утворених відповідно до законів України військових формувань і правоохоронних органів, або їх з'єднань, військових частин, установ та організацій [188].

Як частина сил оборони України поліція в окремих випадках отримує можливість користуватись матеріально-технічною базою інших військових формувань та організацій під час виконання завдань, пов'язаних із відсіччю збройної агресії. Про це йдеться в ст. 46-1 Закону України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року №580-VIII, згідно з якою: «Поліцейські поліції особливого призначення під час дії воєнного стану в разі залучення до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки й оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України, а також під час виконання завдань щодо участі в обороні держави мають право застосовувати й використовувати зброю та бойову техніку в установлених для з'єднань, військових частин і підрозділів Збройних Сил України порядку та випадках» [187];

– стратегічно-еволюційна функція. Попри постійну зміну обставин і безпекової ситуації в умовах воєнного стану, матеріально-технічне забезпечення не може здійснюватися хаотично та потребує чіткого

планування, визначення перспектив розвитку, а також систематичного пошуку нових механізмів здійснення цієї адміністративної діяльності як силами поліції безпосередньо, так і у взаємодії з органами влади, військового командування та громадськістю [130].

Отже, проведене в підрозділі дослідження дало змогу виокремити завдання та передбачені ними функції, які змістовно та всебічно показують призначення і практичну орієнтацію адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах правового режиму воєнного стану. Жодна з цих категорій не представлена на сьогодні в чинному законодавстві, що становить значну прогалину як на теоретичному, так і практичному рівнях.

2.2. Система суб'єктів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану та їх адміністративно-правовий статус

Основним функціональним елементом адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану, який безпосередньо відповідає за практичну реалізацію вказаного типу адміністративної діяльності, є суб'єкти. Ідеться про окрему групу учасників адміністративних правовідносин з особливим адміністративно-правовим статусом. Однак для того, щоб зрозуміти специфіку останнього, варто звернутися до тлумачення його внутрішньої сутності.

В українську мову поняття статусу прийшло з латини, від терміна «status», яке означало «становище», «місце». У вітчизняній тлумачній літературі його значення схоже: становище, стан кого-, чого-небудь [203]. Політичний енциклопедичний словник трактує слово «статус» як сукупність

можливостей, які визначають стан особи, державного органу чи міжнародної організації; комплексний показник становища певного прошарку, групи чи індивідів у соціальній системі, один з найважливіших параметрів соціальної стратифікації [165, с. 400].

Акцентуючи увагу на філософському значенні поняття «статус», В. С. Венедиктов та М. І. Іншин узагальнили зміст категорії та визначили, що це – соціальний, співвідносний стан (позиція) індивідуума або групи в соціальній системі, який визначають за низкою ознак, специфічних для цієї системи (економічних, професійних, етнічних тощо). Люди, що володіють одним і тим самим статусом, мають низку подібних особистісних рис, що позначаються як «соціальний тип» особистості. «Залежно від того, яку займає людина позицію завдяки природним ознакам (раса, соціальне походження і так далі) чи завдяки власним зусиллям (освіта, заслуги), розрізняють відповідно “приписаний” і “досягнений” статус. Кожен статус може порівнюватися з іншим за тією чи іншою ознакою, співвіднесеною з переважаючою системою цінностей, набуваючи таким чином певний соціальний престиж», – зауважують вчені [34, с. 9].

Таким чином, слово «статус» характеризує стан, положення, місце, значення певного об’єкта або суб’єкта. Відмінність від інших синонімічних категорій полягає в тому, що статус не абстрагує, а, навпаки, підкреслює належність чогось до якоїсь системи координат, певних умов тощо. Даний аспект набув найбільшого вияву в соціології, де вироблено категорію «соціальний статус». Останній С. О. Сергєєв визначив одразу у двох аспектах: по-перше, це поняття має рангову характеристику, тобто йдеться про місце на соціальних ієрархічних сходах. По-друге, належність до того або іншого соціального статусу наділяє суб’єкт відповідною системою прав та обов’язків. Вчений доходить висновку, що соціальний статус можна визначити як позицію в соціальній структурі групи або суспільства, яка пов’язана з іншими позиціями через сукупність прав і обов’язків, з одного

боку, і систему очікувань – з іншого [196, с. 108–109]. Автори Енциклопедичного словника з державного управління доводять, що соціальний статус є сукупністю прав, привілеїв, моральних норм і обов’язків індивіда або соціальної групи та пов’язаний з виконанням первинної соціальної ролі, яка виявляється у формі поведінки, очікуваної відповідно до становища в суспільстві [64, с. 657].

У дисертації М. А. Бояринцевої зазначено, що соціальний статус – це місце людини в суспільстві, пов’язане з певними правами та обов’язками; становище індивіда і соціальної групи щодо інших індивідів та груп, яке визначається за соціально вагомими для цієї суспільної системи ознаками (освітніми, фаховими, релігійними тощо). Соціальний статус охоплює різноманітну і водночас узагальнюючу характеристику становища індивіда: професію, фах, характер праці, посаду, матеріальне становище, політичну належність, ділові зв’язки, національність, релігійність, вік, стать, сімейний стан, родинні зв’язки тощо [20, с. 22]. Водночас В. В Вербець, О. А. Субот, Т. А. Христюк стверджують, що соціальний статус визначає становище індивіда або соціальної групи стосовно інших індивідів і груп, яке визначається за соціально значущими для цієї соціальної системи критеріями (економічними, політичними, соціально-правовими, професійно-кваліфікаційними тощо) [35].

Як правова категорія статус наслідує багато ознак і характеристик із соціології. Наприклад, М. В. Кравчук пропонує розглядати правовий статус, як сукупність або систему всіх належних громадянину суб’єктивних юридичних прав, свобод і обов’язків, що визначають його правове становище в суспільстві, яке закріплене в чинному законодавстві та інших формах права [100, с. 86–87]. М. В. Калашник доходить висновку, що правовий статус – це категорія, яка торкається інтересів не лише окремої особи, а й колективу, кожної окремої організації, установи, які виконують свої функції, і покладені на них обов’язки. Тобто правовий статус – це юридичне

вираження соціального статусу. Вчений пише: «Правовий статус буває загальним, спеціальним і індивідуальним. Ці категорії на практиці не існують окремо та співвідносяться між собою як загальне, особливе та одиничне. Загальний статус – це правовий статус громадянина; спеціальний статус – статус відповідних груп громадян; індивідуальний статус – правовий статус конкретних осіб. Володіння спеціальним правовим статусом працівниками органів внутрішніх справ зумовлює деякі обмеження загальних прав і свобод. Індивідуальний статус становить сукупність персоніфікованих прав та обов'язків людини і громадянина». З викладеного науковець доходить висновку, що статус – категорія не лише багатоаспектна, а й багатоеlementна. Це правовий інститут, що має складну структуру і викликає певні труднощі під час її аналізу» [78, с. 58].

Іншу позицію обстоює В. В. Жернаков, на думку якого правовий статус – це визначений нормами права стан суб'єкта права, що відображає його становище у взаємовідносинах з іншими суб'єктами права. Елементами його змісту є: правосуб'єктність та юридичні права й обов'язки. Правосуб'єктність об'єднує два компоненти – правоздатність як передбачену нормами права здатність мати суб'єктивні права та юридичні обов'язки (тобто здатність до правоволодіння) і дієздатність як передбачену нормами права здатність та юридичну можливість своїми діями набувати права й обов'язки, здійснювати і виконувати їх (тобто здатність до правореалізації). Своєю чергою суб'єктивне право та юридичний обов'язок, що йому відповідає, утворюють юридичний зв'язок уповноваженої та зобов'язаної сторін. Причому правові відносини можуть складатися як з одного, так і з декількох юридичних зв'язків [219, с. 84].

Розглядаючи окреслену проблему, А. М. Куліш доводить, що правовий статус – це реальність, яка складається з об'єктивних, реально існуючих елементів, визначивши та проаналізувавши які можна пізнати це явище загалом. Правовий статус у нормативному змісті як складова системи права

відіграє роль відносно самостійного регулятора суспільних відносин. За допомогою цієї юридичної категорії визначається природа, місце суб'єктів права в системі суспільних відносин, їх права й обов'язки стосовно інших суб'єктів тощо [104, с. 202].

Отже, правовий статус – це відображення того, як відповідний суб'єкт характеризується в правовій реальності держави: які має права, обов'язки та яким чином реалізує останні, якою є особою (фізичною чи юридичною), як, та на підставі чого вступає у суспільні відносини з іншими суб'єктами тощо. Причому юридичні статуси неоднорідні, адже характеризують суб'єкта в аспекті суспільно-правових відносин, що становлять предмет регулювання різних галузей: конституційної, кримінальної, цивільної тощо. Окремим, відмінним різновидом є адміністративно-правовий статус.

На думку В. Б. Авер'янова, вказаний статус охоплює комплекс конкретно визначених суб'єктивних прав та обов'язків, які закріплені за відповідним суб'єктом нормами адміністративного права [2, с. 194]. С. Г. Стеценко тлумачить адміністративно-правовий статус як сукупність прав, обов'язків та гарантій їх реалізації, закріплених у нормах адміністративного права. Основою адміністративно-правового статусу є адміністративна правосуб'єктність. Вчений наголошує, що кожний суб'єкт адміністративного права має свій варіант притаманного йому адміністративно-правового статусу. Чинники, що впливають на вияви адміністративної дієздатності (вік, стать, стан здоров'я, належність до певних соціальних груп), також видозмінюють характеристики адміністративно-правового статусу [210, с. 90].

Згідно з концепцією, яку обґрунтували О. І. Миколенко та О. М. Миколенко, адміністративно-правовий статус є однією з найбільш складних категорій адміністративного права, що обумовлено такими чинниками: 1) наукові джерела переповнені дискусіями щодо елементів, які становлять зміст адміністративно-правового статусу; 2) відсутність

диференційованого підходу до характеристики структурних елементів адміністративно-правового статусу залежно від того, про якого власне суб'єкта адміністративного права йдеться; 3) кожна частина адміністративного права (матеріальна, процедурна і процесуальна) буде забезпечувати своїх суб'єктів специфічним правовим статусом. На підставі цього автори доходять висновку, що адміністративно-правовий статус залежно від суб'єкта адміністративного права та сфер адміністративно-правового регулювання може мати різне змістовно-структурне наповнення [119, с. 71].

Більшість науковців керуються подібною логікою, у зв'язку з чим видозмінюються розуміння адміністративно-правового статусу відповідних суб'єктів. Наприклад, О. М. Гумін та Є. В. Пряхін вважають, що адміністративно-правовим статусом особи слід розуміти комплекс прав та обов'язків, передбачених нормами адміністративного права. До елементів цього статусу вони відносять правосуб'єктність, права, обов'язки та юридичну відповідальність. Водночас науковці зауважують: «Не всі права, закріплені в законодавстві, характеризують адміністративно-правовий статус. До них належать лише ті, що передбачені нормами адміністративного права та реалізуються у взаємовідносинах з органами публічної влади, оскільки адміністративно-правові відносини існують лише там, де один із суб'єктів є суб'єктом владних повноважень. Аналогічно слід говорити і про обов'язки. Адміністративно-правовий статус характеризують лише ті, що обумовлюються виникненням взаємовідносин з органами публічної влади» [50, с. 36]. О. І. Безпалова та Д. О. Горбач адміністративно-правовим статусом Національної гвардії України пропонують розуміти її правове положення в системі державного управління в адміністративно-політичній сфері, що визначається шляхом закріплення в чинному адміністративному законодавстві мети її створення, завдань, функцій, предметів відання,

повноважень, гарантій діяльності та відповідальності, що дозволяє їй бути учасником адміністративно-правових відносин [12, с. 7–8].

Згідно з визначенням М. В. Кочерова, адміністративно-правовий статус Національної поліції – це загальнотеоретична категорія, яка характеризує певне положення цього правоохоронного органу в державі. Статус обумовлений сферою суспільних відносин, пов'язаної з охороною та захистом прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, інтересів держави, встановленого громадського порядку управління, профілактики та попередження правопорушень тощо [94, с. 295]. Адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади О. Ю. Дрозд і Л. В. Сорока тлумачать як різновид правового статусу, який визначає права, обов'язки, повноваження та відповідальність конкретного суб'єкта цієї системи (міністерство, служба, агентство, інспекція, центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, колегіальний орган, інший центральний орган виконавчої влади, місцевий орган влади) у сфері публічного адміністрування та конкретних адміністративних відносин. Він встановлюється законами або іншими нормативно-правовими актами, однак здебільшого положеннями про засади та організацію їхньої діяльності [60, с. 507].

Викладене вище дає змогу стверджувати, що адміністративно-правовий статус – це юридичне положення відповідного суб'єкта права (фізичної або юридичної особи) як сторони адміністративних правовідносин, яке виражено у визначеній законодавством компетенції, сфері безпосереднього відання та повноваженнях (сукупності суб'єктивних прав та юридичних обов'язків). Складовими цього статусу є адміністративна правоздатність, тобто здатність мати права та обов'язки у сфері публічного управління, а також дієздатність – можливість реалізовувати останні. Варто наголосити на жорсткій формалізованості адміністративно-правового статусу, адже положення кожного суб'єкта правовідносин у сфері публічного управління чітко визначене та регламентоване нормами чинного законодавства України.

З огляду на зазначене, адміністративно-правовий статус структурно однаковий, але його внутрішня наповненість різна та прямо залежить від норм, що визначають компетенцію і повноваження суб'єктів.

Продовжуючи розкриття цієї теми, варто звернутися до переліку сторін відносин, що провадять діяльність з питань реалізації матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. Попри відомчий зв'язок цієї адміністративної діяльності, у процесі її здійснення беруть участь різні носії публічної влади, окремі з яких виходять за організаційну структуру НПУ.

Першими суб'єктами матеріально-технічного забезпечення поліції в умовах воєнного стану є Президент України та Кабінет Міністрів України. Це вищі інституції влади, які відповідають за побудову умов набуття, володіння та розпорядження поліцією всіма необхідними ресурсами і іншим майном у критичний період дії правового режиму. Так, відповідно до Конституції України, КМУ – це вищий орган у системі органів виконавчої влади. Уряд відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України (далі – ВРУ), підконтрольний і підзвітний ВРУ в конституційно визначених межах. У своїй діяльності КМУ: 1) забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України; 1-1) забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору; 2) вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина; 3) забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування; 4) розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального та культурного розвитку

України; 5) забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону; 6) розробляє проєкт закону про Державний бюджет України і забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання; 7) здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю; 8) організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи; 9) спрямовує та координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади; 9-1) утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства й інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади; 9-2) призначає на посади та звільняє з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України; 10) здійснює інші повноваження, визначені Конституцією та законами України [90].

Безпосередньо в умовах дії правового режиму воєнного стану згідно із Законом України «Про правовий режим воєнного стану» КМУ: 1) працює відповідно до Регламенту Кабінету Міністрів України в умовах воєнного стану; 2) розробляє та вводить в дію План запровадження та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану в окремих місцевостях України з урахуванням загроз та особливостей конкретної ситуації, яка склалася; 3) організовує та здійснює керівництво центральними та іншими органами виконавчої влади в умовах воєнного стану; 4) після початку збройного конфлікту здійснює заходи щодо створення відповідно до норм міжнародного гуманітарного права безпечних зон, організованих у спосіб, який дає змогу забезпечити захист цивільних осіб; 5) визначає особливості здійснення оборонних та публічних закупівель із забезпеченням захищеності державних замовників і замовників від воєнних загроз [188].

Таким чином, КМУ забезпечує спрямування та координацію виконавчої гілки влади, складовою якої є Національна поліція України, зокрема під час дії правового режиму воєнного стану. Вказаний орган відповідальний за проведення державної політики у сфері матеріально-технічного забезпечення правоохоронного сектору взагалі та НПУ, зокрема. Саме підзаконними документами КМУ визначено правовий статус інших центральних органів виконавчої влади, які слугують суб'єктами досліджуваного різновиду адміністративної діяльності Нацполіції.

Що стосується Президента України, то це та владна інституція, яка відповідає за уведення і правове обґрунтування правового режиму воєнного стану, який впливає на специфіку й особливості матеріально-технічного забезпечення НПУ. Згідно з Основним Законом, Президент є главою держави та гарантом її суверенітету, територіальної цілісності, додержання Конституції, прав і свобод людини тощо. Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років [90].

Відповідно до ст. 5 та 6 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», пропозиція щодо введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях на розгляд Президентіві України подає Рада національної безпеки і оборони України. У разі прийняття рішення щодо необхідності введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях Президент видає указ про введення воєнного стану і негайно звертається до Верховної Ради України щодо його затвердження та подає одночасно відповідний проєкт закону. В указі Президента про введення воєнного стану зазначаються: 1) обґрунтування необхідності введення воєнного стану; 2) межі території, на якій вводиться воєнний стан, час введення і строк, на який він вводиться; 3) завдання військового командування, військових адміністрацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного стану;

4) завдання суб'єктам забезпечення цивільного захисту щодо приведення єдиної державної системи цивільного захисту, її функціональних та територіальних підсистем у готовність до виконання завдань за призначенням в особливий період; 5) вичерпний перелік конституційних прав і свобод людини та громадянина, які тимчасово обмежуються у зв'язку з введенням воєнного стану із зазначенням строку дії цих обмежень, а також тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень; 6) інші питання [188].

Наступним суб'єктом є державний орган, у віданні якого знаходяться питання формування та реалізації державної політики в правоохоронній сфері держави – Міністерство внутрішніх справ (далі – МВС) України. Відповідно до постанови КМУ «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» від 28 жовтня 2015 року № 878, діяльність МВС спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. Основними завданнями МВС є: 1) забезпечення формування державної політики у сфері охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг; 2) забезпечення формування державної політики у сфері захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні; 3) забезпечення формування державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності; 4) забезпечення формування державної політики у сфері міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів; 5) забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері

дотримання норм міжнародного гуманітарного права на всій території України (у частині повноважень з координації розшуку осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та вирішення інших пов'язаних з цим питань відповідно до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин») [179].

Відповідно до визначених Положенням завдань, МВС України як суб'єкт матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану: а) організовує в установленому порядку матеріально-технічне та ресурсне забезпечення діяльності апарату МВС та територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери його управління, Національної гвардії, зокрема приміщеннями, полігонами, засобами зв'язку, транспортними засобами, озброєнням, спеціальними засобами, пально-мастильними матеріалами, обмундируванням, іншими видами матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання покладених на них завдань; б) організовує ремонт, обслуговування транспортних засобів, засобів зв'язку, приміщень, що надані МВС для виконання покладених на нього завдань, контролює правильність використання матеріально-технічних ресурсів територіальними органами, Національною гвардією, закладами, установами і підприємствами, що належать до сфери управління МВС [179].

Вказана група повноважень МВС реалізується в роботі окремого, підпорядкованого Міністерству суб'єкту – Департаменту майна та ресурсів. Це структурний підрозділ центрального органу виконавчої влади, який виконує такий спектр функцій: 1) забезпечення реалізації МВС повноважень суб'єкта управління об'єктами державної власності; 2) забезпечення права працівників, пенсіонерів апарату МВС, членів їх сімей на житло, належного використання і схоронності житлового фонду, що належить до сфери управління МВС; 3) організація та вжиття заходів з упровадження системи енергетичного менеджменту МВС, територіальних органів з надання

сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС; 4) організація роботи Служби пожежної безпеки Міністерства внутрішніх справ України та метрологічної служби Міністерства внутрішніх справ України [53].

Наступну групу суб'єктів матеріально-технічного забезпечення становлять структурні елементи Національної поліції України безпосередньо. Законом України від 2 липня 2015 року № 580-VIII визначено, що систему поліції становлять: 1) центральний орган управління поліції; 2) територіальні органи поліції. До складу апарату центрального органу управління поліції входять організаційно поєднані структурні підрозділи, що забезпечують діяльність керівника поліції, а також виконання покладених на поліцію завдань [187].

Ключові питання, пов'язані із загальною роботою всіх органів і підрозділів Національної поліції України, зокрема їх матеріально-технічним забезпеченням в умовах воєнного стану, знаходяться у сфері відання центрального органу управління поліції. Для цього в його структурі утворено Департамент управління майном (далі – ДУМ), який здійснює в межах компетенції та відповідно до законодавства – виконання завдань з питань управління державним майном, яке належить до сфери управління поліції, а також бере участь у реалізації державної політики у сфері регулювання майнових відносин у поліції. Основними завданнями ДУМ є: 1) планування та організація закупівель матеріальних ресурсів, необхідних для виконання покладених на органи поліції завдань, та подальше управління ними; 2) підготовка пропозицій керівництву поліції з питань ефективного використання державного майна, що перебуває у сфері управління поліції, а також участь у реалізації державної політики у сфері регулювання майнових відносин; 3) організація діяльності, пов'язаної із залученням інвестицій та управлінням капітальним будівництвом; 4) організація та здійснення в установленому порядку матеріально-технічного та ресурсного забезпечення

органів поліції, зокрема транспортними засобами, озброєнням, спеціальними засобами, пально-мастильними матеріалами, одностроєм поліцейських, іншими видами майна, необхідного для виконання покладених на них завдань. ДУМ здійснює свою діяльність відповідно до перспективного та поточного планування, з урахуванням раціонального використання бюджетного фінансування та залучених інвестицій, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування поліції. Крім того, у своїй діяльності Департамент управління майном керується законодавством України, зокрема нормативно-правовими актами МВС України та актами поліції організаційно-розпорядчого характеру, які регламентують питання управління державним майном та матеріального забезпечення в центральних органах виконавчої влади [54].

В межах територіальних органів поліції питання матеріально-технічного забезпечення вирішують управління логістики та матеріально-технічного забезпечення (далі – УЛМТЗ). На прикладі Головного управління Національної поліції в Одеській області (далі – ГУНП в Одеській області) можна визначити, що УЛМТЗ спільно із зацікавленими підрозділами ГУНП вивчає проблеми й питання ресурсного забезпечення органів і підрозділів внутрішніх справ, на основі чого розробляє і доповідає керівництву ГУНП рекомендації та пропозиції щодо поліпшення їхньої діяльності. Управління вивчає й узагальнює передовий досвід роботи щодо ресурсного забезпечення, впроваджує в практику нові та ефективні форми й методи роботи. Управління забезпечує підрозділи ГУНП озброєнням, боєприпасами, речовим та господарчим майном; організує проведення поточного ремонту адміністративних та виробничих приміщень, діючи як замовник робіт. Серед основних завдань управління – організація військового та матеріально-технічного постачання особового складу ГУНП; ресурсне забезпечення службової діяльності працівників; ремонт і реконструкція службових приміщень та споруд. У складі підрозділу функціонують: відділ озброєння,

відділ матеріально-технічного та речового забезпечення, відділ забезпечення житлом поліцейських, сектор пожежної безпеки, сектор охорони праці, відділ капітального будівництва [224].

Завершуючи проведене дослідження, слід констатувати, що суб'єктний склад матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах воєнного стану охоплює декілька груп суб'єктів [128]:

1) вищі органи державної влади: а) Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України, які відповідають за створення нормативно-правової основи функціонування правоохоронного сектору держави, а також за формування загальної державної політики в правоохоронній сфері; б) Президент України, який своїм указом вводить в дію правовий режим воєнного стану;

2) суб'єкти, що відповідають за реалізацію державної політики у правоохоронній сфері: а) МВС – забезпечує та координує роботу Національної поліції України як підпорядкованого органу, зокрема в межах матеріально-технічного забезпечення; б) Департамент майна та ресурсів МВС – спеціальний структурний підрозділ МВС, до відання якого належить здійснення повноважень Міністерства у сфері матеріально-технічного забезпечення підпорядкованих центральному органу правоохоронних інституцій;

3) суб'єкти безпосередньої реалізації матеріально-технічного забезпечення НПУ в умовах воєнного стану. До нього входять центральний орган управління поліцією, а також підрозділи матеріально-технічного забезпечення територіальних органів Нацполіції [128].

Дослідження адміністративно-правового статусу кожного суб'єкта засвідчило, що матеріально-технічне забезпечення Національної поліції під час правового режиму воєнного стану не впливає на інституційну структуру, відповідальну за організацію, координацію та реалізацію цієї адміністративної діяльності. Вказаний процес відбувається в загальному

порядку, але з урахуванням нормативних основ правового режиму воєнного стану та об'єктивної безпекової ситуації [128].

2.3. Сутність форм та методів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану

Матеріально-технічне забезпечення Національної поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану вирізняється складністю реалізації, адже виявляється в сукупності спеціальних адміністративно-правових форм, які втілюються в життя за допомогою використання набору методів. Вказані категорії тісно пов'язані між собою та доповнюють зміст одна одної, але водночас мають різне сутнісне навантаження, що слугуватиме предметом цього підрозділу наукового дослідження.

Категорія «форма», відзначається у словниковій та довідковій літературі, походить від латинського слова «forma» (зовнішній вигляд) та має таку етимологію: 1) зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю; 2) пристрій, шаблон, за допомогою якого чому-небудь надають певних обрисів, якогось вигляду; 3) тип, будова, спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю, змістом; 4) спосіб здійснення, виявлення будь-якої дії; 5) назва різновиду рослинного чи тваринного організму, зокрема одиниць, менших від роду, за невиразного систематичного їх положення, а також умовна назва видів і підвидів під час їх вивчення та порівняння; 6) стан людини, який дозволяє повністю виявити власні сили, уміння, здібності тощо [31, с. 1328; 202, с. 501; 203, с. 224].

Досліджуючи етимологію наведеного поняття, Х. П. Ярмачі спирається передусім на філософські бачення категорії та підтримує концепцію, згідно з

якою «форма» – це спосіб зовнішнього вираження змісту, відносно стійка визначеність зв'язку елементів змісту та їх взаємодії, тип і структура змісту. Автор пише: «Форма і зміст у кожному конкретному явищі невіддільні один від одного. Причому існує форма як цілого, так і форма частини цього цілого» [247, с. 219]. Цікаву точку зору запропоновано в дисертації В. О. Невядовського, який, посилаючись на позицію В. В. Пахомова, визначає зміст поняття «форма» у співвідношенні з поняттям «діяльність»: «Якщо функції діяльності розкривають основні напрями цілеспрямованого впливу суб'єктів на об'єкти, то форми діяльності – це шляхи здійснення такого цілеспрямованого впливу. Тобто форми діяльності вказують на те, як практично здійснюється певний вид діяльності. Вони зумовлені характером відносин у відповідній сфері життєдіяльності людини і прямо чи опосередковано передбачені тими юридичними приписами, за допомогою яких держава регулює діяльність юридичних та фізичних осіб, які своєю чергою обирають ті форми діяльності, що є найбільш виправданими й ефективними» [138, с. 121; 158, с. 75].

Відповідно до представлених тлумачень, можна дійти висновку, що поняття «форма» характеризує зовнішній вигляд, обрис, об'єктивне відображення чогось або когось, модель або формат здійснення діяльності, процесу тощо. Ця категорія відома і в юридичній науці, де їй відведено декілька різноманітних тлумачень. Наприклад, А. А. Пилипенко переконує, що правова форма – це правова конструкція нормативного впорядкування діяльності, характерна для будь-якої юридично значущої діяльності, зокрема юрисдикційної. Вона становить сукупність вимог до дій суб'єктів адміністративно-юрисдикційного процесу, які спрямовані на досягнення конкретного матеріально обумовленого процесуально-правового результату. Інакше кажучи, правова форма є особливою юридичною конструкцією, що втілює істотні принципи найбільш доцільної процедури здійснення конкретних повноважень [160, с. 29]. Схожим чином вказану категорію

розкриває О. М. Шульга: «Правова форма – це організаційна форма діяльності органів держави, їх посадових осіб, яка, по-перше, передбачена правом і йому відповідає, по-друге, спричиняє юридично значущі наслідки для суб'єктів права» [Error! Reference source not found., с. 29].

Водночас А. О. Мовчан обстоює думку, за якої «правова форма» – це засіб ефективного вирішення практичних завдань. Зазначена категорія, вказує автор, систематизує відносини, дозволяє порівнювати поведінку із встановленими стандартами, впроваджує нормативні принципи, сприяє організації та порядку, спрямовує суб'єктів права на раціональну поведінку і дії. Вчений пише, що форми завжди встановлюються законодавцем. Держава за допомогою цих форм здатна стимулювати найбільш ефективну поведінку. Правова форма сприяє організації та дисципліні в суспільних сферах, встановлює захисні санкції і визначає ступінь відповідальності за порушення правил добору кадрів. Таким чином, призначення правової форми полягає в стимулюванні певної поведінки та уникненні небажаних дій [123, с. 86].

Не позбавлена дискусії щодо змісту правових форм й адміністративно-правова наука. Так, В. В. Маліков, наголошує, що в адміністративному праві форми – це шляхи здійснення цілеспрямованого впливу суб'єкта на об'єкт у процесі його діяльності. Безперечно, саме форми показують, як на практиці здійснюється діяльність суб'єкта, тому вони обов'язково містять перелік конкретних дій, порядок здійснення яких регулюється спеціальними нормативно-правовими актами та здійснюються в чіткій послідовності [113, с. 144]. А. В. Кумейло адміністративно-правовими формами вважає зовнішньо виражені дії органів державної влади, їх відокремлених і структурних підрозділів, посадових осіб, що реалізуються в межах визначеної компетенції та на підставі нормативних актів, з метою забезпечення належного стану правового порядку в державі, а також оптимізації власної повсякденної діяльності та внутрішньої структурно-функціональної організації [105, с. 60].

Отже, зазначене вище дає змогу стверджувати, що форми адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану становлять сукупність оснований на положеннях чинного законодавства України, а також компетенції та повноваженнях суб'єктів публічної влади, моделі їх діяльності, які об'єднують у собі однорідну методологію і реалізуються виходячи з конкретних цілей публічного управління та адміністрування у сфері організації та проведення заходів матеріально-технічного забезпечення органів і підрозділів поліції в межах досліджуваного особливого правового режиму.

Варто наголосити на унікальності переліку визначених форм не лише в аспекті досліджуваної проблеми, а й інших галузях суспільних відносин. Поряд із такими загальними прикладами останніх, як видання нормативно-правових актів, виконання матеріально-етнічних операцій, укладення адміністративних договорів, вчені-адміністративісти виокремлюють спеціальні, притаманні лише конкретним типам публічно-владної діяльності, а саме: розгляд звернень і скарг громадян, видання нормативних документів з правоохоронних питань тощо [105; 112; 135; 220].

На нашу думку, до переліку адміністративно-правових форм матеріально-технічного забезпечення НПУ в умовах воєнного стану належать такі:

– розробка та видання нормативних документів, зокрема з питань матеріально-технічного забезпечення. Зазначена форма пов'язана із здійсненням підзаконної нормотворчої діяльності суб'єктів, що відповідають за реалізацію матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах правового режиму воєнного стану. На виконання положень законодавства останні приймають та закріплюють у підзаконних документах положення, які уточнюють порядок і процедури набуття та управління органами й підрозділами поліції майном, а також ресурсами, необхідними

для ефективного виконання поліцейської діяльності загалом і завдань правового режиму воєнного стану зокрема. У межах цієї форми уповноважені суб'єкти видають постанови, накази, розпорядження та інші подібні документи як стратегічного, довготривалого виконання, так і ті, що спрямовані на вирішення конкретних питань;

– встановлення дозволів і заборон. Слід зауважити, що заборона – це покладання на особу обов'язку утримуватися від вчинення дій певного роду, наприклад, заборона щодо порушення прав і свобод інших людей, вчинення правопорушень тощо [200]. Натомість дозвіл – це згода, що дає право на здійснення чого-небудь [88, с. 554]. Комбінація дозволів і заборон дає можливість більш чітко, імперативно спрямовувати й координувати діяльність суб'єктів матеріально-технічного забезпечення Національної поліції, особливо в контексті дії правового режиму воєнного стану. За допомогою вказаної форми забезпечується неухильне слідування всіма учасниками вказаної адміністративної діяльності організаційних, технічних та інших правил і стандартів, пов'язаних із реалізацію таких процесів, як: обрання джерел матеріально-технічної допомоги; використання державного майна посадовими особами; відслідковування стану техніки, зброї інших приладів і засобів; вчасне проведення їх профілактичного обслуговування тощо. Використання дозволів і заборон є запорукою оперативно-технічної готовності органів та підрозділів Національної поліції України до виконання завдань в умовах воєнного стану, а також передбачених ним заходів;

– взаємодія з місцевою владою та приватними організаціями, підприємствами, установами. Зауважимо, що загалом місцеве самоврядування – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самотійно або під відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів

України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст (Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні») [186]. Згідно зі ст. 105 Закону України «Про Національну поліцію», виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад надають безоплатно органам і підрозділам поліції службові приміщення, обладнані меблями і засобами зв'язку, роботи, послуги, транспорт та інші матеріально-технічні засоби. Крім того, комунальні та приватні підприємства можуть виділяти органам і підрозділам поліції кошти, транспорт та інші матеріально-технічні засоби, а також здійснювати роботи, послуги, необхідні для виконання повноважень поліції [187]. Вказана форма передбачає встановлення та правове обґрунтування відносин із муніципальною владою та регіональними підприємствами, установами, організаціями приватної власності з метою отримання необхідного майна, ресурсів, техніки та/або приладів, а також реалізацію інших цілей матеріально-технічного забезпечення органів і підрозділів НПУ в умовах воєнного стану;

– міжнародне співробітництво. Ця форма схожа на попередню, але передбачає встановлення та використання зв'язків з міжнародними представниками й країнами-партнерами. На сьогодні зазначена форма активно використовується для закриття багатьох потреб поліції під час виконання заходів і завдань правового режиму воєнного стану, чому існують різні приклади. Так, 2024 року Національна поліція отримала від США технічну допомогу для слідчих підрозділів у вигляді 66 автомобілів, 250 дронів, 9 систем 3D наземного лазерного сканування з програмним забезпеченням та ДНК-лабораторію. Вказана техніка та пристрої мають на меті посилити ефективність роботи слідчих в розслідуванні злочинів російської федерації проти українського населення [137]. Крім того, у цей

період поліцейські підрозділи отримали від литовського уряду міношукачі, системи електронної протидії дронам, транспортні засоби [166];

– інформаційне забезпечення процесів матеріально-технічного забезпечення – об'єднує в собі методологію спрямовану на упровадження та активізацію використання інформаційних, технологічних систем, які дозволяють автоматизувати адміністративну діяльність органів і підрозділів Національної поліції України, мінімізувати людський фактор та особистий контакт працівників, що в умовах воєнного стану може становити додаткові ризики для безпеки особового складу;

– логістичне забезпечення поліції в умовах воєнного стану. Зазначена форма регламентована окремим спеціальним нормативно-правовим актом – постановою КМУ від 27 грудня 2018 року № 1208 «Про затвердження Порядку логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності». Згідно з положеннями вказаного документа, логістичне забезпечення – це комплекс заходів із: планування логістичного забезпечення; визначення потреб в озброєнні, бойовій (військовій та спеціальній) техніці, спеціальних і транспортних засобах, матеріально-технічних засобах та послугах; проєктування, розроблення (модернізація та модифікація) озброєння, військової та спеціальної техніки й матеріально-технічних засобів, їх закупівлі, постачання, зберігання, ремонту, технічного обслуговування, контролю експлуатації (використання); реалізації, списання та утилізації надлишкового озброєння, військової та спеціальної техніки і матеріально-технічних засобів; планування та здійснення військових перевезень усіма видами транспорту; закупівлі робіт і послуг лагне-прального та торговельно-побутового обслуговування; організації харчування; розквартирування військ (сил, органів); закупівлі або будівництва, технічного обслуговування, експлуатації об'єктів військової інфраструктури [184]. Основними завданнями логістичного забезпечення сил

оборони під час їх підготовки та в процесі застосування є: 1) визначення потреб в озброєнні, військовій і спеціальній техніці, матеріально-технічних засобах та послугах; 2) планування логістичного забезпечення; 3) планування мобілізаційних потреб складових сил оборони на особливий період в озброєнні, військовій та спеціальній техніці, матеріально-технічних засобах за рахунок можливостей національної економіки; 4) планування розвитку спроможностей логістичного забезпечення (сил і засобів логістики, визначення рівня запасів матеріальних засобів, логістичної інфраструктури тощо) в межах середньострокового та короткострокового планування для досягнення гарантованого рівня виконання завдань оборони держави; 5) проектування, розроблення (модернізація, модифікація) озброєння, військової та спеціальної техніки, матеріально-технічних засобів, їх закупівля, постачання, зберігання, ремонт, технічне обслуговування; 6) організація експлуатації (використання), реалізації, списання та утилізації надлишкових озброєння, військової та спеціальної техніки, матеріально-технічних засобів; 7) забезпечення складових сил оборони послугами для створення необхідних житлово-побутових умов для особового складу сил оборони (харчування особового складу, забезпечення продовольством, організація лазне-прального та торговельно-побутового обслуговування тощо); 8) створення запасів озброєння, військової та спеціальної техніки, матеріально-технічних засобів, їх накопичення, відновлення замість витрачених (втрачених), ешелонування, утримання у стані, який забезпечить своєчасне приведення сил оборони в готовність до застосування (використання за призначенням) та розосередження відповідно до завдань, які виконуються в процесі оборони держави; 9) планування та здійснення військових перевезень усіма видами транспорту; 10) розквартирування сил і засобів сил оборони; 11) організація технічного обслуговування та експлуатації об'єктів військової інфраструктури [184].

Щодо методів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану, то вони пов'язані із формами як частина та ціле. Поняття «метод», відмічається у словниковій літературі, також має латинське походження, а саме є похідним від слова «methodus», що означає «прийом». У словниках української мови вказаний термін розкривається в значеннях: прийом, сукупність прийомів діяльності; спосіб проведення наукового дослідження; засоби впливу на роботу підприємств, установ, організацій; засіб реалізації управлінських цілей тощо [63, с. 196; 241, с. 617].

Поняття «метод» у педагогіці означає способи та прийоми спільної взаємопов'язаної діяльності вихователів і вихованців, яка спрямована на оволодіння знаннями, навичками та уміннями, нормами та правилами виховної поведінки, різнобічний і гармонійний розвиток особистості, формування загальнолюдських, національних і професійних якостей, що необхідні для повноцінної життєдіяльності [228, с. 307; 245, с. 508–509]. Натомість І. М. Ситар наголошує: «У галузі науки метод є шляхом пізнання, який дослідник прокладає до свого предмета, керуючись власною гіпотезою. Причому філософія як основоположна наука дає досліднику можливість перевірити, чи підходить загалом вибраний метод для досягнення поставленої мети та чи послідовно використовує він цей метод у процесі роботи. Розробку методу у філософії підтримує в окремих науках живий критичний дух. Спроби знайти єдиний метод, який можна було б застосувати всюди (ідеал «методологічного монізму»), показали, що універсального методу не існує. Більше того, кожний предмет і кожна проблема вимагають власного методу. Метод і системи – це основні напрями науки» [199, с. 88–89].

Таким чином, поняттям «метод» позначають різноманітні засоби, заходи, способи, прийоми здійснення якогось процесу, діяльності, процедури тощо. У контексті юридичної науки наведений термін найчастіше

використовують для опису системи юридичних прийомів, засобів, способів і заходів, за допомогою яких відбувається вплив права на суспільно-правові відносини [81; 192]. Причому адміністративно-правовий метод, як пишуть С. М. Алфьоров, С. В. Ващенко, М. М. Долгополова та А. П. Купін, – це сукупність правових засобів і способів (приймів), які застосовують органи управління для забезпечення регулюючого впливу норм адміністративного права на суспільні відносини. Особливість методу адміністративного права полягає в тому, що його норми орієнтовані на задоволення не приватних та особистих, а публічних інтересів – інтересів людей, держави і суспільства, вони передбачають пряме застосування адміністративних санкцій [3, с. 9–10]. Водночас А. І. Берлач тлумачить адміністративно-правовий метод як органічну систему прийомів і способів безперервного правового впливу на поведінку учасників адміністративних відносин і характер взаємозв'язків між ними [13, с. 16]. Ю. Р. Лозинський вважає, що адміністративно-правові методи – це надана суб'єктам державно-управлінської діяльності нормами адміністративного права можливість результативно вирішувати завдання, що стоять перед ними, у межах визначеної нормативно-правовими актами компетенції [109, с. 134–135].

Отже, методи адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це система регламентованих законодавством України адміністративних прийомів, способів, засобів і заходів, що використовуються з метою організації та безпосередньо реалізації досліджуваної діяльності. Вони є складовими адміністративно-правових форм вказаної адміністративної діяльності та, з огляду на чинне законодавство України, охоплюють:

– метод стандартизації. Термін «стандарт» використовують у багатьох сферах суспільного життя та наукових працях. Узагальнено він означає взірець, еталон, який вважають вихідним для зіставлення з ним інших

подібних об'єктів [46, с. 42]. Відповідно до термінологічної логіки стандартизація – це діяльність з визначення та утвердження стандартів чогось, певної діяльності або об'єкта.

У сфері матеріально-технічного забезпечення поліції, зокрема під час воєнного стану, стандартизація активно застосовується для забезпечення надходження органам і підрозділам поліції ресурсів та майна належної якості, комплектації, вигляду тощо, а також встановлення чітких правил їх використання в службовій діяльності. Наприклад, у наказі МВС України від 4 червня 2020 року № 434 «Про затвердження норм належності однострою поліцейських» визначено стандарти, згідно з якими здійснюється видача нових предметів однострою поліцейським після закінчення строків носіння раніше виданих [178].

Відповідні стандарти притаманні також іншим складовим матеріально-технічного забезпечення. Наприклад, наказом МВС України від 7 вересня 2017 року № 757 «Про затвердження Порядку використання і зберігання транспортних засобів Національної поліції України» затверджено штатні групи та річні норми експлуатації транспортних засобів. Останні визначають, що оперативні транспортні засоби залежно від характеру виконання службових завдань оснащуються спеціальними світловими та гучномовними пристроями, засобами глобальної системи позиціонування (GPS навігація), пристроями відеореєстрації (фіксації) та радіостанціями, комплектуються сигнальними конусами, мірними рулетками або лазерними дальномірами, огорожувальними стрічками тощо. Вантажні автомобілі й автобуси органів поліції в разі направлення у відрядження тривалістю понад одну добу додатково укомплектовуються підставками (козелками), лопатою, буксирувальним пристроєм, запобіжною вилкою (переносним пристроєм) для замкового кільця колеса, а також ланцюгами проти ковзання в зимову пору року [182];

– метод контролю. Науковці вважають, що контроль – це сукупність різних за формою дій, що здійснюються суб'єктами контролю за поведінкою людей, відносинами, які виникають у суспільстві, або для встановлення будь-яких наукових та інших пізнавальних цілей під час дослідження об'єктів матеріального світу. Суб'єкт контролю здійснює перевірку того, як контрольований об'єкт виконує покладені на нього завдання та реалізує свої функції [40; 48, с. 34];

– метод обліку. Якщо контроль передбачає перевірку, то облік у загальному значенні – це засвідчення, встановлення наявності, з'ясування кількості чого-небудь; реєстрація відомостей про об'єкти із занесенням у відповідні списки для їх використання де-небудь, з'ясування їх наявності, переміщення тощо; система реєстрації процесів якої-небудь діяльності в її кількісному та якісному виявах з метою спрямування контролю [31, с. 641; 111, с. 35]. У роботі поліції обліку підлягає все без виключення майно, яке перебуває на балансі органів і підрозділів. Інформація про однострій, зброю, транспорт, техніку, а також інші об'єкти заноситься в спеціальні журнали та списки, передбачені відомчими наказами. Облік допомагає контролювати факт наявності майнових ресурсів, встановлювати строк їх служби та розраховувати ефективність використання, визначати майно необхідне до списання;

– метод планування. План – це завчасно намічений порядок, послідовність здійснення певної програми, виконання роботи, проведення заходів або задум, проєкт, завдання, здійснення яких вимагає попередньо обдуманих дій, заходів, об'єднаних однією метою; або задум, проєкт, що передбачають хід роботи; заздалегідь накреслена програма заходів, що передбачає порядок і термін їх здійснення; текст, документ з викладом такої програми [93, с. 315; 204, с. 560]. Планування у сфері матеріально-технічного забезпечення дозволяє встановлювати потреби органів та підрозділів поліції в матеріалах, техніці, боєприпасах, інших ресурсах на майбутній період,

визначати обов'язкові до виконання заходи забезпечення конкретним суб'єктам, готувати в установленому законом порядку бюджетні запити тощо.

На підставі проведеного в підрозділі дисертації аналізу можна дійти висновку, що форми адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану виражають моделі функціонування уповноважених суб'єктів згідно з цілями вказаної адміністративної діяльності. Натомість методи – це практичний набір заходів, засобів, способів і прийомів, за допомогою яких визначені форми реалізуються. Причому визначення сутності обох категорій у законодавчій базі, чого на сьогодні бракує, сприятиме покращенню правового регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану.

2.4. Поняття та порядок взаємодії Національної поліції з МВС щодо матеріально-технічного забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення Національної поліції потребує налагодженої взаємодії останньої з Міністерством внутрішніх справ України. Взаємодія – філософська категорія, що відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість і зміну стану або взаємний перехід, а також породження одним об'єктом іншого; взаємодія становить вид безпосереднього або опосередкованого, зовнішнього або внутрішнього відношення, зв'язків [85]. Характеризуючи взаємодію як філософську категорію, В. М. Олійник формулює такі висновки: «1) взаємодія існує лише за наявності двох і більше співіснуючих систем із суміжними функціями; 2) взаємодія наявна тоді, коли системи функціонують одночасно; 3) наявність у взаємодіючих елементів схожих властивостей; 4) під час взаємодії

змінюються якісні характеристики об'єктів взаємодії; 5) здатність кожного об'єкта взаємодії бути її ініціатором; 6) можливість настання негативних і позитивних наслідків взаємодії; 7) спільність мети, засобів та діяльності відокремлених взаємодіючих об'єктів» [147, с. 512].

Аналізуючи низку наукових поглядів учених, В. В. Ковальська виокремила низку характерних особливостей поняття «взаємодія». По-перше, вона вказує на узгодженість дій як необхідну умову взаємодії між елементами системи. Така узгодженість передбачає взаємопов'язані дії, реалізовані через спільні або взаємодоповнюючі форми й методи. По-друге, взаємодія передбачає участь щонайменше двох суб'єктів, кожен з яких може бути представлений кількома учасниками. По-третє, важливою рисою є об'єднання зусиль учасників, що ґрунтується на спільності інтересів і цілей та свідчить про кооперативний характер відносин. На основі цього вчені виокремлюють дві ключові концепції взаємодії. Перша трактує її як узгоджену діяльність, а друга – як процес, що базується на доповненні можливостей учасників і передбачає взаємовигоду. Саме друга концепція, на думку дослідниці, більш об'єктивно відображає характер взаємозв'язків, адже передбачає ініціативу принаймні з одного боку та наявність зустрічних дій або пропозицій з боку іншого. Четверта особливість – це партнерський формат відносин, який ґрунтується на рівності й автономності сторін. Зрештою п'ятим визначальним елементом є законність, що забезпечує правову основу застосування форм, методів, засобів і дій у процесі взаємодії [84, с. 151–152].

А. Ф. Волобуєв, І. М. Осика, Р. Л. Степанюк та інші вчені розглядають взаємодію у вузькому та широкому значенні. Так, у вузькому значенні взаємодія під час виявлення, розслідування та попередження злочинів усвідомлюється як сумісна діяльність спеціалізованих суб'єктів, для яких характерним є виконання одних і тих самих завдань, але з використанням різних засобів і методів. Причому до спеціалізованих суб'єктів, на думку

вчених, мають бути віднесені передусім слідчі й оперативно-розшукові підрозділи правоохоронних органів, для яких виявлення, розслідування та попередження злочинів є головним завданням. У широкому значенні взаємодія під час виявлення, розслідування та попередження злочинів – це сумісна діяльність правоохоронних органів і неспеціалізованих суб'єктів, де до останніх належать державні та недержавні структури, для яких боротьба зі злочинністю не є основним завданням [36, с. 20–21].

Таким чином, взаємодія Національної поліції України з Міністерством внутрішніх справ України щодо матеріально-технічного забезпечення становить урегульовану нормами адміністративного права спільну, взаємоузгоджену діяльність вказаних суб'єктів, спрямовану на планування, забезпечення, використання та контроль за ресурсами, які необхідні поліції для належного виконання її функціональних завдань, що здійснюється в межах визначених компетенції та повноважень.

Ключовими ознаками вказаної взаємодії є такі:

- чітко врегульована нормативно-правовими актами різної юридичної сили, які забезпечують діяльність МВС України, зокрема Національної поліції;
- мета взаємодії полягає в ефективному забезпеченні поліції технікою, обладнанням, озброєнням, транспортними засобами, засобами зв'язку, форменим одягом, а також іншими спеціальними засобами, необхідними для здійснення нею своєї діяльності;
- відповідна спільна діяльність реалізується за заздалегідь визначеним планом, який може коригуватись з огляду на сучасні потреби та реалії;
- охоплює весь цикл забезпечення – від виявлення потреб до поставки, обліку, експлуатації та списання матеріальних ресурсів;
- для такої взаємодії характерною є інституційна підпорядкованість НПУ Міністерству внутрішніх справ, адже у відповідних правовідносинах

МВС є замовником і координатором, а поліція – безпосереднім користувачем і виконавцем;

– передбачає обмін даними, звітністю, а також здійснення внутрішнього та зовнішнього контролю за використанням матеріальних ресурсів.

Слід зауважити, що взаємодія Національної поліції з МВС щодо матеріально-технічного забезпечення реалізується в чітко визначеному порядку. Загалом порядок – це певна послідовність дій, які необхідно здійснити на шляху до досягнення певної мети. В. О. Навроцький пише, що порядок - це правильний, налагоджений стан, розташування чого-небудь; стан, при якому все іде, як належить, благополучно; коли не вчиняються неправильні дії, режим чого-небудь». Далі автор розкриває суспільні відносини, які складаються з приводу управління, називаючи їх структурні елементи [136].

Таким чином, порядок взаємодії Національної поліції з МВС щодо матеріально-технічного забезпечення становить сукупність визначених нормами чинного законодавства послідовність дій організаційного, управлінського, економічного характеру тощо, які мають здійснити вказані суб'єкти задля забезпечення поліції всіма необхідними ресурсами. Вказаний порядок передбачає такі послідовні етапи:

1) визначення потреб поліції в матеріально-технічних засобах, у процесі якого органи та підрозділи НПУ подають заявки на необхідне озброєння, техніку, форму, обладнання тощо;

2) планування забезпечення. МВС аналізує подані потреби, формує зведені плани та проєкти державного замовлення, визначає обсяги фінансування, джерела та строки постачання;

3) здійснення всіх необхідних закупівель згідно з чинним законодавством, зокрема відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі»;

4) приймання, розподіл, облік і передача майна до «кінцевого» споживача;

5) взаємний контроль і звітність. У межах цього етапу сторони взаємодії здійснюють спільний моніторинг та перевірку використання і збереження ресурсів, на основі чого приймають відповідні нормативні акти.

Останній, факультативний, етап передбачає коригування заходів матеріально-технічного забезпечення в разі зміни потреб або ж виникнення надзвичайних ситуацій і подій. Розглянемо більш детально кожний етап зазначеного порядку.

Так, визначення потреб поліції в матеріально-технічних засобах передусім здійснюється з урахуванням штатної чисельності органів і підрозділів НПУ. Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», у складі поліції функціонують: 1) кримінальна поліція; 2) патрульна поліція; 3) органи досудового розслідування; 4) поліція охорони; 5) спеціальна поліція; 6) поліція особливого призначення; 7) інші підрозділи, діяльність яких спрямована на виконання завдань поліції або на забезпечення її функціонування, рішення про створення яких приймається керівником поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ [187]. Загальна чисельність поліції, що утримується за рахунок коштів Державного бюджету України, до 1 січня 2018 року не може перевищувати 140 тисяч осіб [187].

Відповідно до постанови КМУ від 5 квітня 2014 року № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів», чисельність працівників територіальних органів становить 138 330 осіб, з яких 4000 держслужбовців [58]. Саме чисельність поліцейських обумовлює кількість зброї, транспорту, а також інших засобів, необхідних для виконання поліцією покладених на неї завдань і функцій.

Отже, визначення потреб поліції в матеріально-технічних засобах – це процес виявлення, аналізу й обґрунтування необхідного обсягу ресурсів, які

забезпечують ефективне виконання завдань, покладених на Національну поліцію України. Цей процес передбачає оцінку наявних ресурсів, урахування поточних і перспективних загроз безпеці, а також відповідність технічних засобів сучасним стандартам і технологіям. Крім того, саме на цьому етапі визначають, наскільки наявні ресурси дозволяють підтримувати належний рівень оперативного реагування, проведення слідчих дій, патрулювання, охорони громадського порядку й інших функцій поліції. Слід зауважити, що процес оцінки потреб Національної поліції в матеріально-технічному забезпеченні має постійний і водночас динамічний характер, адже залежить від багатьох чинників: соціальної та економічної стабільності; криміногенної ситуації, геополітичної стабільності; технологічного прогресу тощо.

Наступним етапом є планування. Категорію планування в теорії та практиці соціального управління вчені розглядають у різноманітних аспектах, стверджуючи, що це – одна із загальних функцій управління, змістом якої є визначення завдань діяльності конкретних структур управління на основі загальної мети системи, складання відповідної системи взаємодії та порядку і термінів виконання комплексних або окремих заходів; частина процесу управління, етап управлінського циклу, зміст якого полягає в виробленні та прийнятті конкретного управлінського рішення у формі плану тощо [150, с. 244].

Досліджуючи сутність планування, С. К. Гречанюк переконує, що йдеться про процес реалізації стратегії, який передбачає прийняття та впровадження конкретних рішень, спрямованих на забезпечення ефективної діяльності та сталого розвитку організації або установи в майбутньому. Такі рішення можуть охоплювати формулювання цілей і завдань, розробку стратегії, розподіл та перерозподіл ресурсів, а також встановлення стандартів функціонування на певний період. У широкому значенні планування – це комплексний процес прийняття таких рішень. У вузькому значенні

плануванням вважають створення спеціальних документів – планів, що визначають конкретні дії організації для досягнення поставлених цілей. У цих планах відображаються прогнози розвитку установи, цілі та завдання як закладу загалом, так і його окремих підрозділів, механізми координації поточних дій і розподілу ресурсів, а також стратегії реагування на надзвичайні ситуації [47]. Л. Б. Круп'як акцентує увагу на тому, що планування – це процес попереднього визначення завдань, які належить виконувати в наступних періодах часу, їхньої черговості, строків та якості виконання. Автор також наголошує, що планування – вид діяльності, що спрямований на визначення перспективного стану об'єкта управління та сприяє формуванню орієнтирів його діяльності в майбутньому. Планування, відмічає науковець, – це також процес, за допомогою якого система пристосовує свої ресурси до зміни зовнішніх і внутрішніх умов. План є не кінцевою метою, а лише частиною процесу. Планування має здійснюватися безперервно, плани доцільно переглядати (коригувати), щоб вони погоджувалися з реальністю та були ефективними [102, с. 113].

Планування закупівель здійснюється на підставі наявної потреби в закупівлі товарів, робіт і послуг. Заплановані закупівлі включаються до річного плану закупівель (далі – річний план). Річний план і зміни до нього безоплатно оприлюднюються замовником в електронній системі закупівель протягом п'яти робочих днів з дня затвердження річного плану та змін до нього. Закупівля здійснюється відповідно до річного плану, у якому має міститися така інформація: «1) найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код замовника в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, його категорія; 2) назва предмета закупівлі із зазначенням коду за Єдиним закупівельним словником (у разі поділу на лоти такі відомості повинні зазначатися стосовно кожного лота) та назви відповідних класифікаторів предмета закупівлі і частин предмета закупівлі (лотів) (за наявності); 3) розмір бюджетного

призначення та/або очікувана вартість предмета закупівлі; 4) код економічної класифікації видатків бюджету (для бюджетних коштів); 5) вид закупівлі та орієнтовний початок проведення» [190].

Отже, з огляду на зазначене вище, можемо дійти висновку, що планування є важливим етапом взаємодії Національної поліції з Міністерством внутрішніх справ у сфері матеріально-технічного забезпечення. Саме на цьому етапі узгоджуються потреби поліції з можливостями та пріоритетами державної політики у сфері безпеки. Планування передбачає оцінку майбутніх викликів, а також подальше прогнозування необхідного рівня ресурсів і формування конкретних пропозицій щодо їх обсягів та напрямів використання. У процесі взаємодії з МВС поліція подає обґрунтовані дані щодо необхідного оснащення, техніки, засобів зв'язку, озброєння, спеціального транспорту тощо з урахуванням оперативної обстановки, змін у законодавстві, стратегічних документів і планів розвитку. Водночас МВС здійснює координацію та пріоритизацію запитів, погодження фінансових і логістичних можливостей, а також інтеграцію потреб поліції в загальнодержавні програми. Таким чином, планування є не лише адміністративною процедурою, а стратегічним інструментом, що забезпечує раціональне та цільове використання ресурсів для досягнення максимальної ефективності у виконанні функцій поліції.

Наступним етапом є здійснення публічних закупівель. Публічні закупівлі МВС для потреб Національної поліції України здійснюються відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» із дотриманням чітких процедур і правил, спрямованих на забезпечення прозорості, ефективності й раціонального використання державних коштів. Так, МВС як головний розпорядник бюджетних коштів проводить закупівлі централізовано або делегує повноваження окремим підрозділам, зокрема структурним підрозділам Національної поліції, які є замовниками. Закупівлі

можуть стосуватися постачання транспорту, спецобладнання, форми, засобів зв'язку, зброї, техніки, будівельних робіт тощо.

В особливих умовах (воєнний стан, надзвичайна ситуація) закупівлі можуть проводитися за спрощеними або закритими процедурами, відповідно до спеціальних норм, що надають змогу швидше і без розголошення деталей забезпечити першочергові потреби поліції. Контроль за дотриманням законодавства здійснюється як внутрішніми аудиторами МВС і поліції, так і зовнішніми органами – Держаудитслужбою, Рахунковою палатою, а також громадськістю через відкритість системи Prozorro (у разі відкритих закупівель). Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, вживає таких заходів: «1) до здійснення оплати за договором про закупівлю перевіряє наявність річного плану, договору про закупівлю та звіту про результати проведення закупівлі з використанням електронної системи закупівель, що підтверджують проведення процедури закупівлі/спрощеної закупівлі та за результатами якої укладено договір про закупівлю; 2) не допускає здійснення платежів з рахунка замовника згідно з узятим фінансовим зобов'язанням за договором про закупівлю у випадках: відсутності або невідповідності встановленим законодавством вимогам необхідних документів, передбачених пунктом 1 цієї частини; відміни процедури закупівлі/спрощеної закупівлі; набрання законної сили рішенням суду про визнання результатів процедури закупівлі/спрощеної закупівлі недійсною та/або договору про закупівлю нікчемним; оскарження відповідно до ст. 18 цього Закону на період призупинення процедури закупівлі; наявності відповідного рішення органу оскарження відповідно до статті 18 цього Закону» [190].

Особливості здійснення закупівель, визначених цим Законом, для гарантованого забезпечення потреб оборони (крім товарів, робіт і послуг, що підлягають закупівлі відповідно до угод у порядку, визначеному п. 6 ч. 5 цієї

статті) Міністерством оборони України та його розвідувальним органом, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Національною гвардією України, Національною поліцією України, Державною прикордонною службою України, Службою зовнішньої розвідки України, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державною спеціальною службою транспорту, Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Управлінням державної охорони України та іншими військовими формуваннями та/або частинами в особливий період, у період проведення операції об'єднаних сил, антитерористичної операції, у період введення надзвичайного стану встановлюються окремим законом [190].

Наступним етапом є приймання, розподіл, облік і передача майна до «кінцевого» споживача, тобто до органів та підрозділів Національної поліції України. Так, наприклад, отримання транспортних засобів, обладнання, запасних частин від підприємств, установ, організацій та/або їх передача між органами поліції (розпорядниками бюджетних коштів) здійснюються відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 21 вересня 1998 року № 1482 «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності». Передача транспортних засобів у тимчасове користування між органами поліції здійснюється відповідними керівниками органів поліції – розпорядниками бюджетних коштів на підставі укладених договорів оренди. Самостійне комплектування органів поліції транспортними засобами здійснюється шляхом отримання транспортних засобів, придбаних за рахунок субвенцій і безоплатно переданих органам поліції органами місцевого самоврядування на виконання програм регіонального розвитку або у вигляді інших визначених законодавством незаборонених джерел фінансування поліції [182]. Реєстрація транспортних засобів здійснюється відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 року № 1388 «Про затвердження Порядку державної реєстрації

(перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів». Свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів, дозволи на встановлення та використання спеціальних світлових і гучномовних пристроїв, а також страхові поліси видаються штатним та позаштатним водіям з обов'язковою фіксацією їх видачі в акті закріплення (передачі) транспортного засобу [182].

Іншим прикладом є запровадження телекомунікаційних мереж (далі – ТЗТ), призначених для організації зв'язку та обміну інформацією. Так, надходження ТЗТ оформлюється у встановленому законодавством порядку структурним підрозділом органу поліції, на який покладено функції щодо експлуатації та обслуговування ТЗТ, шляхом оформлення акта приймання-передачі основних засобів за формою, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 13 вересня 2016 року № 818 «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» (далі – наказ Мінфіну № 818). Акт передається до підрозділу фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку. Передання ТЗТ з одного органу поліції до іншого здійснюється відповідно до Положення про порядок передачі об'єктів права державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 вересня 1998 року № 1482. Розподіл ТЗТ між підрозділами органів поліції здійснюється за наказом керівника органу поліції з дотриманням вимог законодавства України. ТЗТ, які не потребують монтажу та налагоджувальних робіт (послуг), вважаються введеними в експлуатацію з дати затвердження акта введення в експлуатацію основних засобів за формою, затвердженою наказом Мінфіну № 818 (далі – акт введення в експлуатацію основних засобів). Після оформлення акт введення в експлуатацію основних засобів разом з технічною документацією щодо ТЗТ

передається до підрозділу фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку [176].

Передання озброєння між органами поліції, установами, які належать до сфери управління Національної поліції України, здійснюється за рішенням керівництва Національної поліції України відповідно до вимог чинного законодавства, з відображенням у бухгалтерському обліку таких операцій шляхом заповнення типових форм у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності, установлених відповідними нормативно-правовими актами (далі – типові форми бухгалтерського обліку). Заборонено передавати озброєння до інших органів, установ, що належать до сфери управління Національної поліції України, у порядку, не передбаченому чинним законодавством. Під час внутрішнього переміщення озброєння в межах одного ТО (МТО, УП) видачу в користування до їх територіальних (відокремлених) підрозділів озброєння зі складу та прийом озброєння на склад здійснюють за листом (заявкою) керівника територіального (відокремленого) підрозділу з кутовим штампом і реєстраційним номером на підставі видаткового документа й наряду [177].

Важливим елементом обліку є те, що для підвищення ефективності використання транспортних засобів, забезпечення раціонального використання коштів на їх утримання та недопущення перевитрат ПММ в органах поліції застосовуються річні норми експлуатації (через дріб указана норма пробігу на місяць), які є максимально допустимим показником під час регулювання пробігу транспортних засобів упродовж року, що не повинен бути перевищений: 1) для оперативних транспортних засобів: з однозмінним режимом роботи – 31 680 км / 2640 км; із двозмінним режимом роботи – 39 600 км / 3300 км; з двозмінним режимом роботи для груп реагування – 96 000 км / 8000 км; з тризмінним режимом роботи – 120 000 км/10 000 км; із тризмінним режимом роботи для супроводження осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, та груп реагування – 300 000 км/25 000 км;

підрозділів поліції особливого призначення – 72 000 км / 6000 км; патрульної і дорожньо-патрульної поліції – 300 000 км / 25 000 км; перевезення затриманих та ув'язнених осіб – 52 800 км / 4400 км; груп безпеки руху – 50 000 км / 4166 км; 2) для оперативного мототранспорту – 15 000 км / 1250 км; 3) для господарчих (спеціальних та спеціалізованих) транспортних засобів – 30 000 км / 2500 км [182].

Забезпечення належного розподілу ресурсів вимагає здійснення ефективного документообігу в системі ОВС. Документообіг в ОВС – це проходження документів у системі МВС з моменту їх створення або одержання до завершення виконання або відправлення. Документи незалежно від способу фіксації та відтворення інформації проходять і опрацьовуються у МВС на єдиних організаційних та правових засадах організації документообігу [175]. Ефективна організація документообігу передбачає: проходження документів у системі МВС найкоротшим шляхом; скорочення кількості інстанцій, до яких повинні надходити документи (наприклад, під час погодження); одноразовість операцій з опрацювання документів, уникнення дублювання під час роботи з ними; централізацію, зосередження здійснення однотипних операцій з документами в одному місці; раціональне розташування у МВС структурних підрозділів і робочих місць [175].

Порядок документообігу регламентується Інструкцією з діловодства в системі Міністерства внутрішніх справ України, регламентом МВС, положеннями про структурні підрозділи тощо. Особливості організації електронного документообігу визначаються відповідними інструкціями, розробленими підрозділами документального забезпечення спільно з іншими зацікавленими підрозділами органів та підрозділів внутрішніх справ, у яких використовуються такі технології організації діловодства з урахуванням вимог нормативно-правових актів у цій сфері, що мають вищу юридичну

силу, а також характеристик технічних і програмних засобів, що функціонують в установі [175].

Останнім етапом є здійснення взаємного контролю Нацполіції та МВС. З точки зору управління, контроль – це процес забезпечення досягнень організацією своїх цілей. Цей процес складається з встановлення стандартів, вимірів фактично досягнутих результатів і проведення коректувань у тому випадку, якщо досягнуті результати істотно відрізняються від встановлених стандартів [61, с. 13]. Як зазначає Н. В. Дикань, контроль – це процес досягнення організацією цілей. Процес контролю полягає у визначенні стандартів, фактично досягнутих результатів та здійсненні корегувань, якщо досягнуті результати суттєво відрізняються від визначених стандартів. Контроль дуже важливий, для успішного функціонування організації. Без контролю починається хаос і об'єднати діяльність будь-яких груп вже неможливо. Важливо й те, що самі по собі цілі, плани та структури організації визначають напрям її діяльності, розподіляючи її зусилля тим чи іншим чином і спрямовуючи виконання робіт [59].

У сфері матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану контроль активно використовується для перевірки норм належності отримуваних органами та підрозділами НПУ ресурсів і майна, процесу їх використання, дотримання уповноваженими посадовими особами обов'язків у сфері обслуговування відповідних об'єктів, законності джерел забезпечення тощо. Наприклад, у положеннях вже згаданого наказу МВС України від 7 вересня 2017 року №757 «Про затвердження Порядку використання і зберігання транспортних засобів Національної поліції України» встановлено, що контроль за правильним і раціональним використанням транспортних засобів, паливно-мастильних матеріалів, запасних частин, іншого автомобільного майна за призначенням, у межах виконання службових завдань та відповідно до установлених норм (лімітів) покладається на керівництво органів поліції [182].

Іншим прикладом є контроль за збереженням і порядком обліку озброєння, який, відповідно до наказу МВС України від 11 жовтня 2018 року № 828 «Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України», мають право реалізовувати: 1) Голова Національної поліції України, його перший заступник та заступники (у всіх без винятку органах (підрозділах) поліції); 2) керівники територіальних органів поліції та їх заступники – не рідше одного разу на рік; 3) керівники управління поліції та їх заступники (у підпорядкованих їм підрозділах) – не рідше одного разу на рік. Здійснювати перевірку організації зберігання та обліку озброєння в органах (підрозділах) поліції можуть посадові особи інших державних органів, які відповідно до чинного законодавства мають право на здійснення таких перевірок [177].

Таким чином, взаємний контроль як етап взаємодії Національної поліції з Міністерством внутрішніх справ України у сфері матеріально-технічного забезпечення є важливим елементом забезпечення прозорості, ефективності та відповідності спільних дій обох структур. У цьому контексті взаємний контроль передбачає не лише перевірку фактичного стану постачання, зберігання та використання матеріальних ресурсів, а й узгодження управлінських рішень, що впливають на забезпечення потреб поліції в техніці, обладнанні, спорядженні та інших матеріальних засобах. Він реалізується як у формі регулярного звітування та моніторингу, так і шляхом службових перевірок, аудитів. Такий контроль дозволяє виявляти неефективність, недоліки або зловживання в системі МТЗ, а також сприяє оперативному усуненню порушень і вдосконаленню процедур.

Підбиваючи підсумки представленого підрозділу дисертаційного дослідження, слід зазначити, що взаємодія Національної поліції з МВС щодо матеріально-технічного забезпечення має надважливе значення з точки зору забезпечення ефективного здійснення останнього. Таким чином, важливим і необхідним кроком, який має здійснити законодавець, є забезпечення

належної реалізації окресленого вище порядку, а також створення гарантій діяльності суб'єктів взаємодії в цій сфері.

Висновки до розділу 2

Визначено завдання адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах воєнного стану, а саме: а) упорядкування адміністративних правовідносин, які виникають у сфері матеріально-технічного забезпечення поліції в умовах воєнного стану; б) формування засад відповідальності суб'єктів такого забезпечення; в) створення системи адміністрування матеріально-технічного забезпечення поліції; г) забезпечення гарантій професійних прав, інтересів і безпеки особового складу поліції; д) сприяння взаємодії та співробітництву Національної поліції України з іншими суб'єктами з питань матеріально-технічного забезпечення.

Зауважено, що адміністративно-правовий механізм матеріального-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану має забезпечувати довершеність суспільно-правових відносин, що виникають між уповноваженими суб'єктами публічної влади, а також іншими учасниками таких відносин (за наявності), за якої кожен з них усвідомлює свої права, обов'язки, правові можливості і діє виключно в їх межах. Подібний порядок досягається не лише завдяки дотриманню законодавства, яке регламентує діяльність поліції загалом та в умовах воєнного стану, а й численних відомчих директив, що видаються з метою внутрішньоорганізаційної систематизації діяльності органів і підрозділів НПУ з питань матеріально-технічного забезпечення.

Наголошено, що функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму

воєнного стану – це система напрямів, за якими відбувається реалізація цілей цього механізму та загалом правового впливу на суспільно-правові відносини публічної влади й управління, які виникають у контексті здійснення операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення поліції. Систему цих функцій становлять: охоронна, координаційна, інтеграційна та стратегічно-еволюційна функції.

З'ясовано, що охоронна функція адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану передбачає створення таких організаційно-правових умов здійснення зазначеної адміністративної діяльності, які дозволять усім учасникам суспільних відносин, що при цьому виникають, реалізувати власні цілі та права в повному обсязі. Ідеться про притягнення до юридичної відповідальності порушників, дії яких перешкоджають набуттю поліцією необхідних майнових ресурсів. Охорона також виражена в органічному поєднанні дозволів і заборон, які використовуються для забезпечення чіткого виконання уповноваженими суб'єктами матеріально-технічного забезпечення всіх без винятку правил та вимог загального законодавства, відомчих актів, а також спеціальних документів пов'язаних із правовим режимом воєнного стану.

Аргументовано, що координація – це засіб забезпечення злагодженої та ефективної взаємодії, що ґрунтується на адміністративному підпорядкуванні єдиному центру, координатору, який спрямовує підпорядкованих йому учасників співробітництва. Ієрархія зв'язків інституційної системи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану передбачає можливість та право одних учасників відносин у цій сфері впливати на дії інших, визначати вектор їх роботи, окреслювати проблеми, необхідні для оперативного вирішення. Координація дозволяє правильно планувати, постійно відслідковувати та скеровувати вказану адміністративну діяльність, через що її провадження відбувається з максимальною користю

для кінцевого адресату – конкретних органів і підрозділів поліції, які виконують завдання в мовах правового режиму воєнного стану, зокрема в зонах ведення бойових дій або наближених до них територіях. Крім того, наявність єдиного координаційного центру – це гарантія дотримання справедливості під час розподілу майнових ресурсів.

Зазначено, що адміністративно-правовий статус – це юридичне положення відповідного суб'єкта права (фізичної або юридичної особи) як сторони адміністративних правовідносин, яке виражено у визначеній законодавством компетенції, сфері безпосереднього відання та повноваженнях (сукупності суб'єктивних прав та юридичних обов'язків). Складовими цього статусу є адміністративна правоздатність, тобто здатність мати права та обов'язки у сфері публічного управління, а також дієздатність – можливість реалізовувати останні. Варто наголосити на жорсткій формалізованості адміністративно-правового статусу, адже положення кожного суб'єкта правовідносин у сфері публічного управління чітко визначене та регламентоване нормами чинного законодавства України. З огляду на зазначене, адміністративно-правовий статус структурно однаковий, але його внутрішня наповненість різна та прямо залежить від норм, що визначають компетенцію і повноваження суб'єктів.

Акцентовано увагу на тому, що КМУ забезпечує спрямування та координацію виконавчої гілки влади, складовою якої є Національна поліція України, зокрема під час дії правового режиму воєнного стану. Вказаний орган відповідальний за проведення державної політики у сфері матеріально-технічного забезпечення правоохоронного сектору взагалі та НПУ, зокрема. Саме підзаконними документами КМУ визначено правовий статус інших центральних органів виконавчої влади, які слугують суб'єктами досліджуваного різновиду адміністративної діяльності Нацполіції.

Встановлено, що суб'єктний склад матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах воєнного стану

складається з декількох груп суб'єктів: 1) вищі органи державної влади: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, які відповідають за створення нормативно-правової основи функціонування правоохоронного сектору держави, формування загальної державної політики в правоохоронній сфері, а також Президент України, який своїм указом вводить в дію правовий режим воєнного стану; 2) суб'єкти, що відповідають за реалізацію державної політики в правоохоронній сфері: МВС – забезпечує та координує роботу Національної поліції України як підпорядкованого органу, зокрема щодо матеріально-технічного забезпечення; Департамент майна та ресурсів МВС – спеціальний структурний підрозділ МВС, компетенцією якого є здійснення повноважень Міністерства у сфері матеріально-технічного забезпечення підпорядкованих центральному органу правоохоронних інституцій; 3) суб'єкти безпосередньої реалізації матеріально-технічного забезпечення поліції в умовах воєнного стану, до яких віднесено центральний орган управління поліцією, а також підрозділи матеріально-технічного забезпечення територіальних органів Національної поліції. Наголошено, що аналіз адміністративно-правового статусу кожного суб'єкта свідчить про те, що матеріально-технічне забезпечення Національної поліції під час правового режиму воєнного стану не впливає на загальні засади функціонування інституційної структури, що відповідальна за організацію, координацію та реалізацію вказаної адміністративної діяльності. Цей процес відбувається в загальному порядку, але з урахуванням нормативних основ правового режиму воєнного стану та об'єктивної безпекової ситуації.

Констатовано, що форми адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану становлять сукупність оснований на положеннях чинного законодавства України, а також компетенції та повноваженнях суб'єктів публічної влади, моделі їх діяльності, які об'єднують у собі однорідну

методологію і реалізуються виходячи з конкретних цілей публічного управління та адміністрування у сфері організації та проведення заходів матеріально-технічного забезпечення органів і підрозділів поліції в межах досліджуваного особливого правового режиму. До переліку зазначених форм віднесено такі: 1) розробка та видання нормативних актів; 2) встановлення дозволів і заборон; 3) взаємодія з місцевою владою та приватними організаціями, підприємствами, установами; 4) міжнародне співробітництво; 5) інформаційне забезпечення процесів матеріально-технічного забезпечення; 6) логістичне забезпечення поліції в умовах воєнного стану.

Обґрунтовано, що комбінація дозволів і заборон дає змогу більш чітко, імперативно спрямовувати й координувати діяльність суб'єктів матеріально-технічного забезпечення Національної поліції, особливо в контексті дії правового режиму воєнного стану. Наголошено, що за допомогою цієї форми забезпечується неухильне слідування всіма учасниками вказаної адміністративної діяльності організаційних, технічних та інших правил і стандартів, пов'язаних із реалізацією таких процесів, як: обрання джерел матеріально-технічної допомоги; використання державного майна посадовими особами; відслідковування стану техніки, зброї інших приладів і засобів; вчасне проведення їх профілактичного обслуговування тощо. Використання дозволів та заборон визнано запорукою оперативно-технічної готовності органів і підрозділів Національної поліції України до виконання завдань в умовах воєнного стану, а також передбачених ним заходів.

Констатовано, що методи адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану — це система регламентованих законодавством України адміністративних прийомів, способів, засобів і заходів, що використовуються з метою організації та безпосередньо реалізації досліджуваної діяльності. До переліку останніх віднесено методи стандартизації, контролю, обліку та планування.

Доведено, що взаємодія Національної поліції з Міністерством внутрішніх справ України щодо матеріально-технічного забезпечення становить врегульовану нормами адміністративного права спільну, взаємоузгоджену діяльність вказаних суб'єктів, яка спрямована на планування, забезпечення, використання та контроль за ресурсами, які необхідні поліції для належного виконання її функціональних завдань, що здійснюється в межах визначених компетенції та повноважень. Наголошено, що ключовими ознаками взаємодії Національної поліції України з Міністерством внутрішніх справ України щодо матеріально-технічного забезпечення є такі: вона чітко врегульована нормативно-правовими актами різної юридичної вили, які забезпечують діяльність МВС загалом, а також Національної поліції зокрема; мета взаємодії полягає в ефективному забезпеченні поліції технікою, обладнанням, озброєнням, транспортними засобами, засобами зв'язку, форменим одягом, а також іншими спеціальними засобами, необхідними для здійснення нею своєї діяльності; відповідна спільна діяльність реалізується за заздалегідь визначеним планом, який може коригуватись з огляду на сучасні потреби та реалії; охоплює весь цикл забезпечення: від виявлення потреб до поставки, обліку, експлуатації та списання матеріальних ресурсів; для такої взаємодії характерною є інституційна підпорядкованість НПУ Міністерству внутрішніх справ, адже у відповідних правовідносин МВС є замовником і координатором, а поліція – безпосереднім користувачем і виконавцем; передбачає обмін даними, звітністю, а також здійснення внутрішнього та зовнішнього контролю.

Акцентовано увагу на тому, що порядок взаємодії Національної поліції з МВС щодо матеріально-технічного забезпечення становить сукупність визначених нормами чинного законодавства послідовність дій організаційного, управлінського, економічного характеру тощо, які мають здійснити вказані суб'єкти задля забезпечення поліції всіма необхідними ресурсами. Вказаний порядок передбачає такі послідовні етапи:

1) визначення потреб поліції в матеріально-технічних засобах, у процесі якого органи та підрозділи НПУ подають заявки на необхідне озброєння, техніку, форму, обладнання тощо; 2) планування забезпечення. МВС аналізує подані потреби, формує зведені плани та проекти державного замовлення, визначає обсяги фінансування, джерела та строки постачання; 3) здійснення всіх необхідних закупівель згідно з чинним законодавством, зокрема відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі»; 4) приймання, розподіл, облік і передача майна до «кінцевого» споживача; 5) взаємний контроль і звітність. У межах цього етапу сторони взаємодії здійснюють спільний моніторинг та перевірку використання і збереження ресурсів, на основі чого приймають відповідні нормативні акти. Останній, факультативний, етап передбачає коригування заходів матеріально-технічного забезпечення в разі зміни потреб або ж виникнення надзвичайних ситуацій і подій.

Зазначено, що визначення потреб поліції в матеріально-технічних засобах – це процес виявлення, аналізу й обґрунтування необхідного обсягу ресурсів, які забезпечують ефективне виконання завдань, покладених на Національну поліцію України. Цей процес передбачає оцінку наявних ресурсів, урахування поточних і перспективних загроз безпеці, а також відповідність технічних засобів сучасним стандартам і технологіям. Крім того, саме на цьому етапі визначають, наскільки наявні ресурси дозволяють підтримувати належний рівень оперативного реагування, проведення слідчих дій, патрулювання, охорони громадського порядку й інших функцій поліції. Слід зауважити, що процес оцінки потреб Національної поліції в матеріально-технічному забезпеченні має постійний і водночас динамічний характер, адже залежить від багатьох чинників: соціальної та економічної стабільності; криміногенної ситуації, геополітичної стабільності; технологічного прогресу тощо.

Підкреслено, що планування є важливим етапом взаємодії Національної поліції з Міністерством внутрішніх справ у сфері матеріально-технічного забезпечення. Саме на цьому етапі узгоджуються потреби поліції з можливостями та пріоритетами державної політики у сфері безпеки. Планування передбачає оцінку майбутніх викликів, а також подальше прогнозування необхідного рівня ресурсів та формування конкретних пропозицій щодо їх обсягів і напрямів використання. У процесі взаємодії з МВС поліція подає обґрунтовані дані щодо необхідного оснащення, техніки, засобів зв'язку, озброєння, спеціального транспорту тощо з урахуванням оперативної обстановки, змін у законодавстві, стратегічних документів і планів розвитку. Водночас МВС здійснює координацію та пріоритизацію запитів, погодження фінансових і логістичних можливостей, а також інтеграцію потреб поліції в загальнодержавні програми. Таким чином, планування є не лише адміністративною процедурою, а стратегічним інструментом, що забезпечує раціональне та цільове використання ресурсів для досягнення максимальної ефективності у виконанні функцій поліції.

Зазначено, що взаємний контроль як етап взаємодії Національної поліції з МВС України у сфері матеріально-технічного забезпечення є важливим елементом забезпечення прозорості, ефективності та відповідності спільних дій обох структур. У цьому контексті взаємний контроль передбачає не лише перевірку фактичного стану постачання, зберігання та використання матеріальних ресурсів, а й узгодження управлінських рішень, що впливають на забезпечення потреб поліції в техніці, обладнанні, спорядженні та інших матеріальних засобах. Він реалізується як у формі регулярного звітування й моніторингу, так і шляхом службових перевірок, аудитів. Такий контроль дозволяє виявляти неефективність, недоліки або зловживання в системі МТЗ, а також сприяє оперативному усуненню порушень і вдосконаленню процедур.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

3.1. Правові та організаційні заходи вдосконалення матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану

Правозастосовна практика засвідчує, що в умовах воєнного стану в питанні матеріально-технічного забезпечення Національної поліції існує низка проблем, які потребують розв'язання. Причому вказані проблеми мають як нормативно-правовий, так й організаційний характер. Проведений у попередніх підрозділах дисертаційного дослідження аналіз дає змогу стверджувати, що окрім очевидних проблем, пов'язаних із браком коштів, зумовлених значними витратами на оборону, на сьогодні проблемними питаннями матеріально-технічного забезпечення Національної поліції є такі:

- значна залежність від імпорту обладнання;
- ускладнення логістики, що обумовлено відсутністю авіаперевезень всередині країни, а також блокуванням окремих важливих логістичних вузлів;
- збільшення кількості матеріально-технічних втрат поліції через масштабні обстріли й окупацію територій;
- недосконалість системи планування та обліку матеріальних ресурсів;
- нерівномірний розподіл ресурсів між підрозділами Національної поліції, особливо на прифронтових територіях, та тих, що знаходяться в глибокому тилу;

- відтік кваліфікованих спеціалістів (інтендантів, логістів) до інших силових структур;
- високий рівень корупційних ризиків; неефективне використання наявних ресурсів;
- відсутність належного контролю за реальним станом техніки та її використанням.

Варто зазначити, що на законодавчому рівні питання матеріально-технічного забезпечення поліції розглядались поверхнево. Наприклад, у Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року цілями було створення безпечного середовища розвитку вільного суспільства, забезпечення високої ефективності діяльності органів системи МВС, зміцнення суспільної довіри до неї з урахуванням визначальної ролі громадянина в розбудові України як безпечної європейської держави [191]. Джерелами фінансування реалізації Стратегії автор визначає: кошти державного бюджету, виділені відповідним органам виконавчої влади, задіяним у реалізації Стратегії; міжнародна технічна допомога, а також інші джерела, не заборонені законодавством [191]. Таким чином, на сьогодні на нормативно-правовому рівні відсутнє комплексне бачення щодо того, як слід розв'язувати проблеми, пов'язані з покращенням матеріально-технічного забезпечення Національної поліції. Кращою ситуація є на науковому рівні.

Так, В. В. Гаркуша в контексті реформування діяльності МВС щодо матеріально-технічного забезпечення його підрозділів пропонує: провести аудит фінансової сфери Міністерства з метою виявлення системних проблем для вдосконалення формування бюджету МВС та захисту прав персоналу; оптимізувати видатки МВС за рахунок скорочення апарату управління та бюрократичних процедур. Досягнути цього можна шляхом запровадження сучасних інформаційно-комунікаційних систем адміністрування; забезпечення дієвого планування та відомчого контролю у сфері фінансового

забезпечення та матеріально-технічного постачання, що полягає в обґрунтованих заходах щодо визначення матеріально-технічних потреб підрозділів Національної поліції та реалізації їх відповідно до чинного законодавства, а також перевірки уповноваженими на те органів законності фінансової діяльності Національної поліції [41].

Так, А. Г. Гончар у своєму дисертаційному дослідженні визначає дві групи завдань, які сприятимуть підвищенню ефективності фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України. До першої групи належать завдання, пов'язані з нормативно-правовим удосконаленням цієї сфери. Зокрема, ідеться про виявлення недоліків і невідповідностей у чинних законодавчих, нормативно-правових та інструктивних документах, що регламентують фінансування і матеріально-технічне забезпечення поліції; встановлення внутрішніх суперечностей між окремими положеннями зазначених актів; усунення неоднозначностей у тлумаченні нормативних норм, забезпечення їх чіткого й однозначного розуміння; уточнення й упорядкування термінології, включно зі синонімами та омонімами, у відповідній сфері; визначення класифікаційних ознак для їх використання у формулюваннях термінів і понять; уніфікація структури назв, визначень і їх характеристик; аналіз міжнародного досвіду у сфері фінансування й матеріально-технічного забезпечення правоохоронних органів із метою його адаптації до вітчизняних умов; підготовка пропозицій щодо формування сучасної нормативної бази для адміністративно-правового регулювання, включаючи розробку зразків документів та впровадження електронних систем [44]. Друга група завдань, на переконання А. Г. Гончара, стосується забезпечення інтересів усіх учасників процесу фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції. До неї входять: надання зацікавленим сторонам повної й актуальної інформації про потреби у фінансуванні та забезпеченні; роз'яснення можливостей і повноважень, які надаються учасникам відповідних процесів; систематизація та передача

даних щодо потреб у ресурсах і засобах; розроблення дієвого механізму, який дозволяє враховувати інтереси всіх суб'єктів фінансування та матеріального забезпечення; створення стандартизованих вихідних матеріалів для укладення навчально-методичних посібників з питань фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України [44].

М. В. Кочеров, опрацьовуючи шляхи вдосконалення фінансування діяльності органів Національної поліції, дійшов до цілком слушного висновку про те, що сучасні соціально-політичні та економічні умови в Україні постійно впливають на систему фінансового й матеріально-технічного забезпечення Національної поліції, вносячи зміни як у її повсякденну діяльність, так і в процес реалізації реформ. У зв'язку з цим поліція змушена безперервно адаптуватися до динаміки суспільних змін і реформаторських процесів, щоб ефективно виконувати свої функції. Тому система її фінансування та матеріально-технічного забезпечення потребує постійного вдосконалення, з урахуванням актуального політичного, економічного й соціального контексту. Підтримка такої системи можлива за умови: по-перше, ефективного планування та раціонального використання бюджетних і дозволених законодавством джерел фінансування; по-друге, наявності дієвого внутрішнього фінансового контролю, побудованого на сучасних підходах, зокрема програмно-цільовому бюджетуванні; по-третє, впровадження науково обґрунтованих методів планування, розподілу й використання як централізованих, так і децентралізованих фінансових ресурсів, а також коштів, отриманих від міжнародних донорів [95]. Автор також зазначив, що серед найефективніших форм підвищення фінансового й матеріально-технічного забезпечення реформ поліції потрібно назвати: покращення централізованого постачання окремих видів техніки й обладнання; проведення модернізації технічного оснащення Національної поліції; суттєве покращення адресного фінансування та постачання техніки й ресурсів окремих напрямів діяльності поліції з врахуванням стану

оперативної обстановки; поширення фінансування окремих напрямів діяльності поліції коштом місцевих бюджетів [95].

Наведені вище позиції підтверджують факт наявності низки проблем у сфері матеріально-технічного забезпечення Національної поліції. Зауважимо, що намагаючись вирішити останні вчені переважно наводять низку цікавих пропозицій, однак у переважній більшості випадків вони мають здебільшого узагальнений, теоретичний характер. Таким чином, на нашу думку, першочерговим кроком має бути розробка Концепції реформування системи Міністерства внутрішніх справ України. Важливо прийняти саме концептуальний нормативно-правовий акт, адже концепція – це спосіб осмислення та інтерпретації явищ або процесів, який виступає як система аргументів на користь певної ідеї, сукупність поглядів на конкретну проблему, наукова доктрина чи теоретичний підхід [64, с. 342]. У формі документа концепція створюється державними інституціями для визначення базових принципів, напрямів і пріоритетів реалізації політики в певній сфері. Вона також містить перелік конкретних заходів, спрямованих на подолання визначених проблем [64, с. 342].

Концепція, як цілком слушно зазначає Н. А. Железняк, повинна охоплювати низку ключових елементів, що разом формують її зміст. Зокрема, йдеться про формування теоретико-методологічного підґрунтя, адекватне відображення актуальних суспільних потреб, визначення стратегічних пріоритетів, напрямів розвитку та першочергових завдань. Важливим є також чітке формулювання як поточних, так і довгострокових цілей, ідентифікація суб'єктів і об'єктів впливу, удосконалення законодавчого процесу з акцентом на його якість, наукову та соціальну обґрунтованість. Крім того, Концепція має передбачати своєчасне й комплексне правове забезпечення реформ, зміцнення гарантій захисту прав людини, створення єдиного політико-правового простору та усунення суперечностей у нормативно-правовій базі. Особлива увага приділяється

модернізації форм і механізмів реалізації правової політики, напрацюванню рекомендацій для її оптимізації та підвищення ефективності, а також поступовій демократизації політико-правових процесів і подоланню конфліктів між різними гілками влади [67].

Таким чином, Концепція реформування системи Міністерства внутрішніх справ України має стати ключовим нормативним документом, метою якого є комплексне вдосконалення функціонування правоохоронного сектору нашої держави. У контексті представленої в роботі проблематики зауважено, що окремим напрямом вказаного нормативного документа має бути вдосконалення матеріально-технічного забезпечення правоохоронного сектору, що своєю чергою повинно передбачати створення сучасної, ефективної та стійкої до зовнішніх і внутрішніх викликів інфраструктури. У вказаному напрямі, як вбачається, доцільно: забезпечити модернізацію всієї логістичної та технічної бази, необхідної для належного функціонування поліції, ДСНС, Нацгвардії, прикордонників та інших служб, що входять до складу МВ; створити умови не просто для оновлення застарілих зразків техніки чи екіпірування, а й побудувати системний перехід до нових стандартів забезпечення, що відповідають умовам війни, технологічного розвитку та євроатлантичних вимог та стандартів. Як вбачається, особлива увага має бути приділена індивідуальному забезпеченню правоохоронців – від сертифікованої форми і захисного спорядження до планшетів, засобів фіксації правопорушень і портативних комунікаційних пристроїв. Зазначене пояснюється тим, що в умовах сучасних загроз необхідно забезпечити високий ступінь мобільності та автономності кожного підрозділу, що передбачає створення резервних систем живлення, запасів ресурсів, мобільних логістичних ланок.

Поряд із вказаним вище документом доцільно прийняти Стратегію реформування Національної поліції України. Стратегія визначить виважений підхід до розв'язання критично важливих і складних (стратегічних) проблем;

модель програмування діяльності для досягнення встановлених цілей. Стратегія обов'язково визначає пріоритети (першочергові для реалізації напрями, цілі, проблеми), які дають корисну основу для розподілу обмежених ресурсів [64, с. 679]. Таким чином, метою зазначеної вище Стратегії має бути побудова ефективної, прозорої, підзвітної та орієнтованої на потреби громадян поліцейської служби, яка здатна забезпечити публічну безпеку, захист прав і свобод людини, протидію злочинності та підтримку правопорядку в умовах як мирного часу, так і в умовах воєнного стану. Ключовими завданнями та напрямками цього стратегічного документа мають бути такі:

- забезпечити підвищення рівня довіри населення до поліції;
- удосконалити систему професійної підготовки поліцейських, які будуть здатні на високому рівні якісно та ефективно виконувати покладені на них завдання;
- переглянути організаційну структуру поліції з урахуванням територіальних змін, які відбулись у зв'язку з повномасштабною військовою агресією;
- створити умови для розвитку матеріально-технічної бази та цифрової інфраструктури, включаючи системи аналітики, відеоспостереження, електронного документообігу та інтегрованих баз даних;
- запровадити систему оцінки ефективності діяльності поліції, орієнтованої на результати, а не на кількісні показники;
- посилити співпрацю з громадськими організаціями та місцевими громадами, зокрема через механізми community policing, які є популярними в провідних країнах світу, зокрема Америці;
- забезпечити всі необхідні умови для протидії корупції в структурі поліції, підвищення рівня внутрішнього контролю, прозорості адміністративних процедур тощо.

Наступним важливим кроком є посилення контролю за цільовим використанням матеріально-технічних ресурсів, наданих у розпорядження Національної поліції. С. В. Васюк підкреслює, що контроль як один з напрямів функції організаційно-аналітичного забезпечення є ефективним способом здійснення реального виконання управлінських рішень. Основне його призначення полягає не лише у тому, щоб виявити недоліки в процесі службової діяльності органів і підрозділів поліції, а у випадку необхідності допомогти розробити та впровадити конкретні заходи щодо покращення результатів роботи, надати методичну допомогу у формуванні та ухваленні управлінських рішень. Проте кінцеві результати організаційно-аналітичної роботи залежать від певних факторів: 1) якості вихідної інформації; 2) кваліфікації виконавця аналітика; 3) раціональності засобів та способів, які використовуються для аналізу та особливостей конкретного завдання, яке вирішує виконавець; 4) здібностей керівника, який приймає рішення, сприйняти кінцеві результати аналізу та його готовність використовувати ці результати під час прийняття управлінського рішення [26, с. 148–151].

В умовах правового режиму воєнного стану вдосконалення контролю за матеріально-технічним забезпеченням Національної поліції України має бути пріоритетом, оскільки йдеться не лише про ефективне використання ресурсів, а й фактично про гарантування обороноздатності країни, безпеки громадян і стійкості правоохоронної системи. Контроль у таких умовах має поєднувати гнучкість реагування на загрози з високим рівнем підзвітності й антикорупційного захисту. У межах удосконалення відповідного контролю необхідно: *по-перше*, забезпечити подальше впровадження єдиної електронної системи обліку та моніторингу матеріально-технічних ресурсів у режимі реального часу, що в результаті забезпечить прозорість всіх етапів їх формування, розподілу, списання тощо; *по-друге*, посилити внутрішній і зовнішній контроль шляхом створення спеціалізованих аналітичних підрозділів; *по-третє*, ввести чіткі механізми реагування на виявлені

порушення, пов'язані з використанням відповідних ресурсів; по-четверте, посилити громадський контроль за діяльністю поліції, але лише за тим напрямками, де це не шкодить оперативній безпеці.

Наступним, кроком, який тісно пов'язано із вказаним вище, є вдосконалення бухгалтерського обліку. Вказане питання регулюється Положенням про організацію бухгалтерського обліку і звітності в апараті МВС, центральних органах виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, бюджетних установах, що належать до сфери управління МВС. У документі зазначено, що бухгалтерський облік повинен забезпечувати: 1) дотримання принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності; 2) взаємозв'язок даних синтетичного й аналітичного обліку; 3) хронологічне та систематичне відображення всіх операцій про виконання кошторисів у регістрах бухгалтерського обліку на підставі первинних документів та можливість відображення їх в агрегованому вигляді у звітності з метою аналізу та управління; 4) відображення детальної інформації про кожну операцію та параметри операцій для складання внутрішніх звітів з метою аналізу та контролю; 5) накопичення і систематизацію даних обліку в розрізі показників, необхідних для складання звітності [181]. Фінансова та бюджетна звітність про виконання кошторисів складається відповідно до вимог законодавства на основі даних бухгалтерського обліку. Форми фінансової та бюджетної звітності устанавлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної фінансової і бюджетної політики. Зміни даних фінансової та бюджетної звітності внаслідок допущених помилок, що належать як до поточного, так і до минулих бюджетних періодів, проводяться в тому звітному періоді, у якому були виявлені помилки. На основі даних управлінського обліку складається звітність про стан та результати діяльності устанав, яка використовується керівниками устанав для планування та здійснення контролю за використанням фінансових і

матеріальних ресурсів, та вдосконалення бухгалтерського обліку. Порядок складання та подання звітності на основі даних управлінського обліку встановлюються МВС відповідно до законодавства [181].

Загальними кроками щодо вдосконалення бухгалтерського обліку в Національній поліції в умовах правового режиму воєнного стану мають бути:

- 1) встановлення гнучких процедур документування, особливо в частині евакуації, пошкодження або втрати майна внаслідок бойових дій;
- 2) запровадження спеціальних облікових режимів для підрозділів, які діють у прифронтових або деокупованих районах;
- 3) обов'язкова ідентифікація джерел фінансування та майна: бюджетне, гуманітарне, оперативне – з відповідним розмежуванням в обліку;
- 4) підготовка персоналу до роботи в надзвичайних умовах – евакуація, відновлення даних, робота з пошкодженими обліковими системами.

Ще одним важливим кроком має бути поліпшення державно-приватного партнерства в досліджуваний сфері, що дозволить суттєво зекономити ресурси поліції в процесі здійснення своєї діяльності, а отже, позитивно вплине на матеріально-технічне забезпечення цього центрального органу виконавчої влади. У даному контексті дуже важливо налагодити співпрацю між державним та приватним секторами. Це особливо актуально у мегаполісах з високою щільністю фахівців з безпеки. Поліцейські цінують роль, яку відіграють співробітники служби безпеки, оскільки вони є додатковим спостерігачем на вулиці, який може ділитися спостереженнями та відстежувати тенденції. Поліція може спілкуватися з працівниками приватної безпеки щодо можливих загроз у цьому районі та надавати їм фотографії розшукуваних осіб. Спілкування та співпраця між громадянами, приватними охоронними організаціями та правоохоронними органами мають вирішальне значення. Наші міста вистояли та процвітали перед обличчям тероризму, але не можуть дозволити собі втрачати пильність. Розуміючи, що державний та приватний сектори, працюючи разом, сильніші, ніж кожен з

них окремо, партнерство є основою захисту від злочинності та тероризму. Крім того, приватні охоронні агентства можуть доповнювати та підтримувати державні, окружні й муніципальні поліцейські органи, звільняючи їх від деяких службових викликів. Оскільки скорочення бюджету призводить до скорочення поліцейських сил, все більше приватних і державних підприємств звертаються до приватних охоронців за контрактом, щоб доповнити поліцейські агентства [251].

Відповідно до норм чинного законодавства, державно-приватне партнерство – співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що згідно із Законом України «Про управління об'єктами державної власності» здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національною академією наук України, національних галузевих академій наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства, які визначені на рівні Закону України «Про державно-приватне партнерство» [174]. В Україні державно-приватне партнерство в правоохоронному секторі не є розвиненим, втім воно використовується в окремих провідних державах світу.

Державно-приватне партнерство – це угода про співпрацю між правоохоронним органом та приватною організацією. Вона передбачає офіційну угоду, за якою обидві сторони погоджуються обмінюватися ресурсами, досвідом та обов'язками для досягнення спільних цілей, що вигідно для обох організацій та, що важливо, підвищує громадську безпеку. Таке партнерство є частиною стратегії громадської поліції. Однак вказане партнерство – це більш цілеспрямований і структурований підхід, спрямований на досягнення конкретних спільних цілей. Хоча громадська

поліція охоплює всю взаємодію між поліцією та громадою, включаючи неформальні стосунки, заходи щодо залучення громади та інформаційно-просвітницькі ініціативи, державно-приватне партнерство – це більш формалізовані угоди між відділом поліції та конкретними приватними організаціями, що передбачають чіткий обмін ресурсами, досвідом та обов'язками [249]. Державно-приватне партнерство передбачає визначення спільних цілей, визначення ролей та обов'язків, встановлення очікувань і формалізацію угоди. Обидві сторони повинні погодитися щодо спільної мети, яка відповідає інтересам як правоохоронного органу, так і приватної організації. Вони мають чітко визначити, який внесок робитиме кожна сторона, включаючи ресурси, досвід і дії. Важливо встановити чіткі очікування для обох сторін, включаючи внесок кожної сторони та обмеження. Зрештою державно-приватне партнерство передбачає офіційну угоду, яка окреслює умови партнерства, обов'язки, очікування та будь-які потенційні питання відповідальності [249].

Отже, американський досвід засвідчує, що державно-приватні партнерства є стратегічним механізмом для посилення можливостей правоохоронних органів шляхом використання досвіду, інновацій і фінансових ресурсів приватного сектору. Ці партнерства можуть сприяти розгортанню передових систем спостереження, моделей прогнозування злочинності на основі даних та інструментів розслідування на базі штучного інтелекту, які в іншому випадку залишалися б недоступними через бюрократичну інерцію та бюджетні обмеження. Злиття технологій, фінансів та правоохоронних органів стало вкрай необхідними для боротьби із сучасними кримінальними загрозами, включаючи тероризм, кіберзлочинність, фінансове шахрайство, міжпровінційну та транснаціональну організовану злочинність. Залучення приватного сектору може забезпечити доступ до найсучасніших рішень, таких як аналіз даних у режимі реального часу, програмне забезпечення для розпізнавання облич та

алгоритми прогнозування поліції, що значно доповнює традиційні методології розслідування та правоохоронних органів [250].

Таким чином, стратегічно структуроване державно-приватне партнерство може трансформувати сучасну поліцейську діяльність шляхом інтеграції передових технологічних рішень, забезпечити оптимізацію розподілу ресурсів та сприяти підвищенню рівня довіри до поліції. Однак ці партнерства вимагають суворих регуляторних баз для зменшення таких ризиків, як порушення конфіденційності даних, надмірна комерціалізація функцій правоохоронних органів та етичні дилеми, пов'язані з впливом приватного сектору на пріоритети громадської безпеки. Таким чином, ефективність державно-приватного партнерства в поліцейській діяльності залежить від збалансованого підходу, який максимізує технологічні та фінансові вигоди, одночасно захищаючи громадянські свободи та операційну доброчесність [250].

Останнім аспектом, якому ми приділимо увагу в контексті представленої в роботі проблематики, є розв'язання проблеми корупції в органах поліції, зокрема в частині розподілу та використання матеріально-технічних ресурсів. Корупція продовжує залишатися на другому місці серед основних проблем в Україні після збройної агресії росії. У цьому за підсумками 2024 року переконані 79,4 % громадян і 76 % представників бізнесу. Водночас попри те, що 9 з 10 українців вважають корупцію поширеною проблемою, частка тих, хто реально стикався з корупційними виявами за минулий рік, склала 18,7 % громадян і 23,2 % представників бізнесу [222]. 35 балів зі 100 можливих отримала Україна в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) за 2024 рік. У новому дослідженні Transparency International наша країна посідає 105 місце з-поміж 180 країн. після відчутного приросту на три бали у 2023 році вже в 2024-му Україна дещо втратила позиції в антикорупційній боротьбі. Основними ж драйверами змін залишаються реформи, спрямовані на

євроінтеграцію і виконання міжнародних зобов'язань. Утім цьогорічні результати сигналізують про формальний підхід до виконання багатьох реформ або ж свідоме пробуксовування в їх реалізації. Тож втрата балів у 2024 році вказує на те, що орієнтації суто на програмне виконання взятих Україною зобов'язань недостатньо, а реалізація розпочатих реформ відбувається не так якісно, як планувалося [5].

Аналізуючи наукову літературу та правозастосовну практику, Д. В. Швець вказує, що метою запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції України є: стимулювання посадових осіб Національної поліції до правомірної поведінки щодо виконання завдань і функцій, які покладені на них; перешкоджання вступу їх у корупційні відносини та припинення таких відносин; недопущення провокацій протиправних дій з боку осіб, які не є посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави; формування іміджу органів Національної поліції як державної інституції, що підтримує національну ідею подолання цього негативного явища та робить відповідні шляхи для її реалізації; створення правових та організаційних засад запобігання корупції в органах Національної поліції; розроблення превентивних антикорупційних механізмів, правил щодо усунення наслідків корупційних проявів [207; 236].

Водночас В. В. Серeda та З. Р. Кісіль вказують, що «позитивна консеквенція запобігання корупції в Національній поліції України буде досягнута завдяки дотриманню таких умов, зокрема: 1) антикорупційні учини з-поміж працівників Національної поліції України повинні мати системний кшталт та втілюватися комплексно, перманентно, не обмежуючись лишень одноразовими безсистемними програмами запобігання їм, та в державі зокрема; 2) особливі зусилля щодо запобігання корупції поміж працівників поліції доцільно спрямовувати власне на дослідження засновків утворення корупційних проявів та їхнього запобігання, поспіль із маніфестацією та притягненням до юридичної відповідальності осіб, які є

винними у вчиненні позиціонованих дій; 3) необхідно осмислити квестію наявного попиту та оферти корупційних сервісів в учинках співробітників правоохоронних органів, вектори, де власне вони найчастіше проявляються, та акумулювати першорядні зусилля стосовно їх викорінення власне у тих місцях, які вже є ураженими позиціонованим феноменом, а zarazом запобігання власне там, де згадана можливість існує; 4) здійснювати аналіз інноваційного досвіду зарубіжних країн, задля потенції та доцільності його використання в консолідації власне з українським менталітетом та існуючими реаліями сьогодення» [197].

О. Хань слушно акцентує увагу на системності заходів попередження та протидії корупції в поліції, адже лише їх комплексне впровадження дасть позитивний ефект. Першим етапом тут повинна стати визнання самою поліцією існуючої проблеми на рівні кожного окремого підрозділу. Радянські традиції в поліції щодо замовчування чи приховування керівниками підрозділів випадків корупції перед вищим керівництвом та суспільством мають на меті сформувати виключно позитивний образ свого підрозділу, де корупції не може бути апріорі. Така психологія керівництва завідомо блокує реалізацію боротьби з корупцією та призводять до того, що корупціонер у кращому випадку втратить свою посаду та не понесе реального кримінального покарання. З іншого боку такі дії є сигналом для інших, що корупція є допустимою, оскільки є шанс уникнути реальної відповідальності. Таким чином, політична воля керівництва поліції на подолання корупції – перший необхідний крок. Другим важливим кроком слід вважати ефективний та прозорий відбір кадрів на службу в поліцію: із застосуванням тестувань, поліграфа, детального дослідження минулого кандидата. Третій крок – встановлення гідних умов праці (матеріально-технічне забезпечення підрозділів), рівня заробітної плати вище середньої по країні та соціального забезпечення. Четвертий крок – запуск механізму невідворотності покарання за корупцію. Ці кроки повинні стати основою подолання корупції в поліції,

без їх реалізації всі інші заходи (як то освіта, пропаганда, ротації, декларування тощо) будуть мати лише косметичний характер [230].

Таким чином, саме наведені вище кроки дозволять якісно покращити правові й організаційні аспекти матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. Їх запровадження має здійснюватись комплексно, що своєю чергою дозволить якісно покращити діяльність Національної поліції України як ключового правоохоронного органу країни.

3.2. Критерії ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану

Матеріально-технічне забезпечення поліції, з огляду на його специфіку, важливість, а також значні витрати, потребує здійснення оцінки його ефективності, що, з огляду на правовий режим воєнного стану, має надзвичайне практичне значення. У воєнний час потреби поліції значно зростають, оскільки її функції виходять за межі забезпечення звичайного правопорядку і включають підтримку громадської безпеки в умовах надзвичайної загрози, участь у контрдиверсійних заходах, охорону стратегічних об'єктів, евакуацію населення, а також взаємодію з військовими структурами.

Основою слова ефективність є категорія «ефект». Так, О. А. Гупало наголошує, що ефект – це абсолютний показник результату будь-якої дії чи діяльності. Він може бути як позитивним, так і негативним. Натомість ефективність – це відносний показник результативності, що може бути лише позитивною величиною [51]. У найбільш загальному значенні, пише Н. Подольчак, ефективність – це явище, яке характеризує оптимальність цілеспрямованої дії, способу, механізму реалізації або стану суб'єкту за

наявності альтернатив. Вона виявляється через різницю (відмінність): між метою та отриманими результатами, враховуючи затрачені ресурси, встановлені цілі, обставини зовнішнього середовища та часові межі [163, с. 205].

Л. Л. Приходченко у своєму дисертаційному дослідженні вказує, що між категоріями «ефект» та «ефективність» є суттєва відмінність, яка полягає в тому, що ефект є відображенням результатів діяльності, тобто такого стану, до якого прагнуть управлінські об'єкти. Ці поняття досить часто сприймають як тотожні, і в такому випадку діяльність щодо побудови конкретної управлінської системи отримує в науці назву «управління за результатами». Причому діяльність спрямована на кількісний приріст результативних показників, хоча насправді йдеться про зміну якісних характеристик (вони мають кількісний вияв у цілях) [172, с. 60]. Далі автор цілком справедливо наголошує, що ефективність, на відміну від ефекту, враховує не лише результат діяльності (прогнозований, запланований, досягнутий, бажаний), а й розглядає умови, за яких його було досягнуто. Ефективність визначається співвідношенням результату (ефекту) і витрат, що обумовлюють отримання цього результату. Ефективність є порівняльною оцінкою результатів, адже відображає не лише здатність до забезпечення економічного приросту, а й здатність стимулювати прогресивні структурно-якісні зміни. Ефект становить один з компонентів, які співвідносяться між собою в процесі виконання завдань з удосконалення, оптимізації [172, с. 60]. Таким чином, ефект – це результат, наслідок певної дії або процесу. Він може бути як позитивним, так і негативним, очікуваним або несподіваним, і свідчить про те, що якась дія викликала зміни в тій чи іншій системі, об'єкті чи ситуації. Водночас ефективність визначає ступінь досягнення бажаного ефекту за допомогою певних засобів або ресурсів. Вона демонструє співвідношення між отриманим результатом і витраченими на нього зусиллями, ресурсами чи часом. Ефект є результатом, а ефективність – це характеристика цього

результату з точки зору раціональності або доцільності витрат, необхідних для його досягнення.

Т. С. Морщенок та О. М. Біляк переконливо доводять, що ефективність є багатоаспектним і складним економічним поняттям, яким вважають: по-перше, результативність діяльності (процесу, проекту, реалізації заходів), що характеризується відношенням отриманого економічного ефекту до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату; по-друге, комплексну оцінку результатів використання всіх видів ресурсів; по-третє, міру досягнення поставлених цілей [134].

Ефективність діяльності підприємства, як зазначає В. Кравченко, – це комплексна характеристика, що відображає співвідношення між результатами діяльності та витратами або ресурсами, залученими для досягнення відповідного результату, та визначає перспективи функціонування та розвитку суб'єкта господарювання в довгостроковому періоді. Ефективність є комплексною характеристикою, а отже, має низку притаманних їй ознак. До ключових ознак цієї категорії автор зараховує [98]: 1) комплексний характер – ефективність діяльності підприємства охоплює всі сфери та напрями його функціонування, відтак, не може бути визначена одним показником; 2) відносний (порівняльний) характер – зміст ефективності як економічної категорії передбачає не вимірювання абсолютного результату діяльності, а його співставлення з витратами, понесеними на досягнення такого результату, або з необхідними для його досягнення ресурсами; 3) залежність від чинників як зовнішнього, так і внутрішнього середовища – ефективність характеризує діяльність підприємства загалом, а отже, знаходиться під впливом тих чинників, що визначають умови функціонування суб'єкта господарювання; 4) ефективність є одним з ключових критеріїв для оцінки управлінської діяльності, адже відображає якість та раціональність управлінських рішень. Крім того, ефективність є одним з найбільш вагомих чинників впливу на

інвестиційну привабливість підприємства, що також дає оцінку управлінської діяльності [98].

Л. Л. Приходченко констатує важливість розрізнення між загальною (абсолютною) та порівняльною (відносною) ефективністю. Загальна ефективність використовується для оцінювання загальнооекономічних результатів на макро- та мікрорівнях упродовж певного періоду, а також для аналізу динаміки ефективності в регіональному розрізі. Водночас порівняльну ефективність застосовують під час ухвалення управлінських рішень, коли необхідно обрати найкращий з альтернативних варіантів шляхом порівняння відповідних показників [172, с. 59]. Крім того, вчена звертає увагу на зв'язок ефективності з використаними ресурсами, отриманим продуктом, поставленими цілями, а також з досягнутим ефектом. Причому ефект виявляється не лише в процесі виробництва чи надання послуги, а й під час їхнього споживання. Важливо й те, що цей ефект може виникати не одразу, а мати як прямий, так і опосередкований (побічний) характер. У підсумку дослідниця зазначає, що суть поняття «ефективність» полягає в здатності забезпечити досягнення очікуваних результатів. Інакше кажучи, ефективною вважається саме та діяльність або процес, які спрямовані на чітко визначену мету й здатні дати максимальний результат відповідно до поставлених цілей [172, с. 59–60].

Ефективність, на переконання А. О. Демченка та О. І. Момот, слугує індикатором розвитку, а також його найважливішим стимулом. Як наукова категорія, пишуть автори, ефективність має два аспекти – якісний та кількісний. Перший відображає її логічний, теоретичний зміст, тобто сутність категорії. Кількісний аспект розкриває дію закону економії часу під час досягнення цілей суспільного виробництва в процесі всього відтворювального процесу і на окремих його фазах у масштабі всього народного господарства, окремих його регіонів, галузей, господарських суб'єктів. Тобто на всіх історичних етапах розвитку людського суспільства

воно має економно витрачати власні сили, досягаючи розширення випуску продукції за мінімальних витрат засобів. Це і є об'єктивно існуючий критерій економічної ефективності на всіх щаблях розвитку суспільства [52, с. 208].

З огляду на зазначене вище, ефективність матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах режиму воєнного стану характеризує ступінь відповідності обсягів, якості, своєчасності та безперервності надання матеріально-технічних ресурсів і засобів (озброєння, транспорту, засобів зв'язку, спорядження, паливно-мастильних матеріалів тощо) фактичним потребам органів і підрозділів Нацполіції для виконання ними завдань (визначених законодавством України) під час здійснення своєї поточної діяльності, зокрема в умовах правового режиму воєнного стану, з урахуванням принципів верховенства права, законності, оперативності, безпеки, раціонального використання ресурсів, міжвідомчої координації тощо.

До характерних особливостей цієї категорії найбільш доцільно зарахувати такі:

- динамічність і непередбачуваність потреб, адже в умовах війни запити в різних видах, кількості та якості матеріально-технічних засобів можуть змінюватися залежно від безпекової ситуації;

- значна обмеженість ресурсів, адже внутрішнє виробництво значно скоротилось, що обумовило необхідність збільшення зовнішнього імпорту;

- орієнтація матеріально-технічного забезпечення на кризові умови, адже воно здійснюється в умовах нестабільного безпекового середовища, ризиків обстрілів, обмеженого доступу до логістичних шляхів;

- зростання пріоритету мобільності, адже в умовах війни необхідним є швидке реагування на зміну оперативної обстановки, переоснащення та переміщення ресурсів;

- необхідність тісної взаємодії з іншими силовими структурами, військовими формуваннями та органами місцевого самоврядування;

- потреба в забезпеченні «ідеального» балансу між витратами та результативністю в умовах ресурсного дефіциту;

- вимога до збереження безперервності, адже від матеріально-технічного забезпечення залежить не лише стан громадської безпеки, а й державна безпека загалом.

Для того, щоб встановити, чи є матеріально-технічне забезпечення Національної поліції ефективним, необхідно здійснити його оцінювання. В «Енциклопедичному словнику з державного управління» оцінювання визначено як систематичний процес порівняння діяльності та/чи результатів виконання програми або політики з цілями, завданнями, комплексом явних або неявно виражених стандартів з метою внесення необхідних адміністративних чи політичних змін. Причому оцінювання може бути зовнішнім та внутрішнім, кількісним та якісним, формувальним та підсумковим, бути орієнтованим на цілі, рішення, клієнта, практичне використання тощо. У системі органів публічної влади оцінювання є аналітичною діяльністю, спрямованою на збір, аналіз, тлумачення та передавання інформації про економічність, ефективність, результативність політики, програм, проєктів, які здійснюються з метою поліпшення соціальних умов. Для того щоб оцінювання можна було вважати коректним та корисним, воно має бути систематичним та об'єктивним, оскільки спрямоване оцінювання на заплановані, поточні або завершені управлінські впливи і стосується процесу визначення цінності або значущості діяльності, політики чи програми [64, с. 504].

Е. Ведунг переконливо стверджує, що оцінювання є процесом виявлення цінності, значущості й переваг певних явищ або предметів. Це спосіб розмежування між тим, що має цінність, і тим, що її не має, між корисним і зайвим. На його думку, оцінювання є ключовою аналітичною процедурою, яка супроводжує всі форми організованої інтелектуальної та практичної діяльності. Автор наголошує, що ця процедура пронизує як

теоретичні, так і прикладні аспекти різних сфер, зокрема державного управління. У цьому контексті він тлумачить оцінювання як ґрунтовний аналіз минулих дій органів влади, спрямований на виявлення їхньої цінності, ефективності та наслідків, що є важливими для формування майбутніх рішень і дій [28, с. 20].

Таким чином, оцінювання ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану становить систематичний процес збору, аналізу й інтерпретації інформації щодо ступеня відповідності обсягів, своєчасності, якості та доцільності надання матеріальних ресурсів, техніки й обладнання фактичним потребам підрозділів поліції в умовах підвищеної загрози з метою визначення результативності забезпечення, виявлення недоліків і прийняття обґрунтованих управлінських рішень для підвищення спроможності виконання службових завдань. І. Чорна зауважує, що мета оцінювання ефективного використання матеріально-технічних ресурсів полягає в одержанні найбільш інформативних ключових параметрів, які дають об'єктивну й точну оцінку наявності в підприємства різних видів матеріальних ресурсів з огляду забезпечення його конкурентоспроможності, уможлиблюють оцінку ефективності управлінських рішень щодо формування портфеля замовлень на матеріальні ресурси, виявлення резервів підвищення ефективності використання ресурсів, розробку заходів для їх мобілізації [233].

Оцінювання ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану має здійснюватись за певними критеріями. Так, І. С. Яковець вказує, що критерії – це ознаки, на підставі яких здійснюється оцінка, це засіб, її мірило. Критерії – сукупність не всіх ознак, властивих тим чи іншим предметам, а лише тих, які беруться для поділу, таких, що є його підставами [246]. О. Ю. Оболенський у своєму науковому дослідженні акцентує на тому, що критерій у загальновизнаному

значенні становить певну кількісну або якісну ознаку, на підставі якої здійснюється оцінювання будь-яких явищ, виявів функціонування матеріальних і нематеріальних суб'єктів, класифікація предметів матеріального та духовного світу. Це фактично «мірило», за яким виробляються ставлення і думка щодо доцільності й ефективності функціонування певного суб'єкта. Для систем управління критерій має визначати ефективність управління, тобто оцінювати вияви управління, завдяки аналізу яких можна визначати рівень і якість управління та надання послуг, його відповідність потребам суспільства. Саме врахування якості вирізняє критерії управління серед інших показників, що вимірюють лише кількісні показники відповідних ознак, виявів тощо. Загалом критерії пов'язані з поняттям ефективності, трансформують його в себе через певні уточнення та визначення, віддзеркалюють співвідношення між отриманими соціальними результатами та витратами на їх досягнення [146, с. 402–403].

В. П. Тронь визначає критерій як характеристику, на основі якої здійснюється оцінювання, класифікація чи встановлення певних параметрів; це своєрідна міра, за допомогою якої визначають якість, ефективність, функціонування, структуру або рівень явища. У сфері державного управління критерії є орієнтирами – цінностями чи стандартами, якими керуються під час ухвалення рішень або аргументації дій і поглядів. На думку автора, критерії повинні відповідати низці вимог: бути чутливими до змін між альтернативами (критичність), охоплювати всі ключові аспекти проблеми та забезпечувати комплексне бачення досягнення мети (повнота), мати можливість кількісного або якісного вимірювання з мінімальними витратами часу, ресурсів і зусиль (вимірність), а також бути практично корисними для прийняття рішень (дієвість), не ігноруючи політичні, соціальні чи етичні чинники, які можуть впливати на їхню доцільність. Також важливо враховувати масштаб або розмірність критерію. Водночас згаданий вище науковець наголошує, що універсального способу вибору критеріїв не існує –

він залежить від конкретної ситуації, мети оцінювання, доступності даних і рівня підготовки того, хто проводить аналіз [64, с. 357].

О. В. Литвин серед критеріїв оцінювання ефективності діяльності державних службовців виокремлює: компетентність; відповідність займаних посаді за результатами попередніх атестацій; законність дій державного службовця, зафіксована в підготовлених документах відповідно до вимог чинного законодавства, інших дій в межах посадових інструкцій, кількості оскаржених у суді дій і рішень державного службовця, чи державного органу, у якому він проходить службу та від імені якого він готував те чи інше рішення; оцінка з боку громадян, що перевіряється шляхом аналізу звернень громадян, відповідей на ці звернення, що здійснювалися безпосередньо державним службовцем, кількості повторних звернень за тими самими підставами, кількості скарг від громадян; кількість доручень, щодо яких службовцем був порушений термін їх виконання [107].

Таким чином, у юридичній літературі автори виокремлюють різні критерії оцінки ефективності будь-якої діяльності, проте, з огляду на специфіку піднятої у роботі проблематики, найбільш доцільним та логічним є підхід щодо поділу останніх на кількісні та якісні. Зокрема, кількісні критерії ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану – це конкретні, вимірювані показники, які дозволяють оцінити рівень готовності, функціональності, забезпечення та стійкості підрозділів поліції до виконання завдань у надзвичайних умовах. У режимі воєнного стану ці критерії набувають особливого значення, оскільки мають безпосередній вплив на оперативність, безпеку та стабільність діяльності поліції. Таким чином, до вказаних показників найбільш доцільно зарахувати такі:

- 1) рівень укомплектованості засобами індивідуального захисту, який характеризується відсотком поліцейських, які забезпечені бронежилетами, касками, медичними аптечками тощо;

2) кількість одиниць спецтехніки (броньовані авто, патрульні машини) на 100 поліцейських, адже автотранспорт є ключовим для мобільності, евакуації, доставки боєприпасів, швидкого реагування;

3) укомплектованість засобами зв'язку та управління (кількість працюючих радіостанцій, супутникових телефонів на 1 підрозділ);

4) рівень забезпеченості зброєю та боєприпасами;

5) рівень матеріального резерву (мобілізаційного запасу), наприклад: обсяг запасів палива, харчів, медикаментів, що вимірюється у днях автономної роботи;

6) швидкість логістичного реагування, що включає середній час доставки матеріальних ресурсів до місця призначення (год/добу);

7) коефіцієнт оновлення та модернізації обладнання. Так, наприклад, протягом 2024 року Національна поліція України отримала значну матеріально-технічну підтримку від міжнародних партнерів, зокрема: 13 автомобілів для мобільних груп поліції з протидії гендерно зумовленому насильству від уряду Франції; 26 автомобілів Volkswagen Crafter, 12 мобільних ДНК-лабораторій та інше обладнання для криміналістичних підрозділів за підтримки Японії та ПРООН; 69 автомобілів від Великої Британії, США, Японії та Естонії для ДСНС України; машини механізованого розмінування GCS-200, вантажні автомобілі DODGE RAM, рентгенівські установки, підривні машинки та інше обладнання на суму 2 млн доларів від уряду США;

8) витрати на МТЗ на одного поліцейського (пріоритетність забезпечення поліції в державному фінансуванні);

9) кількість технічних збоїв або відмов обладнання.

Останні критерії, яким ми приділимо увагу, є якісні. Якісний підхід, зазначає О. О. Юхно, покликаний визначати готовність системи, усуваючи одночасно її вихід за межі соціальних потреб. Причому відхід від розгляду системи протидії злочинності з позицій якісної ефективності, з огляду на

цільове призначення, ускладнює отримання обґрунтованих висновків про шляхи її розвитку й удосконалення, про необхідну та достатню інтенсивність процесів у відповідній сфері. Якісне оцінювання критеріїв ефективності діяльності оперативних підрозділів ОВС із запобігання та протидії злочинності може бути проведене лише на основі її ретельного вивчення, ґрунтового аналізу даних, які її характеризують, зокрема того, наскільки створені організаційні й методичні передумови для реалізації поставлених перед відповідними суб'єктами завдань. Оціночна діяльність у цьому напрямі, на нашу думку, потребує використання різних методів, передусім таких: статистичного аналізу, який полягає у використанні різних показників статистичного обліку, і застосовується для отримання загального уявлення про стан діяльності в масштабі району, міста, області, держави; якісного аналізу, який дає більш глибоке уявлення про стан діяльності. Такий аналіз передбачає вивчення як результатів діяльності, так і шляхів їх досягнення, а також значення даних результатів; соціологічного аналізу, який включає опитування громадян і фахівців з питань, які стосуються проблем запобігання та протидії злочинності. Для характеристики категорії ефективності використовують разом з раніше наведеними підходами й параметри змісту ефективності, які сформовані на основі ідеальної моделі управлінської системи [244].

Отже, якісними критеріями ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану слід вважати такі:

– оперативність забезпечення, що характеризує організаційну здатність системи забезпечення передбачати потреби, діяти на випередження, адаптувати логістику під безпекову ситуацію, а також ухвалювати швидкі та якісні рішення в умовах невизначеності;

– надійність ресурсів, що у якісному вимірі характеризує здатність матеріально-технічного забезпечення зберігати працездатність у критичних ситуаціях, забезпечувати стійкість до збоїв, відповідати стандартам безпеки;

– адаптивність і гнучкість системи матеріально-технічного забезпечення. Гнучкість полягає в можливості швидкого перепрофілювання ресурсів, переналаштування логістичних маршрутів, інтеграції нових технологічних рішень і врахування досвіду бойових дій під час планування потреб;

– безперервність логістичних процесів, адже в умовах воєнного стану забезпечення поліції повинно здійснюватися без збоїв, перерв і затримок, навіть попри деструкцію інфраструктури або втрати логістичних вузлів;

– інтеграція з іншими безпековими структурами, адже матеріально-технічне забезпечення поліції у воєнний час повинне бути скоординованим з логістичними системами інших силових відомств – Збройних Сил, Держприкордонслужби, ДСНС тощо. Така інтеграція забезпечує спільне використання ресурсів, уникнення дублювання, ефективне реагування в умовах міжвідомчих операцій.

Таким чином, саме зазначені вище якісні та кількісні критерії дозволяють комплексно оцінити ефективність матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. Такий стан речей дає змогу констатувати, що зазначене є суттєвою прогалиною, яка негативно позначається на правозастосовній практиці.

Висновки до розділу 3

Констатовано, що окрім очевидних проблем, пов'язаних із браком коштів, зумовлених значними витратами на оборону, на сьогодні проблемними питаннями матеріально-технічного забезпечення Національної

поліції є такі: значна залежність від імпорту обладнання; ускладнення логістики, що обумовлено відсутністю авіап перевезень всередині країни, а також блокуванням окремих важливих логістичних вузлів; збільшення кількості матеріально-технічних втрат поліції через масштабні обстріли й окупацію територій; недосконалість системи планування та обліку матеріальних ресурсів; нерівномірний розподіл ресурсів між підрозділами Національної поліції, особливо на прифронтових територіях, та тих, що знаходяться в глибокому тилу; відтік кваліфікованих спеціалістів (інтендантів, логістів) до інших силових структур; високий рівень корупційних ризиків; неефективне використання наявних ресурсів; відсутність належного контролю за реальним станом техніки та її використанням.

Доведено доцільність розроблення Концепції реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, що має стати ключовим нормативним документом, метою якого є комплексне вдосконалення функціонування правоохоронного сектору нашої держави. У контексті представленої в роботі проблематики зауважено, що окремим напрямом вказаного нормативного документа має бути вдосконалення матеріально-технічного забезпечення правоохоронного сектору, що своєю чергою повинно передбачати створення сучасної, ефективної та стійкої до зовнішніх і внутрішніх викликів інфраструктури. У вказаному напрямі, як вбачається, доцільно: забезпечити модернізацію всієї логістичної та технічної бази, необхідної для належного функціонування поліції, ДСНС, Нацгвардії, прикордонників та інших служб, що входять до складу МВ; створити умови не просто для оновлення застарілих зразків техніки чи екіпірування, а й побудувати системний перехід до нових стандартів забезпечення, що відповідають умовам війни, технологічного розвитку та євроатлантичних вимог та стандартів. Як вбачається, особлива увага має бути приділена індивідуальному забезпеченню правоохоронців – від сертифікованої форми і

захисного спорядження до планшетів, засобів фіксації правопорушень і портативних комунікаційних пристроїв. Зазначене пояснюється тим, що в умовах сучасних загроз необхідно забезпечити високий ступінь мобільності та автономності кожного підрозділу, що передбачає створення резервних систем живлення, запасів ресурсів, мобільних логістичних ланок.

Поряд із вказаним вище документом доцільно прийняти Стратегію реформування Національної поліції України. Метою зазначеної вище Стратегії має бути побудова ефективної, прозорої, підзвітної та орієнтованої на потреби громадян поліцейської служби, яка здатна забезпечити публічну безпеку, захист прав і свобод людини, протидію злочинності та підтримку правопорядку в умовах як мирного часу, так і в умовах воєнного стану. Ключовими завданнями та напрямками цього стратегічного документа мають бути такі: забезпечити підвищення рівня довіри населення до поліції; удосконалити систему професійної підготовки поліцейських, які будуть здатні на високому рівні якісно та ефективно виконувати покладені на них завдання; переглянути організаційну структуру поліції з урахуванням територіальних змін, які відбулись у зв'язку з повномасштабною військовою агресією; створити умови для розвитку матеріально-технічної бази та цифрової інфраструктури, включаючи системи аналітики, відеоспостереження, електронного документообігу та інтегрованих баз даних; запровадити систему оцінки ефективності діяльності поліції, орієнтованої на результати, а не на кількісні показники; посилити співпрацю з громадськими організаціями та місцевими громадами, зокрема через механізми community policing, які є популярними в провідних країнах світу, зокрема Америці; забезпечити всі необхідні умови для протидії корупції в структурі поліції, підвищення рівня внутрішнього контролю, прозорості адміністративних процедур тощо.

Обґрунтовано, що в умовах правового режиму воєнного стану вдосконалення контролю за матеріально-технічним забезпеченням

Національної поліції України має бути пріоритетом, оскільки йдеться не лише про ефективне використання ресурсів, а й фактично про гарантування обороноздатності країни, безпеки громадян і стійкості правоохоронної системи. Контроль у таких умовах має поєднувати гнучкість реагування на загрози з високим рівнем підзвітності й антикорупційного захисту. У межах удосконалення відповідного контролю необхідно: по-перше, забезпечити подальше впровадження єдиної електронної системи обліку та моніторингу матеріально-технічних ресурсів у режимі реального часу, що в результаті забезпечить прозорість всіх етапів їх формування, розподілу, списання тощо; по-друге, посилити внутрішній і зовнішній контроль шляхом створення спеціалізованих аналітичних підрозділів; по-третє, ввести чіткі механізми реагування на виявлені порушення, пов'язані з використанням відповідних ресурсів; по-четверте, посилити громадський контроль за діяльністю поліції, але лише за тим напрямками, де це не шкодить оперативній безпеці.

Зазначено, що загальними кроками щодо вдосконалення бухгалтерського обліку в Національній поліції в умовах правового режиму воєнного стану мають бути: 1) встановлення гнучких процедур документування, особливо в частині евакуації, пошкодження або втрати майна внаслідок бойових дій; 2) запровадження спеціальних облікових режимів для підрозділів, які діють у прифронтових або деокупованих районах; 3) обов'язкова ідентифікація джерел фінансування та майна: бюджетне, гуманітарне, оперативне – з відповідним розмежуванням в обліку; 4) підготовка персоналу до роботи в надзвичайних умовах – евакуація, відновлення даних, робота з пошкодженими обліковими системами.

З'ясовано, що ефективність матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах режиму воєнного стану характеризує ступінь відповідності обсягів, якості, своєчасності та безперервності надання матеріально-технічних ресурсів і засобів (озброєння, транспорту, засобів зв'язку, спорядження, паливно-мастильних матеріалів тощо) фактичним

потребам органів і підрозділів Нацполіції для виконання ними завдань (визначених законодавством України) під час здійснення своєї поточної діяльності, зокрема в умовах правового режиму воєнного стану, з урахуванням принципів верховенства права, законності, оперативності, безпеки, раціонального використання ресурсів, міжвідомчої координації тощо.

Доведено, що характерними особливостями ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах режиму воєнного стану є такі: 1) динамічність і непередбачуваність потреб, адже в умовах війни запити в різних видах, кількості та якості матеріально-технічних засобів можуть змінюватися залежно від безпекової ситуації; 2) значна обмеженість ресурсів, адже внутрішнє виробництво значно скоротилось, що обумовило необхідність збільшення зовнішнього імпорту; 3) орієнтація матеріально-технічного забезпечення на кризові умови, адже воно здійснюється в умовах нестабільного безпекового середовища, ризиків обстрілів, обмеженого доступу до логістичних шляхів; 4) зростання пріоритету мобільності, адже в умовах війни необхідним є швидке реагування на зміну оперативної обстановки, переоснащення та переміщення ресурсів; 5) необхідність тісної взаємодії з іншими силовими структурами, військовими формуваннями та органами місцевого самоврядування; 6) потреба в забезпеченні «ідеального» балансу між витратами та результативністю в умовах ресурсного дефіциту; 7) вимога до збереження безперервності, адже від матеріально-технічного забезпечення залежить не лише стан громадської безпеки, а й державна безпека загалом.

Зазначено, що оцінювання ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану становить систематичний процес збору, аналізу та інтерпретації інформації щодо ступеня відповідності обсягів, своєчасності, якості й доцільності надання матеріальних ресурсів, техніки та обладнання фактичним потребам

підрозділів поліції в умовах підвищеної загрози з метою визначення результативності забезпечення, виявлення недоліків і прийняття обґрунтованих управлінських рішень для підвищення спроможності виконання службових завдань.

Виокремлено кількісні критерії ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану, до яких зараховано: 1) рівень укомплектованості засобами індивідуального захисту, який характеризується відсотком поліцейських, які забезпечені бронежилетами, касками, медичними аптечками тощо; 2) кількість одиниць спецтехніки (броньовані авто, патрульні машини) на 100 поліцейських, адже автотранспорт є ключовим для мобільності, евакуації, доставки боєприпасів, швидкого реагування; 3) укомплектованість засобами зв'язку та управління (кількість працюючих радіостанцій, супутникових телефонів на один підрозділ); 4) рівень забезпеченості зброєю та боєприпасами; 5) рівень матеріального резерву (мобілізаційного запасу), наприклад, обсяг запасів палива, харчів, медикаментів, що вимірюється в днях автономної роботи; 6) швидкість логістичного реагування, що включає середній час доставки матеріальних ресурсів до місця призначення (год/добу); 7) коефіцієнт оновлення та модернізації обладнання; 8) витрати на матеріально-технічне забезпечення на одного поліцейського (відображає пріоритетність забезпечення поліції в державному фінансуванні); 9) кількість технічних збоїв або відмов обладнання.

Зауважено, що якісними критеріями ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану є: а) оперативність забезпечення, що характеризує організаційну здатність системи забезпечення передбачати потреби, діяти на випередження, адаптувати логістику під безпекову ситуацію, а також ухвалювати швидкі та якісні рішення в умовах невизначеності; б) надійність ресурсів, що в якісному вимірі характеризує здатність матеріально-технічного забезпечення

зберігати працездатність у критичних ситуаціях, забезпечувати стійкість до збоїв, відповідати стандартам безпеки; в) адаптивність і гнучкість системи матеріально-технічного забезпечення. Гнучкість полягає в можливості швидкого перепрофілювання ресурсів, переналаштування логістичних маршрутів, інтеграції нових технологічних рішень і врахування досвіду бойових дій під час планування потреб; г) безперервність логістичних процесів, адже в умовах воєнного стану забезпечення поліції повинно здійснюватися без збоїв, перерв і затримок, навіть попри дестrukцію інфраструктури або втрати логістичних вузлів; д) інтеграція з іншими безпековими структурами, адже матеріально-технічне забезпечення поліції у воєнний час має бути скоординоване з логістичними системами інших силових відомств – Збройних Сил, Держприкордонслужби, ДСНС тощо. Така інтеграція забезпечує спільне використання ресурсів, уникнення дублювання, ефективне реагування в умовах міжвідомчих операцій.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягало в тому, щоб розкрити сутність, зміст та особливості адміністративно-правових засад матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану, на основі чого надати пропозиції і рекомендації, спрямовані на вдосконалення правових та організаційних заходів такого забезпечення. У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових висновків, основні з них такі:

1. Обґрунтовано, що матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України має складний і багатоаспектний характер, що особливо загострюється в умовах правового режиму воєнного стану. Так, з одного боку, ця категорія становить окрему сферу виникнення суспільно-правових відносин (різної галузевої належності), а з іншого – спеціальну адміністративно-правову діяльність публічної влади. Зазначене вище дало змогу виокремити широкий і вузький підходи до тлумачення цієї наукової категорії. Так, у широкому значенні матеріально-технічне забезпечення – це сукупність передусім адміністративно-правових, а також інших суспільно-правових відносин, однією зі сторін яких є органи й підрозділи Національної поліції України, що виникають з питань набуття, володіння, використання, розподілу й управління державним майновими ресурсами, необхідними для виконання поліцейських завдань і функцій. Відповідно до вузького значення, матеріально-технічне забезпечення поліції – це внутрішньоорганізаційний напрям адміністративної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, спрямований на формування майнової та ресурсної основи діяльності органів і підрозділів Національної поліції України, передусім у межах коштів Державного бюджету України, а також управління державним майном та контроль за його цільовим використанням.

До складових матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану зараховано: забезпечення приміщеннями, спорудами, іншими місцями та ділянками для виконання поліцейських завдань і функцій; забезпечення зброєю, спеціальними засобами та спорядженням, а також боєприпасами; забезпечення одностроєм; транспортне забезпечення; забезпечення комп'ютерною, офісною, іншою технікою та майном.

2. Встановлено, що принципи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це суспільно осмислені, науково обґрунтовані та розчинені в законодавстві керівні, базові положення, які визначають і скеровують правове регулювання суспільно-правових відносин та поведінку їх учасників, що виникають у сфері реалізації процедур і заходів матеріально-технічного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції України в контексті дії на території держави або окремих її територіях, правового режиму воєнного стану. До переліку вказаних принципів віднесено такі: верховенства права та законності, адаптивності, забезпечення безпеки особового складу, справедливості, контрольованості, підзвітності й модернізованості.

3. З'ясовано, що адміністративно-правове регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану становить комплексний, цілеспрямований, організаційний вплив норм адміністративного права на суспільно-правові відносини, що забезпечується інструментами державного примусу на ці відносини публічної влади й управління, які виникають у контексті реалізації операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції в період введення та дії на території України правового режиму воєнного стану. Складовими цього регулювання є система нормативно-правових актів різної юридичної сили, зокрема: Конституція України, а також низка законодавчих актів, які слід поділити на дві групи: а) ті, що

закріплюють загальні засади функціонування правового режиму воєнного стану; б) ті, що регламентують діяльність Національної поліції. Наголошено, що окрему групу становлять підзаконні нормативні документи, які регламентують процедурні аспекти відповідного забезпечення за різними напрямками.

4. Визначено завдання адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах воєнного стану, а саме: а) упорядкування адміністративних правовідносин, які виникають у сфері матеріально-технічного забезпечення поліції в умовах воєнного стану; б) формування засад відповідальності суб'єктів такого забезпечення; в) створення системи адміністрування матеріально-технічного забезпечення поліції; г) забезпечення гарантій професійних прав, інтересів і безпеки особового складу поліції; д) сприяння взаємодії та співробітництву Національної поліції України з іншими суб'єктами з питань матеріально-технічного забезпечення.

Наголошено, що функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це система напрямів, за якими відбувається реалізація цілей цього механізму та загалом правового впливу на суспільно-правові відносини публічної влади й управління, які виникають у контексті здійснення операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення поліції. Систему цих функцій становлять: охоронна, координаційна, інтеграційна та стратегічно-еволюційна функції.

5. Аргументовано положення, згідно з яким суб'єктний склад матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах воєнного стану складається з декількох груп суб'єктів: 1) вищі органи державної влади: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, які відповідають за створення нормативно-правової основи функціонування правоохоронного сектору держави, формування загальної державної

політики в правоохоронній сфері, а також Президент України, який своїм указом вводить в дію правовий режим воєнного стану; 2) суб'єкти, що відповідають за реалізацію державної політики в правоохоронній сфері: МВС – забезпечує та координує роботу Національної поліції України як підпорядкованого органу, зокрема щодо матеріально-технічного забезпечення; Департамент майна та ресурсів МВС – спеціальний структурний підрозділ МВС, компетенцією якого є здійснення повноважень Міністерства у сфері матеріально-технічного забезпечення підпорядкованих центральному органу правоохоронних інституцій; 3) суб'єкти безпосередньої реалізації матеріально-технічного забезпечення поліції в умовах воєнного стану, до яких віднесено центральний орган управління поліцією, а також підрозділи матеріально-технічного забезпечення територіальних органів Національної поліції. Наголошено, що аналіз адміністративно-правового статусу кожного суб'єкта свідчить про те, що матеріально-технічне забезпечення Національної поліції під час правового режиму воєнного стану не впливає на загальні засади функціонування інституційної структури, що відповідальна за організацію, координацію та реалізацію вказаної адміністративної діяльності. Цей процес відбувається в загальному порядку, але з урахуванням нормативних основ правового режиму воєнного стану та об'єктивної безпекової ситуації.

6. Констатовано, що форми адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану становлять сукупність оснований на положеннях чинного законодавства України, а також компетенції та повноваженнях суб'єктів публічної влади, моделі їх діяльності, які об'єднують у собі однорідну методологію і реалізуються виходячи з конкретних цілей публічного управління та адміністрування у сфері організації та проведення заходів матеріально-технічного забезпечення органів і підрозділів поліції в межах досліджуваного особливого правового режиму. До переліку зазначених форм

віднесено такі: 1) розробка та видання нормативних актів; 2) встановлення дозволів і заборон; 3) взаємодія з місцевою владою та приватними організаціями, підприємствами, установами; 4) міжнародне співробітництво; 5) інформаційне забезпечення процесів матеріально-технічного забезпечення; 6) логістичне забезпечення поліції в умовах воєнного стану.

Зазначено, що методи адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це система регламентованих законодавством України адміністративних прийомів, способів, засобів і заходів, що використовуються з метою організації та безпосередньо реалізації досліджуваної діяльності. До переліку останніх віднесено методи стандартизації, контролю, обліку та планування.

7. Доведено, що взаємодія Національної поліції з Міністерством внутрішніх справ України щодо матеріально-технічного забезпечення становить врегульовану нормами адміністративного права спільну, взаємоузгоджену діяльність вказаних суб'єктів, яка спрямована на планування, забезпечення, використання та контроль за ресурсами, які необхідні поліції для належного виконання її функціональних завдань, що здійснюється в межах визначених компетенції та повноважень.

Наголошено, що порядок взаємодії Національної поліції з МВС щодо матеріально-технічного забезпечення передбачає сукупність визначених нормами чинного законодавства послідовних дій організаційного, управлінського, економічного характеру, які мають здійснити вказані суб'єкти задля забезпечення поліції всіма необхідними ресурсами. Вказаний порядок складається з таких послідовних етапів: 1) визначення потреб поліції в матеріально-технічних засобах, у процесі якого органи та підрозділи поліції подають заявки на необхідне озброєння, техніку, форму, обладнання тощо; 2) планування забезпечення, у межах якого МВС аналізує подані потреби, формує зведені плани та проєкти державного замовлення, визначає обсяги

фінансування, джерела та строки постачання; 3) здійснення всіх необхідних закупівель згідно з чинним законодавством, зокрема відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі»; 4) приймання, розподіл, облік і передача майна до «кінцевого» споживача; 5) взаємний контроль та звітність. У межах цього етапу сторони взаємодії здійснюють спільний моніторинг і перевірку використання та збереження ресурсів, на основі чого приймаються відповідні нормативні акти.

8.3 метою вдосконалення правових та організаційних заходів удосконалення матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану запропоновано: 1) розробити та прийняти два нормативні документи: Концепцію реформування системи Міністерства внутрішніх справ України та Стратегію реформування Національної поліції України; 2) посилити контроль за цільовим використанням матеріально-технічних ресурсів, наданих у розпорядження Національної поліції; 3) покращити бухгалтерський облік у Національній поліції; 4) забезпечити розвиток державно-приватного партнерства в досліджуваній сфері; 5) розв'язати проблему корупції в органах поліції, зокрема в частині розподілу та використання матеріально-технічних ресурсів.

9. Виокремлено кількісні критерії ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану, до яких зараховано: 1) рівень укомплектованості засобами індивідуального захисту, який характеризується відсотком поліцейських, які забезпечені бронежилетами, касками, медичними аптечками тощо; 2) кількість одиниць спецтехніки (броньовані авто, патрульні машини) на 100 поліцейських, адже автотранспорт є ключовим для мобільності, евакуації, доставки боєприпасів, швидкого реагування; 3) укомплектованість засобами зв'язку та управління (кількість працюючих радіостанцій, супутникових телефонів на один підрозділ); 4) рівень забезпеченості зброєю та боєприпасами; 5) рівень матеріального резерву (мобілізаційного запасу), наприклад, обсяг запасів

палива, харчів, медикаментів, що вимірюється в днях автономної роботи; 6) швидкість логістичного реагування, що включає середній час доставки матеріальних ресурсів до місця призначення (год/добу); 7) коефіцієнт оновлення та модернізації обладнання; 8) витрати на матеріально-технічне забезпечення на одного поліцейського (відображає пріоритетність забезпечення поліції в державному фінансуванні); 9) кількість технічних збоїв або відмов обладнання.

Зауважено, що якісними критеріями ефективності матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану є: а) оперативність забезпечення, що характеризує організаційну здатність системи забезпечення передбачати потреби, діяти на випередження, адаптувати логістику під безпекову ситуацію, а також ухвалювати швидкі та якісні рішення в умовах невизначеності; б) надійність ресурсів, що в якісному вимірі характеризує здатність матеріально-технічного забезпечення зберігати працездатність у критичних ситуаціях, забезпечувати стійкість до збоїв, відповідати стандартам безпеки; в) адаптивність і гнучкість системи матеріально-технічного забезпечення. Гнучкість полягає в можливості швидкого перепрофілювання ресурсів, переналаштування логістичних маршрутів, інтеграції нових технологічних рішень і врахування досвіду бойових дій під час планування потреб; г) безперервність логістичних процесів, адже в умовах воєнного стану забезпечення поліції повинно здійснюватися без збоїв, перерв і затримок, навіть попри дестrukцію інфраструктури або втрати логістичних вузлів; д) інтеграція з іншими безпековими структурами, адже матеріально-технічне забезпечення поліції у воєнний час має бути скоординоване з логістичними системами інших силових відомств – Збройних Сил, Держприкордонслужби, ДСНС тощо. Така інтеграція забезпечує спільне використання ресурсів, уникнення дублювання, ефективне реагування в умовах міжвідомчих операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Т. О. Коломоець. Київ : Істина, 2008. 457 с.
2. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / за ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Юридична думка, 2004 Т. 1 : Загальна частина. 584 с.
3. Адміністративне право. Загальна частина : навч. посіб. / С. М. Алфьоров, С. В. Ващенко, М. М. Долгополова, А. П. Купін. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
4. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини та громадянина : навч. посіб. / І. О. Ієрусалімова, І. О. Ієрусалімової, П. М. Павлика, Ж. В. Удовенко. Київ : Знання, 2007. 223 с.
5. Антикорупція на паузі Україна в Індексі сприйняття корупції – 2024. *Transparency International*. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org>.
6. Атаманова Ю. Є. Основні проблеми системного господарсько-правового регулювання відносин в інноваційній сфері : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Харків, 2009. 438 с.
7. Бабенко А. М., Борисова О. О., Шаповалова І. О. Принципи права: поняття та класифікація. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 3 (44). С. 3–7.
8. Бабійчук О. М. Адміністративно-правове регулювання та юридичні аспекти в паліативній і хоспісній медицині. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 4 (10). С. 132–140.
9. Бандурка О. М., Соболев В. С. Теорія та методи роботи з персоналом в органах внутрішніх справ : підручник. Харків : Ун-т внутр. справ, 2000. 480 с.
10. Бедрок Н. О. Адміністративно-правове регулювання туристичною галуззю : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. 18 с.

11. Безкровний Є. А. Організаційно-правові засади діяльності органів прокуратури України з розгляду звернень : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2015. 263 с.
12. Безпалова О. І., Горбач Д. О. Поняття та структура адміністративно-правового статусу Національної гвардії України. *Форум права*. 2017. № 5. С. 31–38.
13. Берлач А. І. Адміністративне право України : навч. посіб. для дист. навч. Київ : Університет “Україна”, 2005. 472 с.
14. Биба В. В., Махічева П. В. Ефективність використання матеріально-технічної бази підприємства. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 130–133.
15. Биковська Д. С. Особливості форм поведінки у міжособистісній взаємодії: теоретичні аспекти. *Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2019–2020 рр., (квітень–травень 2021 р.)* / Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2021. С. 134–135.
16. Білуха М. Т. Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту. Київ : Вища школа, 1994. 364 с.
17. Богданов Р. І. Поняття та елементи матеріально-фінансового забезпечення територіальних управлінь Державного бюро розслідувань. *Актуальні проблеми криміналістичного та експертного забезпечення діяльності правоохоронних органів та суду в Україні* : тези доп. учасників наук.-практ. конф., м. Харків, 28 трав. 2021 р. / НДІ ППСН. Харків, 2021. С. 116–117.
18. Божко В. М. Колективно-договірне регулювання заробітної плати : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2002. 203 с.
19. Бондаренко І. О. Організаційно-правові основи надання послуг в галузі митної справи : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Ірпінь, 2006. 205 с.

20. Бояринцева М. А. Адміністративно-правовий статус громадянина України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2005. 213 с.
21. Буга Г. С., Кузьменко С. Г. Поняття адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності. *Право та державне управління*. 2023. № 4. С. 317–321.
22. Буравльов Л. О. Механізм державного регулювання приватного сектору в галузі охорони здоров'я України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. 33 с.
23. Бурбика М. М. Робота з персоналом в органах прокуратури України: організаційно-правові питання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2007. 191 с.
24. В результаті ранкового обстрілу будівель в центрі Харкова загинуло 4 людей. 02.03.2022. *ГУНП в Харківській області*. URL: <https://hk.npu.gov.ua/news/v-rezultati-rankovogo-obstrilu-budivel-v-tsentr-kharkova-zaginulo-4-lyudey>.
25. Вараксіна О. В. Теоретичні підходи до матеріально-технічного забезпечення підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/172/165>.
26. Васюк С. В. Контроль як одна із функцій підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2022. № 3. С. 148–151.
27. Васьковська В. П. Право людини на безпеку та конституційно-правовий механізм його забезпечення. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2006. 224 с.
28. Ведунг Е. Оцінювання державної політики і програм / пер. з англ. В. Шульга. Київ : Всеуuito, 2003. 350 с.

29. Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Юридичні науки» / уклад. : В. Л. Бабка, М. М. Шумило ; за ред. д-ра іст. наук, проф. А. М. Киридон. Київ : Енциклопедичне вид-во, 2017. 152 с.
30. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
31. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2001. 1440 с.
32. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2002. 1329 с.
33. Венедиктов В. С., Іншин М. І. Організаційно-правові засади сучасної державної служби України : наук.-практ. посіб. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2004. 202 с.
34. Венедиктов В. С., Іншин М. І. Статус працівників органів внутрішніх справ України як державних службовців : наук.-практ. посіб. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2003. 221 с.
35. Вербець В. В., Субот О. А., Христюк Т. А. Соціологія : навч. посіб. Київ : Кондор, 2009. 550 с.
36. Взаємодія при розслідуванні економічних злочинів : монографія / А. Ф. Волобуєв, І. М. Осика, Р. Л. Степанюк та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. А. Ф. Волобуєва. Харків : Курсор, 2009. 320 с.
37. Галуцько В. В. Адміністративно-правові основи організації та діяльності державної служби охорони при Міністерстві внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2003. 207 с.
38. Галуцько В. В., Єщук О. М. Поняття та зміст адміністративно-правового регулювання. *Actual problems of corruption prevention and counteraction*. 2011. 20 с. URL: <http://www.law-property.in.ua>.
39. Гамаль О. В. Організаційно-правове забезпечення вдосконалення наукової організації праці слідчих органів внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2006. 234 с.

40. Гаращук В. М. Іще раз про сутність контролю та його загальне розуміння. *Проблеми законності*. 2002. Вип. 54. С. 83–90.
41. Гаркуша В. В. Напрямки вдосконалення матеріально-технічного забезпечення Національної поліції. *Правова держава*. 2018. № 29. С. 42–45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2018_29_8.
42. Гетьман-П'ятковська І. А. Право та мораль: теоретико-правові проблеми співвідношення та взаємодії : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2007. 22 с.
43. Голосніченко І. П. Попередження корисливих проступків засобами адміністративного права. Київ : Вища шк., 1991. 208 с.
44. Гончар А. Г. Адміністративно-правове регулювання фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України : дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2021. 209 с.
45. Гончарук С. Т. Адміністративне право України. Загальна та Особлива частини : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2000. 240 с.
46. Грекова М. М. Міжнародні трудові стандарти як основа вдосконалення трудового законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2008. 204 с.
47. Гречанюк С. К. Організаційно-правові засади взаємодії кримінально-виконавчих установ з державними органами та недержавними організаціями : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2006. 253 с.
48. Грицаєнко Л. Державний контроль і прокурорський нагляд: сутність та співвідношення. *Вісник національної академії прокуратури України*. 2012. № 2. С. 34–38.
49. Грохольський В. Л. Принципи державного управління у сфері боротьби з організованою злочинністю. *Право і безпека*. 2003. № 2'3. С. 65–69.

50. Гумін О. М., Пряхін Є. В. Адміністративно-правовий статус особи: поняття та структура. *Наше право*. 2014. № 5. С. 32–37.

51. Гупало А. О. Визначення змісту понять: «ефект», «ефективність» та «результативність». *Проблеми формування нової економіки XXI століття* : матеріали V Межнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (21–22 груд. 2012 р.). URL: http://www.confcontact.com/20121221/3_gupalo.htm.

52. Демченко А. О., Момот О. І. Про сутність понять „ефективність” та „результативність” в економіці. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 3 (33). С. 207–210.

53. Департамент майна та ресурсів. *Міністерство внутрішніх справ України*. URL: <https://mvs.gov.ua/struktura/departament-maina-ta-resursiv>.

54. Департамент управління майном. Структура поліції. *Національна поліція України*. URL: <https://npu.gov.ua/pro-policiyu/struktura-nacionalnoyi-policiyi/departament-upravlinnya-majnom>.

55. Деревянкін С. Л. Публічність та диспозитивність у кримінальному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2005. 226 с.

56. Державне управління : підручник : у 2 т. / ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.

57. Державне управління : проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Факт, 2003. 384 с.

58. Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2014 р. № 85. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85-2014-п/conv#Text>

59. Дикань Н. В., Борисенко І. І. Менеджмент : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 389 с.
60. Дрозд О. Ю., Сорока Л. В. Загальнотеоретичні основи концепту «адміністративно-правовий статус державної служби» з оглядом його особливостей на прикладі органів Державної виконавчої служби. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 506–508.
61. Духневич А. В. Правове становище кредитних спілок в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2005. 20 с.
62. Економіка підприємства : підручник / за ред. акад. С. Ф. Покропивного. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ : КНЕУ, 2013. 402 с.
63. Економічний словник-довідник. Київ : Феміна, 1995. 368 с.
64. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
65. Жалінський А. Е., Костицький М. В. Ефективність профілактики злочинів та кримінологічна інформація / за наук. ред. В. Т. Нор. Львів : Вища шк., 1980. 212 с.
66. Жданова І. В., Шиліна А. А. Особливості соціально-психологічної адаптації та антицидаційної спроможності працівників ОВС з різним типом ставлення до суїцидів. *Право і безпека*. 2009. № 4 (31). С. 183–187.
67. Железняк Н. А. Правові та організаційні форми діяльності Міністерства юстиції України у здійсненні державної правової політики (теоретичні та практичні питання) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2004. 258 с.
68. Загальна теорія держави і права : підручник для студ. юрид. вищ. навч. закл. / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків : Право, 2011. 584 с.

69. Зайчук О. В. Принципи права в контексті розвитку загальної теорії держави та права. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 22–28.
70. Заржицький О. С. Юридична відповідальність в трудовому праві України : монографія. Дніпропетровськ : АРТ-ПРЕС, 2009. 144 с.
71. Зелена О. В. Сутність юридичної відповідальності та роль правоохоронних органів у її забезпеченні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2007. 215 с.
72. Ієрусалимов І. О. Забезпечення використання науково-технічних досягнень у слідчій діяльності : навч. посіб. Київ : Науковий світ, 2000. 67 с.
73. Ієрусалимов І. О. Деякі фактори і умови реалізації досягнень науково-технічного потенціалу у слідчій практиці. *Теоретичні та практичні проблеми використання можливостей криміналістики і судової експертизи у розкритті й розслідуванні злочинів*. Київ, 1996. С. 35–40.
74. Ільєва Н. В., Куля В. С. Щодо визначення поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом в Україні. *Правова держава*. 2023. № 51. С. 53–61.
75. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації : організаційно-правові питання теорії і практики : монографія / Р. А. Калюжний, В. О. Шамрай, М. Я. Швець, В. Д. Гавловський, М. В. Гуцалюк, Р. Л. Ковпак, В. С. Цимбалюк, Ю. В. Яцишин, А. С. Ластовецький ; за ред. Р. А. Калюжного та В. О. Шамрая. Київ : Акад. ДПС України, 2002. 296 с.
76. Кабанець В. О. Теоретичні аспекти удосконалення інституту трудових спорів в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2009. 189 с.
77. Кабмін затвердив кількість поліцейських в Україні. *Рубрика*. URL: <https://rubryka.com/2023/05/10/kabmin-zatverdyv-kilkist-politsejskyh-v-ukrayini/>.

78. Калашник М. В. Чітке визначення правового статусу працівників міліції та підрозділів системи МВС - головна підвалина реформування органів внутрішніх справ. *Право і безпека*. 2011. № 5 (42). С. 57–62.

79. Карпенко О. В. Функціонально-технологічні механізми інформаційно-аналітичного забезпечення органів державного управління : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. 256 с.

80. Касьяненко Л. М. Правові основи здійснення фінансового контролю органами Державної податкової служби України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2004. 232 с.

81. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підручник. Київ : Кондор, 2002. 354 с.

82. Князька Л. А. Адміністративно-правове регулювання в галузі соціального захисту населення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. 215 с.

83. Коваленко Н. Ю. Формування правосвідомості і правової культури студентів в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2009. 207 с.

84. Ковальська В. В. Міліція в системі правоохоронних органів держави (адміністративно-правові аспекти) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2008. 422 с.

85. Козубовська І., Розлуцька Г., Савко О. Взаємодія школи і родини у вихованні молодших школярів: вітчизняний і зарубіжний досвід : метод. рек. для бакалаврів і магістрів початкової освіти. Ужгород : Ужгород. нац. ун-т, 2021. 26 с.

86. Козюбра М. І. Принципи права: методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. *Право України*. 2017. № 11. С. 142–164.

87. Колодій А. М. Принципи права України : монографія. Київ : Юрінком, 1998. 208 с.

88. Коментар до Митного кодексу України : із практики митної справи / В. М. Андрійчук та ін. ; ред. П. В. Пашко, М. М. Каленський ; Державна митна служба України. Київ : Юстініан, 2004. 723 с.

89. Комзюк А. Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2002. 408 с.

90. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

91. Костюченко Л. В. Удосконалення механізму управління системою матеріально-технічного забезпечення підприємств залізничного транспорту України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Дніпропетровськ, 2009. 24 с.

92. Котюк В. О. Теорія права : курс лекцій : навч. посіб. для юрид. фак-тів вузів. Київ : Вентурі, 1996. 208 с.

93. Котюк І. І. Судова гносеологія: проблеми методології та практики : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2008. 427 с.

94. Кочеров М. В. Поняття адміністративно-правового статусу Національної поліції України як суб'єкта забезпечення реформ. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 294–296.

95. Кочеров М. В. Шляхи удосконалення кадрового забезпечення Національної поліції в умовах реформ. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2 (4). С. 145–148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2018_2%284%29__33.

96. Кошиков Д. Сутність адміністративно-правового регулювання економічної безпеки держави. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 6. С. 264–268.

97. Кравцова Т. М. Адміністративно-правові засади здійснення регуляторної політики у сфері господарювання : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 456 с.

98. Кравченко В. Ефективність діяльності підприємства: зміст, види та роль у сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-93>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4466/4405>.
99. Кравченко Ю. Ф. Свобода як принцип демократичної правової держави : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2003. 411 с.
100. Кравчук М. В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права : навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш. 2002. 247 с.
101. Кривцова В. М. Юридичний конфлікт як феномен правової дійсності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2005. 214 с.
102. Круп'як Л. Б. Організація діяльності державного службовця : навч. посіб. Тернопіль : Крок, 2015. 243 с.
103. Кузьменко В. Б. Правове регулювання міжнаціональних відносин в радянській Україні у 1971–1939 рр. : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2010. 481 с.
104. Куліш А. М. Особливості правового статусу податкової міліції в системі правоохоронних органів. *Право і безпека*. 2010. № 5 (37). С. 201–204.
105. Кумейло А. Форми діяльності Служби безпеки України із запобігання правопорушенням, що посягають на державну безпеку. *Law. State. Technology*. 2024. Вип 3. С. 58–67.
106. Курило В. І. Адміністративні правовідносини у сільському господарстві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2007. 378 с.
107. Литвин О. В. Адміністративно-правове регулювання статусу державного службовця в Україні : автореф. дис ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2006. 19 с.
108. Литвинов О. М. Соціально-правовий механізм протидії злочинності в Україні (теоретичні та практичні засади) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Дніпропетровськ, 2010. 432 с.

109. Лозинський Ю. Р. Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів по протипожежній профілактиці на залізничному транспорті : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2010. 236 с.

110. Лук'янчиков Є. Д. Інформаційне забезпечення розслідування злочинів (правові і тактико-криміналістичні аспекти) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2005. 409 с.

111. Лютіков П. В. Державний контроль у галузі чорної металургії в Україні: організаційно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2009. 212 с.

112. Маліков В. В. Адміністративно-правові форми діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом: питання класифікації. *Юридичний бюлетень*. 2017. Вип. 17. С. 165–170.

113. Маліков В. В. Адміністративно-правові форми забезпечення громадського порядку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2014. Вип. 28, т. 2. С. 144–147.

114. Марич Х. Мета та завдання адміністративно-правового механізму забезпечення екологічної безпеки у Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С. 118–121.

115. Маркуш М. А. Принцип змагальності в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2005. 204 с.

116. Матвієнко В. В. Криміналістичне забезпечення методики розслідування злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 1999. 248 с.

117. Махонін Ю. В. Інформаційне забезпечення як один із напрямів вдосконалення діяльності підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків МВС України: питання сьогодення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Юридичні науки. 2014. Вип. 1, т. 2. С. 180–185.

118. Мельник К. Ю. Трудове право України : підручник. Харків : Діса плюс, 2014. 480 с.

119. Миколенко О. І., Миколенко О. М. Адміністративно-правовий статус як категорія адміністративного права. *Правова держава*. 2023. № 52. С. 65–73.
120. Минюк О. Ю. Адміністративно-правове регулювання біржової діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2010. 260 с.
121. Миценко І. М. Організаційно-економічний механізм регулювання безпеки життєдіяльності : дис. ... д-ра екон. наук : 08.02.03. Донецьк, 2004. 455 с.
122. Мінченко Р. М. Еволюція державної влади в сучасній Україні (теоретико-правове дослідження) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2009. 444 с.
123. Мовчан А. О. Правове регулювання відносин із добору кадрів у ринкових умовах : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2009. 201 с.
124. Могила О. В. Завдання адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції. *Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12–13 серп. 2020 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2020. С. 132–134.
125. Могила О. В. Зміст адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 лют. 2024 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2024. С. 171–173.
126. Могила О. В. Поняття матеріально-технічного забезпечення як внутрішньо-організаційного напрямку адміністративної діяльності Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *KELM*. 2023. № 7(59). С. 431–434 (Республіка Польща).

127. Могила О. В. Поняття принципів матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Вип. 1. С. 243–247.

128. Могила О. В. Система суб'єктів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану та їх адміністративно-правовий статус. *Право та державне управління*. 2022. № 3. С. 446–451.

129. Могила О. В. Складові матеріально-технічного забезпечення як внутрішньоорганізаційного напрямку адміністративної діяльності Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Науково-практичні засади розвитку юридичної науки на сучасному етапі державотворення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 лют. 2023 р.)*. Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2023. С. 117–120.

130. Могила О. В. Функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. С. 562–564.

131. Могила О. В. Щодо визначення адміністративно-правового регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в сучасних умовах. *Юридична наука*. 2019. № 8. Т. 2. С. 132–136.

132. Моргунов О. А. Поняття та механізм адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування сфер фізичної культури і спорту. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 274–277.

133. Мороз В. Організація виробництва : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2015. 256 с.

134. Морщенок Т. С., Біляк О. М. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття "ефективність". *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 1. С. 7–13.

135. Музичук О. М. Організаційно-правові основи участі громадян в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 192 с.

136. Навроцький В. О. Кримінальне право України. Особлива частина : курс лекцій. Київ : Знання, КОО, 2000. 771 с. (Вища освіта XXI століття).

137. Національна поліція отримала від США новий пакет допомоги для документування злочинів рф. 16.02.2024. *Міністерство внутрішніх справ України*. URL: <https://mvs.gov.ua/news/nacionalna-policiia-otrimala-vid-ssa-novii-paket-dopomogi-dlia-dokumentuvannia-zlociniv-rf>.

138. Невядовський В. О. Адміністративно-правові засади державного контролю у галузі зв'язку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2011. 187 с.

139. Негодченко О. В. Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ: організаційно-правові засади : дис. ... д-ра юрид. наук : Харків, 2003. 466 с.

140. Несімко О. Д. Економічна культура юриста: правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2009. 205 с.

141. Нижник Н. Р. Природа та зміст адміністративної реформи в Україні. *Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи* / кол. авт. ; за заг. ред. В. В. Цветкова. Київ, 1998. С. 135–142.

142. Нижник О. С. Адміністративно-правові інструменти реалізації державної регіональної політики у сфері вищої освіти. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2 (240). С. 117–121.

143. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. / уклад. : В. Яременко, О. Сліпущко. Київ : Аконіт, 2003. Т. 1 : А – К. 926 с.

144. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. / уклад. : В. В. Яременко, О. М. Сліпущко. Київ : Аконіт, 1998. Т. 3 : ОБЕ – РОБ. 928 с.

145. Новіков Б. В., Сініок Г. Ф., Круш П. В. Основи адміністративного менеджменту : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 560 с.
146. Оболенський О. Ю. Державна служба : підручник. Київ : КНЕУ, 2006. 472 с.
147. Олійник В. М. Поняття та принципи взаємодії при виявленні та розкритті злочинів у сфері господарської діяльності. *Форум права*. 2012. № 2. С. 511–518.
148. Оніщенко Н. М. Правове регулювання та правовий вплив: поняття, взаємозумовленість та відмінність. *Держава і право* : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. 2003. Вип. 25. С. 3–7.
149. Організація і технологія матеріально-технічного забезпечення підприємства / А. С. Гордійчук, О. А. Стахів, Т. В. Кузнецова, Н. В. Збагерська ; за заг. ред. А. С. Герасичука. Рівне : НУВГП, 2012. 256 с.
150. Організація управління персоналом в органах внутрішніх справ : монографічне дослідження / В. Д. Сущенко, А. М. Смирнов, О. І. Коваленко, А. А. Смирнов. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. 352 с.
151. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
152. Остапенко О. І. Наукові уявлення про механізм адміністративно-правового регулювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія : Юридична. 2010. № 2. С. 142–149.
153. Охрименко І. Оцінка ефективності діяльності органів і підрозділів національної поліції України: погляд на проблему. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 139–144.
154. Павлович-Сенета Я. П. Адміністративно-правове регулювання територіального устрою в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2010. 241 с.

155. Панова О. О. Матеріально-фінансове забезпечення публічної безпеки в Україні. Вчені записки *Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Юридичні науки. 2018. Т. 29 (68), № 1. С. 79–83.
156. Паньков Д. А. Принципи правового регулювання колективних трудових відносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Одеса, 2007. 209 с.
157. Патерило І. В. Інститут інструментів діяльності публічної адміністрації у системі адміністративного права України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 283–289.
158. Пахомов В. В. Організаційно-правові форми і методи здійснення контролю діяльності податкових органів. *Право і безпека*. 2005. № 4. С. 75–78.
159. Пашко П. В. Організаційно-економічний механізм забезпечення митної безпеки України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2009. 429 с.
160. Пилипенко А. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів виконавчої влади: питання теорії. *Право України*. 2004. № 2. С. 26–31.
161. Пирожкова Ю. В. Адміністративно-правове регулювання у сфері автомобілебудування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2007. 223 с.
162. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за ред. канд. юрид. наук Ю. Ф. Кравченка. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. 702 с.
163. Подольчак Н. Поняття та види ефективності систем менеджменту машинобудівних підприємств. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2007. № 23 (606) : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 203–210.

164. Подорожній Є. Ю. Особливості юридичної відповідальності у трудовому праві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2016. 426 с.

165. Політичний енциклопедичний словник : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / упоряд. : В. П. Горбатенко, А. Г. Саприкін ; за ред. Ю. М. Шемчушенка, В. Д. Бабкіна. Київ : Генеза, 1997. 642 с.

166. Поліцейські Литви передали Нацполіції мікроавтобуси. 23.10.2024. *Міністерство внутрішніх справ України*. URL: <https://mvs.gov.ua/news/policeiski-litvi-peredali-nacpoliciyi-mikroavtobusi>.

167. Попов С. В. Правовий механізм реалізації конституційного права на працю в сучасних умовах : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Луганськ, 2010. 416 с.

168. Популярна юридична енциклопедія / В. К. Гіжевський, В. В. Головченко, В. С. Ковальський (кер.) та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 528 с.

169. Прийма С. В. Поняття принципу в аспекті співвідношення з суміжними категоріями. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 28. С. 46–55.

170. Приймаченко Д. В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Дніпропетровськ, 2007. 468 с.

171. Примаков К. Сучасні підходи до розуміння інструментів діяльності публічної адміністрації. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (119). С. 188–193.

172. Приходченко Л. Л. Забезпечення ефективності державного управління на засадах демократичного врядування : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02. Одеса, 2010. 456 с.

173. Прібиткова Н. О., Харін А. С., Шевченко Т. В. Організаційно-правове та матеріально-технічне забезпечення полку поліції особливого

призначення : інформ.-практ. довідник / МВС України ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 167 с.

174. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17/conv#Text>.

175. Про затвердження Інструкції з діловодства в системі Міністерства внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23.08.2012 р. № 747. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0747320-12/conv#Text>.

176. Про затвердження Інструкції з організації експлуатації, зберігання технічних засобів телекомунікацій Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24.09.2018 р. № 780. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0280-19/conv#Text>.

177. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.10.2018 р. № 828. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18#Text>.

178. Про затвердження норм належності однострою поліцейських : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.06.2020 р. № 434. *Офіційний вісник України*. 2020. № 53. Ст. 1674.

179. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 878. *Офіційний вісник України*. 2015. № 89. Ст. 2972.

180. Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. №877. *Офіційний вісник України*. 2015. № 89. Ст. 2971.

181. Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в апараті МВС, центральних органах виконавчої влади,

діяльність яких спрямовує і координує Міністр, бюджетних установах, що належать до сфери управління МВС : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15.08.2016 р. № 801. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1233-16/conv#Text>.

182. Про затвердження Порядку використання і зберігання транспортних засобів Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.09.2017 р. № 757. *Офіційний вісник України*. 2017. № 115. Ст. 2707.

183. Про затвердження Порядку забезпечення поліцейських одностроєм : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 12.09.2017 р. № 772. *Офіційний вісник України*. 2017. № 88. Ст. 2708.

184. Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності : наказ Офісу Генерального прокурора від 08.02.2021 р. № 28. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text>.

185. Про затвердження Порядку логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 р. № 1208. *Офіційний вісник України*. 2019. № 12. Ст. 401.

186. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

187. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.

188. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 1509.

189. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 р. № 3354-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 93. Ст. 364.
190. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 9. Ст. 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#Text>.
191. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 р. № 1023-р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p/conv#Text>.
192. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. 6-е вид. Харків : Консум, 2002. 160 с.
193. Ребкало М. М. Державне управління у сфері виконання покарань (організаційно-правовий аспект) : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2008. 203 с.
194. Руколайніна І. Є. Актуальні проблеми становлення та розвитку матеріально-технічного та фінансового забезпечення діяльності правоохоронних органів. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2012. № 1000 : Право, вип. 11. С. 351–353.
195. Рябченко О. П. Державне управління економікою України (адміністративно-правовий аспект) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2000. 466 с.
196. Сергеев С. О. Правове регулювання фіскальних правовідносин в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2007. 185 с.
197. Середа В. В., Кісіль З. Р. Запобігання корупції в учинах Національної поліції України: адміністративно-правовий вимір. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 616–623.
198. Сержук А. В. Матеріально-технічне забезпечення підприємства – невід’ємна складова управління підприємством. *Маркетингова освіта в Україні* : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., 12–13 квіт. 2016 р. /

редкол. : О. К. Шафалюк (голова) та ін. М-во освіти і науки України ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ, 2016. С. 106–107. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5f33af97-a9fa-4b5f-8409-3bc69f43f528/content>.

199. Ситар І. М. Онтологічні функції права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12. Львів, 2008. 208 с.

200. Скуляк І. А. Нормативно-правове регулювання діяльності органу дізнання в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2009. 176 с.

201. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ : Головна редакція УРЕ, 1974. 776 с.

202. Словник іншомовних слів / укл. : С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.

203. Словник української мови : в 11 т. / редкол. : І. К. Білодід (голова) [та ін.] ; АН Української РСР ; Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1979. Т. 10 : Т–Ф / ред. тому : І. С. Назарова [та ін.]. 658 с.

204. Словник української мови : в 11 т. / редкол. : І. К. Білодід (голова) [та ін.] ; АН Української РСР ; Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1975. Т. 6. П–Поїти / ред. тому: А. В. Лагутіна, К. В. Ленець. 832 с.

205. Сокурєнко В. В. Поняття адміністративно-правового регулювання у сфері оборони. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2014. № 2. С. 177–182.

206. Стадник В. В., Йохна М. А. Менеджмент : підручник. Київ : Академвидав, 2010. 472 с.

207. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О. А. Банчука. Київ : Москаленко О. М., 2013. 588 с.

208. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2007. 537 с.

209. Стеценко В. Ю. Адміністративно-правове забезпечення запровадження в Україні обов'язкового медичного страхування : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2010. 452 с.
210. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ : Атіка, 2007. 624 с.
211. Старчук О. В. Щодо поняття принципів права. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 40–42.
212. Стрельцова О. В. Загальні принципи права як джерело права Європейського Союзу. *Правова держава* : щорічник наук. праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2003. Вип. 14. С. 243–248.
213. Сучасний словник із суспільних наук / за ред. О. Г. Данильяна, М. І. Панова. Харків : Прапор, 2006. 432 с.
214. Тацишин І. Б. Адміністративно-правове забезпечення інформаційних відносин в галузі реклами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2009. 198 с.
215. Телефанко Б. М. Проблеми соціальної адаптації осіб, звільнених з кримінально-виконавчих установ на підставі Закону України про амністію або акта помилування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2004. 237 с.
216. Теорія держави і права: Академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
217. Теорія управління в органах внутрішніх справ : навч. посіб. / за ред. В. А. Ліпкана. Київ : КНТ, 2007. 884 с.
218. Тлумачний словник з інформатики = Computer Science Glossary / Г. Г. Півняк, Б. С. Бусигін, М. М. Дівізінюк та ін. ; за заг. ред. Г. Г. Півняка ; М-во освіти і науки України ; Нац. гірн. ун-т. 2-ге вид., випр. та допов. Дніпропетровськ : Нац. гірн. ун-т, 2010. 606 с.

219. Трудове право : підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В. В. Жернаков, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко та ін. ; за ред. В. В. Жернакова. Харків : Право, 2012. 496 с.

220. Тучак М. О. Адміністративно-правові засади діяльності дільничних інспекторів міліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2002. 209 с.

221. Українська радянська енциклопедія : в 12 т. / голов. редкол. : М. П. Бажан (голов. ред.) [та ін.]. Київ : Голов. ред. УРЕ, 1979. Т. 4 : Електрод-Кантаридин. 558 с.

222. Українська радянська енциклопедія : в 12 т. / голов. редкол. : М. П. Бажан (голов. ред.) [та ін.]. Київ : Голов. ред. УРЕ, 1983. Т. 9 : Поплужне-Салуїн. 558 с.

223. Українці стали активніше повідомляти про корупцію: НАЗК презентувало дослідження «Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність». *Національне агентство з питань запобігання корупції*. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/ukrainsi-staly-aktyvnishe-povidomlyaty-pro-koruptsiyu-nazk-prezentovalo-doslidzhennya-koruptsiya-v-ukraini-2024-rozuminnya-spryuunyattya-poshyrenist/>.

224. Управління логістики та матеріально-технічного забезпечення. *ГУНП в Одеській області*. URL: <https://od.npu.gov.ua/struktura/struktura-hunp-v-odeskii-oblasti/upravlinnia-lohistyky-ta-materialno-tekhnichnoho-zabezpechennia>.

225. Фелик В. І. Адміністративно-правове забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2017. 479 с.

226. Філіпенко А. С. Адміністративно-правове регулювання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2008. 284 с.

227. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. Київ : Головна редакція УРЕ, 1986. 796 с.
228. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. освіти. Київ : Академвидав, 2003. 528 с.
229. Фулей Т. І. Сучасні загальнолюдські принципи права та проблеми їх впровадження в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2003. 20 с.
230. Хань О. Заходи запобігання та протидії корупції в органах поліції. *UPLAN*. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/zakhody-zapobihannia-ta-protydii-koruptsii-v-orhanakh-politsii/?fbclid=IwAR3ZCRiXQSN-va7TWLx4o9hdbgTUmj7d6APQ4nwKosYOvJZLd-mh57fcppM>.
231. Чаюн І., Богославець Г., Довгаль Н. Економіка підприємства : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 569 с.
232. Чемодурова А. Правове регулювання та його ефективність у сучасному світі. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 262–267.
233. Чорна І. Ефективність використання основних виробничих фондів та розроблення пропозицій щодо її поліпшення. *Держава та регіони*. Серія : Економіка та підприємництво. 2009. № 2. С. 212–216.
234. Шапіро В. С., Пащенко Я. А. Матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України. *Правові горизонти*. 2018. Вип. 12 (25). С. 70–73.
235. Шарко М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2014. 436 с.
236. Швець Д. В. Деякі аспекти запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції. *Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 3 груд. 2021 р. / МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Наук. парк «Наука та безпека». Харків, 2021. С. 13–15.

237. Шелеметьєва Т. В. Систематизація принципів управління розвитком туризму в умовах трансформації Національної економіки. *Вісник економічної науки України*. 2018. № 2. С. 171–176.

238. Шумейко Т. А. Загальні та особливі ознаки дозвільних процедур реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 6 (108). С. 155–163. DOI: [https://doi.org/ 10.32844/2222-5374-2020-108-6-1.19](https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-108-6-1.19)

239. Шумейко Т. А. Загальні завдання адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 9 (111). С. 92–98.

240. Юлдашев О. Х. Методологічні засади регуляторної політики у сфері господарської діяльності : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Київ, 2007. 629 с.

241. *Юридична енциклопедія* : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редколегії) та ін. Київ : Укр. енцикл., 2001. Т. 3 : К–М. 792 с.

242. *Юридична енциклопедія* : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : Укр. енцикл., 2003. Т. 5 : П–С. 736 с.

243. Юркевич Х. Порівняльно-правовий метод в конституційно-правових дослідженнях. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 156–160.

244. Юхно О. О. Актуальні аспекти визначення критеріїв ефективності діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ щодо запобігання і протидії злочинності. *Право і безпека*. 2011. № 3. С. 188–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2011_3_44.

245. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. для студ. пед. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2003. 560 с.

246. Яковець І. С. Первинна класифікація засуджених до позбавлення волі та їх розподіл в установи виконання покарань : монографія. Харків : Кроссруд, 2006. 208 с.

247. Ярмакі Х. П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2006. 435 с.

248. Ярошенко І. С. Організаційно-правові форми соціального захисту людини та громадянина в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2006. 219 с.

249. Public-Private Partnerships. URL:
https://www.motorolasolutions.com/en_us/solutions/public-private-partnerships.html#:~:text=Public%2Dprivate%20partnerships%20involve%20identifying,agency%20and%20the%20private%20organization.

250. Public-private partnerships in policing: A tech-driven paradigm. URL:
<https://www.nation.com.pk/10-Mar-2025/public-private-partnerships-in-policing-a-tech-driven-paradigm.>

251. Public-Private Security Partnerships Are Essential to Public Safety. URL:
<https://www.aus.com/security-resources/manufacturing-security-best-practices-5-critical-considerations.>

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Могила О. В. Щодо визначення адміністративно-правового регулювання матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в сучасних умовах. *Юридична наука*. 2019. № 8. Т. 2. С. 132–136.

2. Могила О. В. Функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. С. 562–564.

3. Могила О. В. Система суб'єктів адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану та їх адміністративно-правовий статус. *Право та державне управління*. 2022. № 3. С. 446–451.

4. Могила О. В. Поняття матеріально-технічного забезпечення як внутрішньо-організаційного напрямку адміністративної діяльності Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *KELM*. 2023. № 7(59). С. 431–434 (Республіка Польща).

5. Могила О. В. Поняття принципів матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Вип. 1. С. 243–247.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Могила О. В. Завдання адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції. *Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення: матеріали Міжнар. наук.-*

практ. конф. (Київ, 12–13 серп. 2020 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2020. С. 132–134.

7. Могила О. В. Складові матеріально-технічного забезпечення як внутрішньоорганізаційного напрямку адміністративної діяльності Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Науково-практичні засади розвитку юридичної науки на сучасному етапі державотворення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 лют. 2023 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2023. С. 117–120.*

8. Могила О. В. Зміст адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану. *Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 лют. 2024 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2024. С. 171–173.*